

140
1980

ՀՈՒՆՎԱԴՐ

12
1980

**საქართველს კომპარტიის ცენტრალურ კომიტეტს,
საქართველს სსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმს
საქართველს სსრ მინისტრთა საბჭოს**

**საქართველოს სსრ პარტიულ, საბჭოთა, პროკავშირულ და
კომკავშირულ ორგანიზაციებს, მუშებს, კოლმეურნეებს, ინჟინერ-
გეინჟერ მუშაკებს, მოსამსახურეებს, მკვნიერებს
და სპეციალისტებს, ყველა მშრომელს**

ძვირფასო ამხანაგებო!

სკკ ცენტრალურმა კომიტეტმა დიდი კმაყოფილების გრძობით აღიქვა ცნობა, რომ საქართველოს სსრ რესპუბლიკის მშრომელებმა, რომლებმაც ფართოდ გაშალეს სოციალისტური შეჯიბრება სკკ XXV ყრილობის გადაწყვეტილებათა განხორციელებისათვის, ვადამდე შეასრულეს მეათე ხუთწლეულისათვის სახალხო მეურნეობის განვითარების ძირითადი მიმართულებებით გათვალისწინებული სამრეწველო და სასოფლო-სამეურნეო წარმოების მთლიანი მოცულობის ზრდის ტემპის დავალებანი.

სასიხარულოა, რომ რესპუბლიკის მშრომელებმა კარგი სტარტი აიღეს ხუთწლეულის პირველ წელს და უოველწლიურად უზრუნველყოფდნენ წარმოების განვითარების მყარ და სწრაფ ტემპს. სამრეწველო პროდუქციის მოცულობა გადიდა 40 პროცენტით, გაიზარდა შრომის ნაყოფიერება, გაუმჯობესდა საწარმოო მოწყობილობის გამოყენება. ხარისხის უმაღლესი კატეგორიის პროდუქციის გამოშვებამ წარმოების მთლიან მოცულობაში 21 პროცენტი შეადგინა.

კარგი შედეგებია მიღწეული კაპიტალური მშენებლობის დარგში. კაპიტალურ დაბანდებათა მოცულობის მნიშვნელოვან ზრდასთან ერთად ვადამდე შესრულდა სამშენებლო-სამონტაჟო სამუშაოთა ხუთი წლის პროგრამა.

გვახარებს თქვენი წარმატებანი ჩვენი პარტიის აგრარული პოლიტიკის, სკკ ცენტრალური კომიტეტის 1978 წლის ივლისის პლენუმის გადაწყვეტილებათა რეალიზაციაში. ამის ნათელი დადასტურებაა სოფლის მშრომელთა მიღწევები.

სოფლის მეურნეობის პროდუქციის წარმოება ხუთწლეულის მანძილზე გაიზარდა მესამედით და მეტად, ამაღლდა მისი ეფექტიანობა, გაუმჯობესდა პროდუქციის ხარისხი. მნიშვნელოვანი გადაჭარბებით შესრულდა მარცვლეულის, ხარისხოვანი ჩაის ფოთლის, ყურძნის, ხილისა და ციტრუსების, კარ-

ტოფილის, ბოსტნეულისა და აბრეშუმის პარკის დამზადების დავალებანი.

საგულისხმოა, რომ პროდუქციის მატება ძირითადად მიღწეულია ინტენსიური ფაქტორების და, უწინარეს ყოვლისა, სასოფლო-სამეურნეო კულტურათა მოსავლიანობის ზრდის და მეცხოველეობის პროდუქტიულობის გადიდების გზით.

თანამიმდევრულად ხორციელდება მუშაობა მშრომელთა კეთილდღეობის დონის შემდგომი ამაღლების, შრომის პირობების გაუმჯობესებისათვის. ხუთწლეულის წლებში აშენდა მნიშვნელოვანი რაოდენობის საცხოვრებელი სახლები, სკოლები და სკოლამდელი დაწესებულებანი, საავადმყოფოები.

თქვენი შრომითი წარმატებები რესპუბლიკის ყველა მშრომელის თავდადებული მუშაობის, პარტიული, საბჭოთა, პროფკავშირული და კომკავშირული ორგანიზაციების, სამეურნეო ორგანოების უნარიანი, მისწრაფებული ორგანიზატორული და პოლიტიკური საქმიანობის შედეგია.

სკკ ცენტრალური კომიტეტი მხურვალედ და გულითადად ულოცავს რესპუბლიკის მუშებს, კოლმეურნეებს, ინჟინერ-ტექნიკურ მუშაკებსა და მოსამსახურეებს, მეცნიერებსა და სპეციალისტებს, პარტიულ, საბჭოთა, პროფკავშირულ და კომკავშირულ მუშაკებს, ყველა მშრომელს შესანიშნავ შრომითს წარმატებებს და გამოთქვამს მტკიცე რწმენას, რომ საქართველოს სსრ რესპუბლიკის მშრომელნი განამტკიცებენ მიღწეულ შედეგებს და კიდევ უფრო შეუპოვრად იბრძოლებენ წარმოების ეფექტიანობისა და მთელი მუშაობის ხარისხის ასამაღლებლად, მაღალი შრომითი მაჩვენებლებით შეეგებებიან სკკ XXVI ყრილობას.

ლ. ბრეჟნევი,
საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის ცენტრალური კომიტეტის გენერალური მდივანი.

ძვირფასო ბავშვებო! საბჭოთა კავშირის კომუნისტური პარტიის გენერალური მდივნის, სსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარის ლ. ი. ბრეჟნევის ბულთბილმა მოლოცვაში უდიდესი აღფრთოვანება გამოიწვია მთელ ჩვენს რესპუბლიკაში, ყველა მშრომელს უსაზღვრო სიხარულით და სიამაყის გრძობით აუვისო ბული. თქვენმა დედაბა და მამაბა, უფროსმა დედა და მამაბა წალს მართლაც რომ ისტორიული, ჯერ არანაშული შრომითი გამარჯვება მოიპოვეს სახალხო მეურნეობის ყველა უბანზე. უმაგალითოდ იმატა ხვავა და ბარაჟა, დოვლა-თბა, ვადამდე შესრულდა მეათე ხუთწლეული!

ამ საშროველთაო შრომითს გვიროგაში თქვენს გიღვთ წილი, ჩვენო ნორჩო მკითხველბო. კარგი სწავლითა და ყოვანყველით ჩინებულ გუნება-განწყობილბას უმხინდით გამარჯვა მოგზლბას, უფროს მემოგრაბას, რითაც ხალს უწყობალით მათს მიღწევას ყოველდღიურ შრომაში; თქვენს მუშაბითაღ შრომობლით ბალ-ვენახეაში, ყანეაში, ჩაისა თუ ციტრუსეაის პლანტაციეაში, ბულმოგვინელ აგროგეაბლით ჯარტსა და მაკულატარას.

გვჯარა, მოგაბალში უფრო მეტ წარმატებებს მოიპოვებთ სწავლასა და შრომაში, ყოველმარგვ ისახელებთ თავს.

ბენ ერთი უმთავრესი იდეით — „ძმაო, ძმითა ხარ ძლიერი!“

„ძმაო, ძმითა ხარ ძლიერი!“ — ამ ღვევიზა ამჟამად, პარტიის XXVI ყრილობის წინახანებში, განსაკუთრებული რეზონანსი შეიძინა. ეს ამჟამად იგრძნობა სოხუმის პიონერულ ორგანიზაციებშიც.

შ. რუსთაველის სახელობის 1-ლი ქართული და ნ. ლაკობას სახელობის მე-10 აფხაზური საშუალო სკოლების პიონერთა ამასწინანდელ მეგობრულ შეხვედრაზე ერთმა ენაჭიკვიკა აფხაზმა გოგონამ დიმიტრი გულიას ცნობილი სიტყვები გაიხსენა:

**ვერ განაშორონ
ძმათ ხელები გადაჭდობილი,
სადაც შენა ხარ,
მეც შენთან ვარ — შენი ძმობილი.**

მას მაშინვე დიდი გალაკტიონის ნათქვამი შეაგება თვალმახარა ქართველმა ბიჭუნამ.

**კავშირი გულთა შორის,
როცა გულს იცნობს გული —
რაა ამაზე უფრო
მშვენიერი და სრული!**

1-ლი და მე-10 სკოლები კარგა ხანია მეგობრობენ, სტუმრად მიმოდინან ერთმანეთთან, მართავენ ერთობლივ კონცერტებს, ინტერნაციონალურ საღამოებს, ერთად მონაწილეობენ საქალაქო თუ რაიონულ სპორტულსა და კულტურულ ღონისძიებებში. თუმცა, ისინი მარტონი როდი არიან. მათ მხარს უზამენ მე-2 რუსული, მე-8 ქართული, მე-9 სომხური და სხვა სკოლების პიონერები.

განსაკუთრებით დიდი ინტერნაციონალური ტრადიციების მქონეა მე-10 საშუალო სკოლა. იგი 1863 წელს დაარსდა და, მასწავლებელთა, არსებობის აგერ უკვე 117-ე წელს ითვისდა. ამ სკოლის კედლებში აღზრდილი ერთ-ერთი პირველი პიონერის,

ამჟამად პენსიონერისა და ამავე სკოლის სამართალმცოდნეობის მასწავლებელ გრიგოლ ჩუგბარის თქმით, 20-იანი წლებიდანვე ამ კუთხეული შენობის ნათელ ოთახებში ღვიძლი ძმებივით იზრდებოდნენ აფხაზი, ქართველი, რუსი, ებრაელი, ჩეჩენი, ბულგარელი, გერმანელი ყმაწვილები... ახლა კი აქ მათი შვილიშვილები სწავლობენ, რომელთაც კარგად დაიხსომეს თავიანთი პაპებისა და ბებების შეგონება: თუ გინდათ, რომ მტერმა ვერაფერი დაგაკლოთ, ერთმანეთის ძმობას გაუფრთხილდით, მხარი მხარს მიეცით, ხელი—ხელს და ასე ერთად იარეთ წინ, თქვენი და ჩვენი საერთო მიზნისაკენ...

და მიდიან კიდევც...

ნაირფეროვანია ვლ. ხარაზიას სახელობის (მე-10 სკოლა) და ბორის ძნელაძის სახელობის (1-ლი სკოლა) პიონერულ რაზმეულთა ინტერნაციონალური აღზრდის საბჭოს გეგმები. აი, ზოგიერთი პუნქტი: მოწყობა სტენდისა — „მრავალეროვანი აფხაზეთის სასახელო შვილები“; შეხვედრები ციკლიდან „შენი სამშობლო“ (შეხვედრები საინტერესო აღამიანებთან — მუშებთან, მეცნიერებთან, ხელოვნების დარგის მუშაკებთან...); საღამო — „სამშობლოს ბედნიერება ჩემი ბედნიერებაა“ (შეხვედრა აფხაზეთის სახალხო პოეტ ბ. შინკუბასთან); აკ. წერეთლის დაბადების 140 წლისთავისადმი მიძღვნილი საღამო; შეხვედრები და ერთობლივი კონცერტები მე-2 და მე-9 სკოლების პიონერთა მონაწილეობით; სისტემატური მუშაობა ოქტომბრულ მთვარის ხალხთა ძმობა-მეგობრობის სხვადასხვა საკითხებზე...

გეგმაში კიდევ ბევრი რამ წერია, მაგრამ მარტო გეგმა ხომ არ წყვეტს ყველაფერს, მთავარი მისი

აი ისინი, მზიანი კავშირით შვართავული მეგობრები (მარჯვნიდან მარცხნივ): ჩინელი ა. კოფანელუ, აფხაზი თ. ზაფლაპა, რუსი თ. მოროვი და ა. ნაფალოვი, ჩეჩენი ფ. ჯილუზოვა, აფხაზი ბ. სიმონია, სომხი ა. კასარიანი, ზაჩენი ი. სარაქანიანი, ქართველი ბ. მარალიანი და თ. გვასალია, ებრაელი ა. გრიცი, სომხი ა. გუმრიანი.

პრაქტიკული განხორციელება! და ამ მხრით ნამდვილად შეუძლიათ თავი მოიწონონ მე-10 სკოლის პიონერებმა: აფხაზებმა აიდა ზუზბამ, ლადა ბარციკმა და ასტამურ აპბამ (სხვათა შორის, აიდა და ლადა წელს არტეკში ისვენებდნენ), ქართველმა ვლადიმერ მხეიძემ, რუსმა ოლეგ კოროლიოვმა, სომეხმა ანაიდა კასარიანმა, ბერძენმა ირაკლი სარაკანიდომ და მათმა ამხანაგებმა.

პიონერებლმძღვანელი ლიუდმილა სერედა კმაყოფილია ბავშვების მუშაობით:

— ყველაზე უფრო ჩემს პიონერებში ის მომწონს, რომ მუშტევით არიან შეკრულნი, — გვიამბობს იგი. — ერთმანეთი თვალში რომ ჩაუვარდეთ, თითს არ ამოისვამენ. მათი ქიშპი არასოდეს მინახავს, კეთილ საქმეში შევიძირი ან ჭეშმარიტების დასადგენი კამათი კი — რამდენიც გნებავთ. კარგად სწავლობენ და გულიანად მუშაობენ. მარტო ჩემს დავალებებს კი არ ასრულებენ ხალისით და პირნათლად, არამედ თვითონაც სწორად იჩენენ ხოლმე ინიციატივას.

— ჩვენი სკოლის მეგობრობის მერიდიანი სოხუმსაც გასცდა და აფხაზეთსაც, — ამაყად ამბობს მეექვსეკლასელი ვლადიმერ მხეიძე. — ძმური ურთიერთობა დავამყარეთ ბულგარელ, გერმანელ, ჩეხ პიონერებთან. მარტო გასულ წელს ფი-

ნელ მეგობრთა რვა დღეგაციას ვუმასპინძლეთ. საზღვარგარეთელ თანატოლებს ვწერთ წერილებს, ერთმანეთს ვუცვლით ალბომებს, ფოტოსურათებს, საკუთარი ხელით გაკეთებულ სუვენირებს.

— შემოღებული გვაქვს საგანგებო ალბომი სათაურით „ჩვენი სტუმრები“, — ჩაგვერია საუბარში ასტამურ აბა (ისიც მეექვსეკლასელია). — ყოველ სტუმარს ვთხოვთ საკუთარი შთაბეჭდილება ჩაგვიწეროს, თანაც აუცილებლად დედანაზე. — ასტამურმა ალბომი გადაგვიშალა. — აი, ზოგიერთი ჩვენი სტუმარი: კოლუმბიელი ხოსე შილანი, უგანდელი ოტო ადელინო აბივო, დანიელი კაუნი ისხოი, კოსტარიკელი ალექსის კალდერონი, ვიეტნამელი თონგ ვან ხონგი, პალესტინელი მუჰამედ სალიხი...

— ყველაზე საინტერესო მანც ვაგნერების ამბავია, — გაუბედავად წამოიწყო ირაკლი სარაკანიდიძე...

... 1978 წელს სოხუმში ცოლ-შვილით დასასვენებლად ჩამოსულა ერფურტელი (გდრ) პედაგოგი გიუნტერ ვაგნერი. იგი წინათაც ნამყოფი ყოფილა საბჭოთა კავშირში და, კერძოდ, სოხუმში, მშენებელთა ლაპარაკობს რუსულად და ეს ენა შვილებისთვისაც უსწავლებია. დასვენების პერიოდში თავისი ქალ-ვაჟი, სუსანა და მათიასი (გოგონა მეცხრეკლასელი ყოფილა, ბიჭი — მეშვიდეკლასელი) მე-10 სკოლაში მოუყვანია: დაე, გაიცნონ, დაუახლოვდნენ, დაუმეგობრდნენ აქაურ თანატოლებს, თანაც ნანონ, როგორი მეგობრული ატმოსფერო სუფევს სხვადასხვა ეროვნების ბავშვებს შორისო... და მიუსხდნენ გერმანელი ყმაწვილები საბჭოთა სკოლის მერხებს.

მართლაც, სუსანასა და მათიასს ბევრი დობილი და ძმობილი შეუძენიათ, ახლაც ხშირად სწერენ ერთმანეთს წერილებს.

ერფურტის 42-ე სკოლის დირექციამ და მშობელთა კომიტეტმა გულთბილი მადლობის წერილი გამოუგზავნა სოხუმის მე-10 სკოლას, ხოლო გიუნტერ ვაგნერმა ასეთი რამ ჩაწერა პიონერული ორგანიზაციის ალბომში:

„შეიძლება თქვენთვის, საბჭოთა მოქალაქეებისთვის, ჩვეულებრივი და შეუძინეველიც კი იყოს თქვენი მორალური სიმაღლე და სიწმინდე, სხვადასხვა ერის შვილთა საოცარი ურთიერთპატივისცემა, მაგრამ კე-

თილგანწყობილ უცხოელს ეს მაშინვე ეცემა თვალში...“

ჭეშმარიტი სიმაღლეს უთქვამს ერფურტელ პედაგოგს!..

1-ლი საშუალო სკოლის პიონერებსაც ბევრი რამ აქვთ სააძბობი. ეს სკოლაც მრავალეროვანია, ერთად სწავლობენ და საქმიანობენ ქართველები დიანა აბზიანიძე და ლალი ხარაიშვილი, ბერძენი გიზო კონსტანტინოვი, აფხაზი თემურ ეშბა და სხვები. აქაური პიონერები უფრო ინტენსიურად სოხუმელ, რესპუბლიკისა და მოძმე რესპუბლიკების თანატოლებთან მეგობრობის გაშლაზე ზრუნავენ. მაგალითად, მათ მიმოწერა აქვთ უკრაინელებთან, ყაზახებთან, კამჩატკელ და როსტოველ პიონერებთან. ამას წინათ უკრაინელ თანატოლებს ლ. ი. ბრეჟნევის ტრილოგია (ქართულ

წაველები გვთხოვდნენ, საბჭოთა მოვაწყეთ და თქვენბური ყვავილების ნერგები გამოგვიგზავნებოდნენ. ზე მეტი გიშის ყვავილის ნერგის მდლოდ შევფუთეთ და ავიათი ვაფრინეთ. მალე დიდი მადლობის წერილი მოგვივიდა... ახლანან კიდევ როსტოველ ბავშვებსაც გავუმართეთ ხელი — თბილისისა და სოხუმის ხედები გვთხოვეს და გავუგზავნეთ.

პიონერბელმძღვანელმა მანანა ცანავამ ხმადამლა ორიოდ სიტყვა უთხრა დალი გობეჯიშვილს, სკოლის ინტერნაციონალური კლუბის პრეზიდენტს.

— მოძმე რესპუბლიკების პიონერებთან მეგობრობას რა მადლი და ხალისი ექნებოდა, აქ, სკოლაში რომ არ გვყავდეს მართლაც მეგობრული კვანძებით შეკრული კოლექტივი, — დინჯად გვიყვება დალი.

✱ ხვალ პირველსკოლელთა პიონერული გაჯამის ახალ ნომერს მიიღებენ.

ენაზე) უთხოვიათ პირველსკოლელებისათვის. წერილის მოსვლა და თხოვნის შესრულება ერთი ყოფილა.

— კამჩატკიდან, ქალაქ ელიზოვოდან, წერილი მივიღეთ, — გვიამბობს მეექვსეკლასელი ვახტანგ ბერიძე, — სკოლა-ინტერნატის მოს-

აი, მაგალითად, თემური აფხაზია, მაგრამ ვახტანგს ძმებში არ გამოარჩევს. ასევე, გიზო ბერძენი ვახლავთ, მაგრამ აბა ჰკითხეთ, დებივით თუ არ უყვარს დიანა და ლალი! და ასეა ყველა, თითოეულს დაუწერელი კანონი აქვს თავში ჩაბეჭდილი.

დასასრული მე-16 გვ.

კვლინა
ასლაგანიშვილი

უკ სოფელ სიხლი

მოთხრობა

მხატვარი
ზურაბ
ფორჩხიძე

პატარა რკინიგზის ბაქნიდან, სადაც სამგზავრო მატარებელი დღეში ორჯერ — აქეთობას და იქითობას თითო წუთს ჩერდებოდა, წვიმისაგან გადარეცხილი, ალაგ-ალაგ დახვეებული გზა იწყებოდა. ზევით — თავისუფანათი გადაყვითლებული, ძეძვორეული გორაკებისაკენ მიემართებოდა და იქ, სადაც მეძროხეობის ფერმის თეთრი შენობა იდგა, მხარს იქცევდა, — მარჯვნივ, უწყლო რიყიან ზევეში იკარგებოდა.

იმ გზაზე ფეხით მოსიარულე კაცს კანტიკუნტალ შეხვდებოდა, ისიც დილით ან საღამოთი, დანარჩენ დროს გზა უკაცრიელდებოდა, ზედ მარტო მიწისფერი, თავქოჩორა ტოროლები დაგოგმანობდნენ და აქა-იქ მიმოფანტულ ჩალაბულაში იქექებოდნენ.

სოფლის მცხოვრებლები, ვისთვისაც რკინიგზელებს ბაქანი დაეწესებინათ, სხვა გზით სარგებლობდნენ. ავტობუსით თუ საკუთარი მანქანებით უფრო უხერხდებოდათ მეზობელ რაიონებში და თბილისში მგზავრობა, ვიდრე მატარებლით.

— აჰი იმიტომაც გამოვყრუვდი. მთელი დღე და კვირა ისე გავა, ამ გზაზე უტხო კაცი არავინ გამოჩნდება, რომ გამოველაპარაკო, ჩავვარდი მწველავი დედაკაცების ხელში, — იტყოდა ხოლმე ფერმის ყარაული დოხა.

პაი გიდი, ამ ოციოდე წლის წინ რა გასავალი ჰქონდა მატარებელს. ფერმასთან გამავალ გზაზე დილითა და საღამოთი ხალხი ბაჭარივით იყო გაბმული. მაშინ მატარებელიც დიდხანს ჩერდებოდა, რომ ხალხს ასვლა-ჩასვლა მოესწრო, ახლა კი ცარიელი ვაგონები დარახრახებენ.

დოხა სამოცდაათ წელს მიტანებული კაცი იყო. მთელი ფერმის ავლა-დიდება მას ებარა, იქაურობას ჰყარაულობდა. ღამეც იქ გახლდათ და დღეც. სოფელში ხანდახან ადიოდა, ისიც პირის მოსაპარსად და უპატრონოდ მიტოვებული სახლ-კარის მისახედად. მეუღლე შვიდი წლის წინ გარდაცვლიდა, შვილები გაქალაქებულიყვნენ, წელიწადში ერთი-ორჯერ თუ გაიხსენებდნენ მოხუცს, უფრო ზაფხულობით მოიკითხავდნენ ხოლმე. მასაც შინ რა უნდოდა, ფერმაში ყოფნა ერჩია. საქმის კაცი იყო და თავწახრილი მუშაობდა. დილით, როცა მწყემსები ცურვამოშრეტილ, მოწვეული ძროხებს საძოვარზე გაირეკავდნენ, დოხა ფერმაში რჩებოდა, ჩართავდა ნაკელამატან აგრეგატს და ნიჩბით ძროხის სადგომის დასუფთავებას მიჰყოფდა ხელს.

იმ დღესაც, ფერმა დაცარიელდა თუ არა, დოხამ ნაკელამატანი ჩართო. აგრეგატი არ ამუშავდა. მოტორი დუმდა. ეგონა, დენი შეწყდაო და საკვებურების თავზე დაკიდულ ნათურებს გაჰხედა. საქონლის ნაორთქლით დალაქავებული ნათურები კერაში ვალევიებული ნაკვერჩხლებივით ლუღლუღებდნენ. რა ჭირი ეცა აგრეგატს? დოხა დენის ჩამრთავ დილაკს ცერა თითით კიდევ დააწვდა და გაჯავრებულმა ელექტროძრავას შეუკურთხა.

ძრავა შარშანაც გაჩერდა. სანამ კოლმეურნეობის ელექტრომექანიკოსი ჩამოსვლას ინებებდა, მთელი კვირა დოხა და მწველავი ქალები ნიჩბით ხვეტავდნენ და ურიკით ეზიდებოდნენ გარეთ ნაკელს, წელში გაწყდნენ.

ტელეფონი მაინც ყოფილიყო ფერმაში, დაურეკავდა, აგრეგატს მიმიხედეთო.

— ეე, როგორც ვირს კურტანი არ ასცდება, ისე არც შენ ავცდება დღეს ნაკელის ნიჩბით ხვეტა, — ჩაილაპარაკა დოხამ და ნიჩაბს ხელი წამოავლო. საღამომდე, ვიდრე ძროხა საძოვრიდან დაბრუნდებოდა, სადგომი სუფთად უნდა დაეხვედრებინა.

გარედან მატარებლის კივილი მოისმა. თერთმეტსაათიანი სამგზავრო ბაქანი უახლოვდებოდა. ბორბლებს ლიანდაგზე რიტმული დაგადუგი გაუდიოდა.

დოხამ ნიჩაბი ანახვეტ ნაკელს შეატოვა და გარეთ გავიდა. მუშაობით სახეგახურებულს გრილმა სიომ შემოუხებრა. ცრიატი მარტის დღე იდგა. ალაზნის ველი შრატისფერ ნისლს დაეფარა. ნისლი აქეთ, ცივგომბორის კალთებისაკენ დაძრულიყო, ნიავისაგან გატაცებული კვამლივით გაწელილიყო.

ნისლში რკინიგზის ბაქანი არ ჩანდა. მატარებელი ისე გაჩერდა და დაიძრა, დოხამ თვალი ვერ მოჰკრა. ნისლი გზას ჩასაფრებოდა და, სანამ მგზავრი დოხას ზედ არ მიაწყდებოდა, შორიდან ვერაფერს გაარკვევდა.

ან კი გამოჩნდებოდა ვინმე?

არა, იმ დღეს უნდა გამოჩენილიყო, — გული უგრძნობდა. ცხოვრებაში ხომ ასეც ხდება — იმედი მართლდება, რატომ არ შეიძლება, დოხასაც გამართლებოდა იმედი. ცოტას გამოელაპარაკებოდა. მერე შეეხვეწებოდა, კანტორაში ხმა მიაწვდინე, ან აგრეგატი გამიძარათონ, ან ვინმე მომაშველონ, ფერმა დაეასუფთავო.

გზაზე ერთ ადგილას ნისლი გათხელდა, აიყარა და ვიდრე მართლა გამოჩნდა. თვალი ხომ არ მატყუებსო, დოხა

გზაზე გადავიდა და ქვევით დაეშვა. ის ვილაც ნისლს მთლად გამოეშვა, თანდათან გამოიკვეთა: ბიჭი იყო, რუხ ბუკლეს პალტოში გამოწყობილი და ბეწვის ქუდიანი თექვსმეტობდე წლის ბიჭი. გამარჯობაო, შორიდან მიესალმა დონას და ქული მოიხადა.

— გაგიმარჯოს. ვისი ხარ, ბალო? — უცებ ვერ იცნო ბიჭი და ჩამოსართმევად ხელი გაუწოდა.

— კოტესი.

— რომლისა?

— კბილის ექიმი როა.

— ხო, კოტე ექიმისა. ოქროს მარჯვენა აქვს მამაშენს, ბიჭო. იმ დღეს კბილმა შემაწუხა, მივედი და ჭიანჭაში ისე ხელდახელ ამომადრო, ვერ გავიგე!

დონამ ბიჭი ფერმაში შეიპატიჟა, საყარაულო ოთახში ხის ტახტზე დასვა. თუნუქის ღუმელში შეშა შეაწყო, ნავთი მიასხა და ცეცხლი მისცა. ირგვლივ საამური სითბო დადგა.

— პალტო გაიძრე. დღეს ჩემი სტუმარი ხარ, — თქვა დონამ, თან სუფრის გაწყობას შეუდგა. ყველისა და მწნილის წვეწვისაგან დალაქული გაზეთი მაგიდას გადააძრო, ღუმელში ჩააგდო. სხვა გადააფარა, ზედ ალუმინის ჯამით მონარშული კვერცხები ჩამოდგა. თიხის ჭილიდან მათლაფაზე ოქროსავით მბზინავი წიწკის მწნილი ამოიღო, თუფშუე ძროხის ყველი დაჭრა. მერე სუფრას გადახედა, რა მაკლიათ. პური არ ჩანდა. დაფაცურდა. ტახტქვემიდან მომინანქრებული ქვაბი გამოაცურა და ოდნავ დაობებულ შოთი ამოიღო.

— გიჭამია დაობებული პური? — ჰკითხა ბიჭს.

— მიჭამია! — გაიღიმა ბიჭმა. — ზოგს არ უყვარს. ცოტა რომ დაძველდება, აგდებს.

დონამ პური მუაზე გადატეხა.

— არ შია და იმიტომ. ის, ვინც პურს გადასაგდებად იმეტებს, ზედ უნდა მიაყოლო.

ბიჭი ისევ პალტოგაუხდეილი იჯდა. დონამ გაკვირვებით შეხედა:

— კაცო, შენ ისევ პალტოში ხარ? გაიხადე-მეთქი. ნუ გრცხვენია, შვილო. სირცხვილი უხეირო კაცობა, ქურდობა და ყომარბაზობაა, თორემ პურის ჭამა რა სირცხვილია. დონამ ორი კვერცხი აიღო. ერთი ბიჭს მისცა.

— დამიკარ!

ბიჭმა კვერცხს კვერცხი დაჭრა.

— ჩემი გატყდა, — დონამ კვერცხი მაგიდაზე დადო და იქვე მდგომ არყის ბოთლს გადასწვდა, დიდ, თლილ ჭიქაში ნახევარი გოჯის სიმალღეზე არაყი დაასხა.

— გაგიმარჯოს, შვილო! შინ ვინც მიველიან, იმათაც გაუმარჯოთ!

გადაჰკრა, ჭიქა ბიჭს დაუდგა, იმან ხელი დააფარა.

— არა ვსვამ!

— შენ სულწასული კაცი თქვი, თორემ, მე რა ჭირი მალევიანებს ამ შხამს, არ ვიცი. — დონამ წიწკა ჩაიღო პირში, დალეჭა და განაგრძო: — სწავლობ, შვილო?

ბიჭმა თავი დაუქნია.

— სად?

— ველისციხეში.

— რა ხელობას გასწავლიან?

— მექანიზატორობას.

— მოგწონს?

— კი. სკოლაშივე ვიცოდი ტრაქტორის ტარება. ერთხელ ვანო ძიაც დაგვესწრო, „ღეტე“ გავატარე და შემაქო.

— რომელი ვანო?

— მაღაროელი გმირი მექანიზატორი როა!

— ჰოო, ივანე? აი რა სახელოვანი კაცი დადგა! კაცს რა ხელობაც იტაცებს, იმ გზას უნდა გაუყვეს. მთელი ჩემი ცხოვრება ცხვარ-ძროხაში გამიტარებია. ჯერ ცხვარს

ვმწყემსავდი, მერე ძროხებს... პირუტყვს რამე რომ ასტკევა, მაშინვე მივუხვდები, მკურნალობაც შემოიძღვრე. ერთხელ ხელობებს კუჭი აეშალათ, სანამ ვეტექიმი ვმალავდი და უნიშნავდა, მაყვლის ძირები დავთხარე, წყალში ვაღულე და ის დავაღვიწე, ძველად ეგრე მკურნალობდნენ საქონელს. ყველა გამოჯანმრთელდა. მწყემსები უდიპლომო ვეტექიმს მეძახიან. კიდევ რა, კალატობაც ვიცი, ცოტა დურგლობაც მეხერხება, ჩემს სახლში გამოვიყენებ ხოლმე, მაგრამ აი მანტიორობისა კი არაფერი ვიცი: შინ რამე რომ გაფუჭდება, ყოჩასთან იგავრბივარ, მიშველე, ამაღამ უსინათლოდ არ დამტოვო-მეთქი. ის კიდევ, მაშინვე გამოწყება თუ რა! — ხო იცი, სოფლისათვის რა საჭირო

კაცი ვარ, დღეს არ მცალია, ქორწილი უნდა გავანათო, ნიშნობა უნდა გავანათო. მანტიორი კი არა, მამაცონებული, ქრისტე ღმერთი გაგვიხდა.

დონამ ტახტქვეშიდან ხურჯინი გამოათრია, იქიდან რამდენიმე ცალი კანშემკნარი ვაშლი ამოიღო და სუფრაზე დაყარა.

— დღეს ნაკელგამტანი გამიხერდა. მგონი, მოტორს ეცა რალაცა, არ მუშაობს. მაგის ანჩიბინი არ ვაკი და, სანამ კოლმეურნეობის ელექტროტექნიკოსი არ შეაკეთებს, თავი ქვას უნდა ვახალო, ნიჩბით უნდა გხვეტო ფერკა.

ბიჭი ფეხზე წამოხტა.

— მანახე, დონა ძია!

— ვითომ რამეს გაუგებ?

— პროტექტორებში ელექტროტექნიკოსობასაც გვასწავლიან!

— მართლა? აგაშენა ღმერთმა! — გაიხარა დონამ და ბიჭს მხარზე ხელი დაჰკრა. — წამოდი!

მოხუცს უცებ სახე მოეღრუბლა. ტახტზე დაჯდა.

— არა, შვილო, ემანდ რამე ფათერაკს არ გადაეყარო, დენია, საფრთხილოა. მოვიციდი. ჯობია, შინ წახვიდე, კანტორაში შეირბინო და შეატყობინო ჩემი ვაჭირვება.

მაგრამ ბიჭი აღარ შეეშვა, სანამ დონა ელექტროძრავისაკენ არ გაუძღვა.

ბიჭმა გამანაწილებელ დაფაზე დენი გამორთო და ელექტროძრავასთან ჩაცუცქდა, ქანჩსალები მოითხოვა.

დონამ ჯიბეზე ხელი გაიკრა.

— დანა მაქ იმისთანა, ზედ ეგეც არის მოწყობილი.

ბიჭმა დანიდან ქანჩსალები გამოსწია და, სადაც ძრავას ელექტროდენის მიმყვანი მავთულები უფრთხვებდა, იქ ლითონის თხელი სალტი შემოხსნა. კოლექტორში შაწაღქცეული მტვერი სქლად ჩატეკტილიყო.

აქა-იქ მწვანე ყანგს ეჩინა თავი და ნახშირის ჯაგრისები მოშვევებულიყო. ბიჭმა ჯაგრისები მოხსნა, დონას ნავთი მოსთხოვა და წმენდა დაუწყო.

მოხუცი თვალს არ აცილებდა. სახარეს სასკორავზე შეეტყობაო, კაცს საქმე გამოსცდის თუ არა, მაშინვე შეატყობ. ისიც მიუხვდა, რომ ბიჭს რალაც გამოსდიოდა: გულმოდგინედ გასუფთავებული ჯაგრისები ბუდეებში ჩააწყო, მეტი დაწოლა რომ ჰქონოდა, ზამბარებს ქანჩები უფრო მოუჭირა.

მერე დენი ჩართო.

ელექტროძრავა ამუშავდა, ბეტონის ღარში ნაკელგამტანი დაიძრა.

გალიმებული დონა ხან მოზუზუნე ძრავას უყურებდა, ხან ბიჭს.

— აგაშენა ღმერთმა!

ბიჭმა მოხუცს დანა მიაწოდა.

— მე შინ წავალ!

დონამ ბიჭს დანა შარვლის ჯიბეში ჩაუგდო.

— შენი იყოს, უბრალო არ გეგონოს, გერმანულია, ომის შემდეგ ბერლინში ერთმა ქალმა მაჩუქა, ახლა ისიც ჩემსავით ბებერი იქნება.

ბიჭმა პალტო ჩაიცვა, ქუდი დაიხურა. დონამ გზამდე გააცილა.

— ერთი ეგ მითხარი, დიდი ხნით ჩამოხვედი სოფელში?

— არა. ორი დღით, ჩვენების სანახავად.

— სულმთლად როდის მოხვალ?

— ხუთი თვის მერე!

— მოდი, შვილო, მოდი. საჭირო კაცი ხარ, სოფელს სჭირდება.

ბიჭი გორაკზე ამავალ გზას დაადგა, ნისლი ალაზნის ველიდან მთლად აყრილიყო და მწვანედ მოღალანე ჯეჯილებს მზე დაჰნათოდა.

ძვირფასო მკითხველო! მაცვალა მრევლიშვილზე მინდა გითხრა ორიოდ სიტყვა.

სამწუხაროდ, ამ შესანიშნავ პოეტზე არც თუ ბევრი დაწერილა.

საქართველოს დედაქალაქში ცხოვრობს და მოღვაწეობს ჩვენი ნორჩი თაობის საყვარელი პოეტი, თმათეთრი მანდილოსანი, რომელსაც პატარები დეიდა მაცვალას ეძახიან. თუმცა იგი კარგახნის დიდედაა, ღვაწლმოსილი ბებია.

მაცვალა მრევლიშვილი მცხეთიდანაა. საქართველოს ძველი სატახტო ქალაქიდან. განათლებულ ოჯახში დაიბადა და აღიზარდა, გამოჩენილი ქართველი მხატვრის ალექსანდრე მრევლიშვილის ოჯახში. იქ აიღვა ენა, იქ დაეწაფა მომავალი პოეტი წიგნს, რომელიც უხვად იყო მის სახლში. წიგნმა გაუკაფა გზა. წიგნმა შეაყვარა სამშობლო და დედაენა. ქართული მწერლობის სიყვარულმა კალამი ააღებინა ხელთ. ეს იყო ძალიან დიდი ხნის წინათ. მას შემდეგ ნახევარი საუკუნე გავიდა. ცოტა უფრო მეტიც.

დღეს კი უკვე ღვაწლმოსილ, დიდად ნიჭიერ საბავშვო პოეტზე მიხდება საუბარი, ჩემს განუყრელ მეგობარზე, რომლის შესანიშნავი პოეზია გულწრფელად შეიყვარა მკითხველმა, პატარების არა ერთმა თაობამ, არამედ თაობათა წყებათა-წყებათა.

ამას წინათ მაცვალა მრევლიშვილს ღია წერილში ვწერდი: „დილა მშვიდობის, მაცვალა! შენი საიუბილეო თარიღიც დადგა, ჩემო ძვირფასო მეგობარო. რას იზამ! განვლილ წლებს ვერსად გაექცევი. მინდა გულწრფელად მოგილოცო დაბადების დღე, რადგან საქართველოში არ მეგულდება ოჯახი, რომელიც შენ არ გიცნობდეს! განსაკუთრებით კი იქ, სადაც ბაღლი ტიტინებს“.

მაცვალა მრევლიშვილის რომელი წიგნი გადავშალო?! იგი ხომ მრავალი მშვენიერი წიგნის ავტორია. იქნებ სჯობდეს მისი პირველი საბავშვო ლექსის ნაწყვეტი გავიხსენო, ძალიან დიდი ხნის წინათ დაწერილი?..

...სამი დობილი მოვიდა—

მარტი, აპრილი, მაისი.

ამ ლექსით დაიბადა მაცვალა, როგორც საბავშვო პოეტი და შემდეგ კი თანდათანობით ოსტატდობოდა ჩვენს თვალწინ, ათასობით

საქართველო

მკითხველს იზიდავდა, ზრდიდა, სიკეთეს, სამშობლოს სიყვარულს, სიბეჭითეს უნერგავდა; ფერადოვანი, ხალასი, ნიჭიერი სიტყვით ხიბლავდა ჩვენს პატარებს. „დილა მშვიდობისა!“ ეს ხომ ჩვენი პატარების საყვარელი ჰიმნია. ამ ლექსით იწყება ყოველთვის ნორჩი თაობის დილა, დილა მზიანი და მიმზიდველი. ამ ლექსის გამოქვეყნებისთანავე შესანიშნავი მუსიკა შექმნა ცნობილმა კომპოზიტორმა მერი დავითაშვილმა. ამ სიმღერას მღერიან პატარები შინ და გარეთ, საბავშვო ბაღში და სკოლაში... ამ სიმღერაზე აღიზარდნენ ჩემი შვილები და ახლა შვილიშვილები იმეორებენ ამ ლექსს, ესოდენ საყვარელსა და ძვირფასს. მოდით და კიდევ გავიხსენოთ ეს ლექსი. ახლაც კარგად მახსოვს ის შორეული დღე, როცა მაყვალამ უშრნალ „დილას“ რედაქციაში პირველად წაგვიკითხა ეს უზადო ქმნილება. რედაქციის უშაკებს შორის იყო დაუვიწყარი შალვა ცხადაძე, ჩვენი დიდებული საბავშვო მხატვარი, რომელიც იმ დღესვე შეუდგა დასურათებას. აღფრთოვანება და სიხარული საერთო იყო.

- ჩიტო, ჩიტო, ნაცარავ, ვის უგალობ, ვისა?
- შენ გიგალობ, პატარავ, დილა მშვიდობისა!
- მზეო, მზეო, ცხრათვალა, ვის უცინი, ვისა?
- გაიღვიძე, პატარავ, დილა მშვიდობისა!
- პაწაწინა ყვავილო, რად გაშალე კვირტი?
- შენთვის მინდა, პატარავ, აბა დამაკვირდი!
- მეც ახლავ ვადგები, მეც დავიბან პირსა, ყველას მივხალმობი:
- დილა მშვიდობისა!

მჭერა, მკითხველი დამეთანხმება, რომ ასეთი შთაგონებული სიმღერა მაყვალა მრევლიშვილს ბევრი აქვს, ძალიან ბევრი; ეს სიმღერები დიდი ხანია ჩვენი პატარების საკუთრება გახდა.

მაყვალა მრევლიშვილი ქართული კლასიკური საბავშვო მწერლების ღირსეული მემკვიდრეა და მათი საქმის საუკეთესო გამგრძელებელი. ამასთან ერთად ისიც უნდა ითქვას, რომ წინაპართაგან განსხვავებით მან საკუთარი ხმა გამოიმუშავა, მეტად ორიგინალური გზა გამოძებნა და ახალი საღებავებით გაამდიდრა ქართული საბავშვო ლექსი. ხალხურ პოეტურ მეტყველებას მაყვალამ სხვა გასაღები მოუძებნა, დღევანდლობის მოტივე-

ბით გაამდიდრა და, რაც მთავარია, მაინიჭა თავისებური უღერადობა. მაყვალა მრევლიშვილის ლექსს ადვილად იმახსოვრებს ბავშვი, ადვილად სწვდება ნორჩი მკითხველის გულს. თემატურად მაყვალას ლექსი მრავალფეროვანია, სიტყვა ნათელია და ხატოვანი.

მაყვალა მრევლიშვილი დიდხანს ეძიებდა, საკუთარი ხმის გამოშუშვებაზე ბევრს მუშაობდა. მას სურდა, მისი სიმღერა ბავშვებისათვის ყოფილიყო სხვათაგან განსხვავებული, ბაღლისათვის ადვილად მისაწვდომი და გასაგები. მიაღწია კიდევაც თავის საწადელს და კარგადაც მიაღწია.

მაყვალა მრევლიშვილი

ნებისთ თუ უნებლიეთ, მაყვალა მრევლიშვილის საბავშვო ლექსს თითო-ოროლა კეთილი მიმბაძველიც გამოუჩნდა, რაც თავისთავად პოეტის სიძლიერეზე მიგვანიშნებს. როცა ლექსის გასაღები მოძებნილია, ვფიქრობ, ადვილია კარის გაღება; როცა კამერტონს ააუღერებ, ადვილად შეიძლება ხმის აყოლება. მთავარია საკუთარი ჰანგის გამოძებნა.

მაყვალა მრევლიშვილის ხელში ქართული პოეტური სიტყვა ლბილი და მორჩილი ხდება, სხვა ფერადოვნებას იძენს. პოეტი თავის დროზე უსვამს წერტილს სათქმელს და ლექსს არ აჭიანურებს. როცა ბაღლისათვის წერ, ბევრი რამ უნდა გაითვალისწინო. უპირველესად ყოვლისა, კარგად უნდა იცნობდე ბავშვის სამყაროს, უამისოდ ლექსი ვერ გაამართლებს თავის დანიშნულებას და მკითხველსა და მსმენელს ვერ მიიზიდავს. ეს ძალიან კარგად იცის

მაყვალა მრევლიშვილმა და ამიტომ ბევრი მისი სიმღერა ბავშვებისათვის ხელმისაწვდომი და გულში ჩამწვდომი.

საყოველთაოდაა ცნობილი მაყვალა მრევლიშვილის „დიმიტარული“ — ბაღლთა საყვარელი საცეკვაო სიმღერა, „კიკლი-კიკლი“ — მსუბუქი იუმორით აღსავსე ლექსი, „ბიჭი ბიჭანჭურის“ მხიარული თავგადასავალი, მეტად საინტერესო „ჩეჩილში“, „სკოლისაკენ“ და სხვ. მე მხოლოდ რამდენიმე მათგანი ჩამოვთვალე. ბევრი მისი საუცხოო ლექსი ამშვენებს თანამედროვე ქართულ საბავშვო პოეზიას; ამ საუკეთესო ლექსებისათვის მაყვალა მრევლიშვილს სრულიად დამსახურებულად მიანიჭეს უმაღლესი ეროვნული ჯილდო — რუსთაველის სახელობის პრემია.

მაყვალა მრევლიშვილი ცნობილი საზოგადო მოღვაწეა, არაერთი კეთილი საქმის წამომწყები და ინიციატორი. დიდი ღვაწლი მიუძღვის მას ქართულ საბავშვო უშრნალ „დილის“ პოპულარიზაცია და წარმატებაში. მრავალი წლის განმავლობაში მაყვალა ამ უშრნალის ერთ-ერთი ხელმძღვანელი იყო. მე კარგად მახსოვს მისი მოსვლა „დილაში“. მაშინ „დილის“ რედაქტორი ვიყავი. ჩვენი პატარა კოლექტივი გულწრფელად, გულღიად შეეგება; პირველი დღეებიდანვე შეიყვარა, როგორც ჭკვიანი, საქმისათვის თავდადებული მუშაკი. რაღაც ახლებური და მისებური შეიტანა სარედაქციო მუშაობაში. მუდამ ეძიებდა, სიახლისათვის იბრძოდა, უშრნალისათვის გულმოდგინედ არჩევდა და დაბეჭითებით ჩაჭირკიტებდა მასალებს. სტრიქონებს დაულაღვად აშალაშინებდა, სიტყვას ფერავდა, რადგან დიდი სურვილი ჰქონდა ნორჩ მკითხველამდე მიეტანა გულში ჩამწვდომი, ადვილად დასამახსოვრებელი ფაქიზი ქართული სიტყვა, სიტყვა უბრალო, ხატოვანი, ლამაზი და ბავშვისთვის გასაგები.

მაყვალა მრევლიშვილი რედაქციაში ენერგიას დაუზოგავად ხარჯავდა „დილის“ აღმავლობისათვის, მისი სრულყოფისათვის. იგი ყოველდღიურად გულმხურვალედ ეგებ-

კომუნისტური კონსტრუქციის ქონილმაქის შუპასაკუჭით!

ბოდა ჩვენს მწერლებს — მსცოვან-სა და ხანდაზმულს, მოწიფულსა და სრულიად ახალგაზრდას, რომელთა ქმნილებებით ივსებოდა ჩვენი ურნალის ფურცლები. რედაქციაში შემოსული მასალებისადმი მეტად მკაცრი და მომთხოვნი იყო, მაგრამ ავტორმა და ჩვენც, რედაქციის მუშაკებმა კარგად ვიცოდით, რომ მაყვალას ეს მომთხოვნელობა ჩვენი საერთო ინტერესებიდან იყო გამომდინარე და აუცილებელიც.

„დილაში“ დიდი ხანი დაეყავით ერთად. მას შემდეგ ბევრგან მიმუშავია, მაგრამ საქმისადმი მაყვალასავით ერთგულ ადამიანს, მით უმეტეს მოღვაწეს, იშვიათად შევხვდებივარ.

არცთუ იშვიათი სტუმარი ყოფილა მაყვალა მრევლიშვილი ურნალ „პიონერისა“. თავის დროზე მაყვალას ბევრ ლექსს უნახავს სინათლე „პიონერის“ ფურცლებზე. მკითხველიც ბევრჯერ გამოხმაურებია პოეტის ფრთიან და ხატოვან სტრიქონებს. ასე იქნება ალბათ მომავალშიც.

მაყვალა მრევლიშვილი ჭეშმარიტი გამოსახულებაა ქართველი ჭკვიანი ქალისა, რომელიც ყოველივე ოჯახურსა და საზოგადოებრივს გონივრულად უხამებს ერთმანეთს. იგი მთელი თავისი მეტად საინტერესო ცხოვრებითა და ლიტერატურული მოღვაწეობით დაუღალავად იღვწის ხალხის სიკეთისათვის, ჩვენი ნორჩი თაობის ღირსეულ ადამიანებად აღზრდისათვის. მან კარგად იცის, რომ ეს არის ქართველი დედის უპირატესი მოვალეობა.

მაგრამ ამ მეგობრული წერილის დასასრულს უფლებას ვიტოვებ, როგორც მეგობარმა, პაწია საყვიდურიც ვუთხრა ჩვენს ძვირფას პოეტსა და მოღვაწეს:

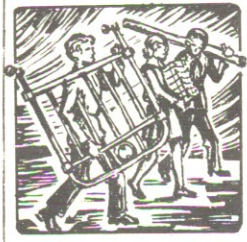
— ამ ბოლო დროს ნუ ძუნწობს, ნუ გვანატრებს მისეულ ჭკვიანურ ლექსებს. ჩვენ გვინდა კვლავ გავახაროს მაყვალას პოეტურმა ქმნილებებმა.

ეს ჩემი გულწრფელი სურვილია და არა მართო ჩემი, ალბათ „პიონერის“ კოლექტივისა და მრავალათასიანი მკითხველის სურვილიც. დანარჩენი მან ჩემზე უკეთ იცის.

კომუნისტთა რესპუბლიკური და საპაპვირო ფორუმები უმჯობესის ახალ ქალს უთაბარავენ სოლმა ჩვენი ცხოვრების რიტმს. ამჯერადაც ასეა. საპარტოვლო კომპარტიის და სპაპ XXVI ურილოვანისათვის მხადავის პერიოდში განსაკუთრებით გაიზარდა კომუნისტური ორგანიზაციისათა აქტივობაც. არავის სურს იყოს ჩამორჩენილთა რიგებში, ყველას უნდა, რომ თუნდაც სულ მცირე, მაგრამ აუცილებლად საკუთარი ფილილი უფიხანოს ამ ერთიანი აღმავლობის ვითარებაში.

სწორედ ამაზე გვყვანენ დედაქალაქის ოპტომგრის, ლენინის, პირველი მიონის, გლდანის რაიონების, დუშეთის, ბაღის კომუნალური ორგანიზაციებიდან.

31-ე საშუალო სკოლა (ოქტომბრის რაიონი):

საქართველო სკკ და სკკპ XXVI ყრილობებთან დაკავშირებით აღიარებული შეხვედრისათვის ის მზადება, ჩვენს პიონერულ ორგანიზაციაში ლენინური გაკვეთილებით დაიწყო. ეს იყო სექტემბერში. ისტორიის მასწავლებელი პიონერხელმძღვანელთა თანდასწრებით გვიამბობდა, რა გაკეთდა ქვეყანაში, რესპუბლიკაში, ქალაქში პარტიის XXV ყრილობის შემდეგ, რა მოუტანა ხალხს გამარჯვებულმა მე-10 ხუთწლეულმა.

ოქტომბერში გაიმართა „წითელი ვარსკვლავის ზეიმი“, რომელიც საქართველოს კომპარტიის XXVI ყრილობას მიეძღვნა. ამ ზეიმზე ოქტომბრელთა რიგებში მივიღეთ არა მთელი კლასები, არა განურჩევლად ყველა, არამედ ის ბავშვები, რომლებიც განსაკუთრებით გამოირჩევიან სწავლით, დისციპლინით, საზოგადოებრივ საქმიანობაში აქტიური მონაწილეობით.

უკვე კარგა ხანია შევასრულეთ ჩართის გეგმა, გათვალისწინებული 25 ტონის ნაცვლად ეზოში დავახვევით 27 ტონა ჩართი. მაკულატურის გეგმა 10 ტონაა. ეჭვი არ გვეპარება, რომ ამ გეგმის აღრიანად შესრულებასაც ვუპატაკებთ სკკპ XXVI ყრილობას.

თელსაჩინო ადგილას გამოვაკაჩით სტენდი „ყრილობიდან ყრილობამდე“, სადაც საერთო-სახალხო გამარჯვებათა ფონზე აისახა ჩვენი სკოლის პიონერული რაზმეულის საქმიანობაც პატრიოტული, ინტერნაციონალური თუ შრომითი აღზრდის სფეროში, სწავლისა და შემოქმედებითი მუშაობის ცალკეული მომენტები.

შუა დეკემბერში ყველა რაზმში ჩატარდა საუბრები: „სკკპ საბჭოთა ქვეყნის წინამძღოლი და წამმართველი ძალა“ და „მშვიდობისათვის ბრძოლა დედამიწაზე“.

მოგაწყვეთ ექსკურსია ორჯონიკიძის სახ. 1-ლ საპკერვალო ფაბრიკაში, რომელიც ჩვენი შეფია. გავეცანით შრომის პროცესს, მოწინავე ახალგაზრდა მუშებს, გამოცდილ ოსტატებს. ნოემბრის ბოლოს კი ვესტუმრეთ რატეგანის საშუალო სკოლას, რომლის შეფებიც ჩვენა ვართ. შეხვედრით იქაურ მშრომელებს, რატეგანელ მოსწავლეებთან ერთად ჩავატარეთ დიდი კონცერტი, მოწინავე კოლმეურნეები დავასაჩუქრეთ საკუთარი ხელით გაკეთებული სუვენირებით.

განზრახული გვაქვს, რაზმებში საყრილობოდ გამოვუშვათ სპეციალური კედლის გაზეთები და მოვაწყუთ კონკურსი საუკეთესო გაზეთის გამოსავლინებლად.

ნანა კლარჯიშვილი, რაზმეულის საბჭოს თავმჯდომარე, ლელა ჯაბახიძე, მე-2 რაზმის საბჭოს თავმჯდომარე, ეპა ხარეზაძე, გურამ სანაძე (მეშვიდეკლასელი პიონერები).

ლაიაჯი ფიქსაჟი

მე,
ნოდარი,
ვანო,
სლავა,
ელო,
ლილი,
ავთო,
გელა,

ერთ წელიწადს დავიბადეთ
და ერთ სახლში ვცხოვრობთ ყველა!
არასოდეს არ ვკინკლაობთ.
უცხო არის ჩვენთვის ცრემლი,
ერთმანეთის სიყვარულში,
დღეს დღე მისდევს და წელს-წელი.
ყველას, ჩვენც და ჩვენს რუს ძმასაც,
რომ იტყვიან, ბედი გვწყალობს,
სლავა ქართულს ეუფლება.
ჩვენ კი მისგან რუსულს ვსწავლობთ!

დღეს ეზოში საგანგებო
კრება გვქონდა, როგორც დიდებს,
და ხმამაღლა განვაცხადეთ,
ვინ რა უნდა გამოვიდეთ.

— დიდობაში, მალა, ცაში
ნავარდი გვსურს მე და ნოდარს,
რომ ვიხილოთ ვარსკვლავები.
მზე და მთვარე სულ ახლოდან.

— მე მკერავი მინდა გავხდე, —
ლიმილს მზისებრ აფრქვევს ლილი, —
რომ შევინოდეთ დიდ-პატარებს
ტანსაცმელი მოხდენილი!

— მე მსურს გავხდე აგრონომი, —
ლილის სიტყვას ართმევს ვანო, —
რომ ხალხისთვის პურიც ბევრი,
ხილიც ბევრი მოვიყვანო!

— მე ბინები მსურს ვაშენო, —
ხმაწვეით ამბობს ავთო. —
ჩვენს ბინებზე ჭერმაღალი,
ნათელი და კედლებფართო!

— მე ექიმი უნდა გავხდე, —
ულიმილოდ ამბობს ელო, —
ჩემი ბებო სუსტია და
იქნებ მოვალონიერო!

— გეფიცებით, მე ტკვენს ენას
შევის-ცავლი ჩემ-ნო კარგნო,
რომ რუსულად, კართული-დან
ბევრი კარგი ციგ-ნი ვტარგ-მნო!

— მე მარშალი უნდა გავხდე! —
თქვა ხელების მუშტვით გელამ. —
რომ მახვილი ჩავცე გულში,
ქვეყნად ომის მომხრეს ყველას!

გავა დრო და ლამაზ ფიქრებს
ფრთებს შევასხამთ, გვჭერა მტკიცედ
და თავს ჩვენი მშობლებივით,
ვისახელებთ, არ შევირცხვენთ!

ლასო ბიბლიოთეკა (200-ზე მეტი წიგნი), საკლასო ფილმოთეკა (80 დი-აფილმი), მოაწყვეს ლამაზად გაფორმებული კუთხეები: „ამ სახელმძღვანელოებით ჩვენი უმცროსი მეგობრებიც ისწავლიან“, „ჩვენმა პაწია ხელებმა აკეთეს“, „ვინ გვარცხვენს. ვინ გვასახელებს“... ნატა მასწავლებელმა საპასუხისმგებლო „თანამდებობებიც“ გაანაწილა: ბიბლიოთეკის გამგე თ. ბუბუტეიშვილია, ფილმოთეკისა — მ. ხოსიტაშვილი, ცოცხალ კუთხეს თ. სოზიშვილი ხელმძღვანელობს და ა. შ.

ოქტომბრელთან აქტიურად მუშაობენ მეხუთეკლასელი პიონერები: თ. ლავრელაშვილი, მ. რევაზიშვილი, ნ. გამრეკელი, ს. ჭელიძე, თ. ქვარცხავა და სხვები.

საგანგებოდ აშუქებს ოქტომბრელთა საქმიანობას (და არა მარტო ოქტომბრელებისას) პიონერული პრესა. გაზეთი ცდილობს სწორი „გეზი“ მისცეს ბავშვების ენერჯიას, ასახოს, განაზოგადოს და წაახალისოს მათი ყოველი წარმატება, გამოამზეუროს და დაგმოს მცირეოდენი ნაკლიც კი.

და ყველაფერი, რასაც ჩვენი სკოლის პიონერები და ოქტომბრელები ამ დღეებში ასეთი სერიოზულობითა და გულმოდგინებით აკეთებენ, დიდ ფორუმს — მშობლიური კომუნისტური პარტიის XXVI ყრილობას ეძღვნება.

ნანა წიკლაშვილი, ოქტომბრელთან მეგობრობის საბჭოს თავმჯდომარე, ნანა ბელაშვილი, კედლის გაზეთის რედაქტორი, ნატო შარაძე (მეოთხეკლასელი პიონერი), თეა ლომთაძე (პირველკლასელი ოქტომბრელი).

ბედიის 8-წლიანი სკოლა (გალის რაიონი):

ბედიის 8-წლიანი სკოლის VII კლასის პიონერებმა 2 სექტემბრიდან დავიწყეთ მუშაობა ჩაის პლანტაციაში ი. ძალიან გვიხარია და გვეამაყება ის, რომ ჩვენი პიონერული წვლილი შეგვაქვს მეურნეობის საერთო წარმატებაში.

თითოეულმა ჩვენგანმა დღემ 20 კგ ჩაის ხარისხოვანი მწვანე ფოთლის მოკრეფა ივალდებულა. გეგმა გადაჭარბებით შევასრულეთ.

შრომაში მხარს ვვიბამდა ჩვენი პიონერხელმძღვანელი ნანა გუჩუაც: იგი ბევრ საინტერესოს გვიამბობდა ჩაის კულტურის გაშენების უძველეს ტრადიციებზე საქართველოში.

დიდი მოწადინებით მიმდინარეობდა ჩვენი სკოლის მოსწავლეთა შრომა მეურნეობის პლანტაციებში. და ეს ყველაზე მეტად ჩვენს მშობლებს, პედაგოგებსა და უფროს მეგობრებს ახარებთ. ასეთია ჩვენი მოკრძალებული საჩუქარი მშობლიური კომუნისტური პარტიის XXVI ყრილობისადმი.

**ვიანორი ნიხარაძე,
VII კლასი.**

ლაფანანთაქარის საშუალო სკოლა

(დუშეთის რაიონი):

ამ წერილს დუშეთის რაიონის სოფელ ლაფანანთაქარიდან გვერთ ჩვენი საშუალო სკოლის ყველა იმ მოსწავლის სახელთ, რომლებიც

წელსაც აქტიურად საქმიანობდნენ კოპორტის საბჭოთა მეურნეობაში.

ზაფხულში „ცხელი“ შრომის დღეები გვედგა მეურნეობაში — მიმდინარეობდა მწვანე სილოსის ჩადება. თითქმის სამი კვირა ჩვენი სკოლის მოსწავლეები პედაგოგებთან ერთად ტყეში მწვანე სილოსის მოსაპოვებლად დავდიოდით — იქ ვამტარევიდით 10 მმ რადიუსის მქონე ყლორტებს, ერთად ვაქუჩებდით და მანქანებით მეურნეობაში ვეზიდებოდით, სადაც მათ კაფავდნენ და მწვანე სილოსის სახით ინახავდნენ.

ჩვენ ვიცით, რომ რაც უფრო უკეთესი ხარისხისა იქნება საკვები, მით უფრო უკეთ გამოიზამთრებს პირუტყვი. ამიტომ ყოველთვის ყველაწარად ვცდილობთ, უფროსებს არ ჩამოვრჩეთ, ჩვენი წვლილი შევიტანოთ მეურნეობის შრომით წარმატებებში.

**ანანა ჯუხარაშვილი,
VII კლასი.**

შპანასკნელი შეოკინება

მხანიძე
შაბითია

I

მ ო თ ხ რ ო ბ ა

კაკლებქვეშ, საჭიდაო მოედნის ერთ მხარეს თერთმეტ-თორმეტი წლის შავქოჩორა, ნამდვილ მოჭიდავესავით ბარძაყებდაბერილი ბუთხუზა ბიჭი იდგა და ქვეშ-ქვეშ უყურებდა მოპირდაპირე მხარეს დოინჯშემოყრით მდგომ, თავისივე კბილა, მაგრამ ოდნავ გამხდარ და მასზე მაღალ ბიჭს, რომელსაც თავლისფერი თმები უწესრიგოდ ეყარა განიერ შუბლზე.

მოედანზე შუახანს გადაცილებული ჭალარა კაცი გამოვიდა, ნაბდის კოკორა ქუდი შეისწორა, ცალი ხელი ჩაშვებულ ხალათზე შემოჭერილ ბალთიან ქამარზე, მოიკიდა, მეორე კი მალლა ასწია. მოედანს შემოჯარული ხალხი გაისუსა.

— ყველა წყვილის შეხვედრა ჩამოთავდა. გამარჯვების სასწორი ჯერ არც ერთი გუნდისკენ არ გადახრილა. ამ ორი მოჭიდავის შეხვედრამ უნდა გადაწყვიტოს საბოლოოდ, წრიბაანთ უბანს უფრო კარგი მოხვრები ეზრდება თუ ბოხვერაანთ უბანს.

— ოღონდ სასწორის ძალად გადახრა არ იყოს, ტიტე ძია!.. — გაისმა ვილაცის ხმა.

— ჩემმა გამჩენმა მოხაროს და გასწორებაც ნულარ ღირსებია, ვინც სიმართლეს უღალატოს!..

— გვჯერა, გვჯერა!.. დაიწყე! — მოუთმენლად წამოიძახეს აქეთ-იქიდან.

— ბოხვერაანთ უბნის ბეჭებდაუღებელი ფალავნის, დათას შვილია ზურაბა! — ტიტე ძიამ მარჯვენა ხელი შავქოჩორა ბიჭისაკენ გაიშვირა და თავლისფერთმიანისაკენ მიბრუნდა: — წრიბაანთ უბნის დაუმარცხებელი მოჭიდავის შალვას შვილი არჩილა!.. შენ დაუჯა!..

ბოხვერაანთ თენგომ დოღს შემოჰკრა ხელი, წრიბაანთ მიხომ გარმონი გაწელა და გაისმა „საჭიდაოს“ სისხლის ამაჩქროლებელი ჰანგები.

ბიჭები მართლაც მოხვრებივით დაეტაკნენ ერთმანეთს. ორად გაყოფილი გულშემატკივრები თავიანთ ფალავნებს ამხნევებდნენ და ღარივებებს აძლევდნენ:

— მიდი, ზურა შენებურად დაჰკეცე!..

— არ შეშინდე, არჩილ... შუაკავი მაგას და საძნე ურემივით ამოატრიალე!..

ბიჭები ელვისებურად დაქროდნენ მოედანზე, ქართული ჭიდაობის მოხდენილი ილეთებით ხან ერთი გადადიოდა ყირაზე, ხან — მეორე, მაგრამ ვერც ერთმა ვერ შეძლო მოწინააღმდეგის ბეჭებზე დადება.

ტიტე ძია პირნათლად ასრულებდა მსაჯის მოვალეობას — ხან იჩოქებდა, ხან წვებოდა კიდეც, რომ კარგად დაენახა ჩატარებული ილეთის შედეგი.

წუთშესვენების შემდეგ ბიჭები დაილაღნენ, დაკარგეს პირვანდელი სისწრაფე და სიკისკასე. ხშირად გაისმოდა გულშემატკივართა შეძახილები:

— ეყოფათ, გააშველეთ!..

— ორივე კარგი ბიჭია, საკმარისია!..

ტიტე ძიამ ხელი ასწია და მუსიკაც ჩაჩუმდა.

— ღმერთმანი, გულიც დამწყდებოდა, ვინმეს რომ გაემარჯვნა, — თავისებურად გამოაცხადა შეხვედრის შედეგი და ორივე მოჭიდავეს ხელი აუწია მალლა.

— ცოტაც დაეცლიათ, მე ვუჩვენებდი მაგას... — ჩაიბურტყუნა ზურაბმა და ჩოხის გახდა დაიწყო.

— რას მიჩვენებდი?! — ყური მოჰკრა არჩილმა და მის წინ მამლაყინწასავით აიყინა.

— მოგივდები ბოლოს ჩემს ზურაბზე და დაგეცავდი!..

— შენი დაკეცილები რიყეზ; ყრია!

— ისე დაგეცავდი, როგორც მამაჩემს მამაშენი დაუეცია ხოლმე!..

— ვის დაუეცია, შე მართლა გოდორა!.. მამაჩემი მამაშენს, როგორც უნდოდა, მუდამ ისე ათამაშებდა ხოლმე...

— ვის ათამაშებდა, შე მართლა წრიბა! მამაჩემი მამაშენს ქადასავით ეცავდა.

— ენა დაიმოკლე!..

— შენ დაიმოკლე!..

ეს კინკლაობა ალბათ კარგად არ დამთავრდებოდა, ტიტე ძია რომ არ ჩარეულიყო საქმეში.

— ეეე... ყვინჩილებო!.. — შემოტრიალდა იქვე მდგომი ტიტე ძია, რომელსაც სოფლის ორ ღარბაისელ კაცთან გაება ბაასი. — რას შვრებით?.. სიმართლე თუ გინდათ, გეტყვით: რაც თქვენა ხართ, ისეთი მამებიცა გყავთ. სოფელი შეაღონა მაგათმა ძიძგილაობამ. ხვალ საღამოს სოფლის კლუბში საბოლოოდ დაეტაკებთან ერთმანეთს და იქ გამოჩნდება, ვინ რა ვაეცავია. აბა, ახლა სახლებისაკენ!..

ბიჭები სახტად დარჩნენ, ასეთ რამეს ნამდვილად არ ელოდნენ. ახალგაზრდობაში მათი მამები ჭიდაობაში ერთმანეთს ტოლს არ უდებდნენ, მაგრამ მათ შორის თუ რაიმე ქიშპობა იყო, ეს კი არ იცოდნენ ბავშვებმა. თავი ჩაღუნეს და ისე წავიდნენ სახლებისაკენ, ერთმანეთისაკენ აღარ გაუხედავთ.

არჩილი შინ მივიდა და შიშნარევი კითხვით მიმართა მამას:

— მამი, ზურაბამ თქვა, რომ მამაჩემი მამაშენს დაეცავსო. მართალია?

— ვინა, ბიჭო, დათა?.. რას ამბობ? — მხიარულად გაეპასუხა მამა შვილს და ქოჩორი აუწია. — მაგ ვაუბატონისათვის დიდი ხანია ვარსკვლავები აღარ დამითვლევინებია და ძალიან წავიდა თავს. ასე გადა-

არჩილმა ირწმუნა მამის ძლიერება და ისევ გამხიარულდა. **ეროვნული** შინ მისგლისთანავე **ზურაბის** ეკითხა მამას:

— მამი, არჩილმა თქვა, რომ მამაჩემი მამაშენს, როცა უნდა, მამის მოერევაო. მართალია?

— ვინა, ბიჭო, შალვა? ჰაი დედასა! მაგ ტყავს ხომ ხედავ, — მიუთითა აივნაზე გასაშრობად გაკიდულ დათვის ტყავზე, — შიშველი ხელბითა მყავს მოხრჩობილი. ჰოდა, იმ შენს მეგობარ არჩილას უთხარი, რომ მამაჩემის მომრევი ჯერ ისევ აკვანში წევს-თქო.

— ტიტე ძიამ თქვა, რომ ხვალ დათა და შალვა კლუბში ერთმანეთს უნდა შეეჯახნენო. მართალია?

— მართალია და სწორედ მაგისტვის ჩამოვედი, მთიდან. ეგ რომ არა, ცხვარს სხვის ანაბარა როგორ დაეტოვებდი!.. დიდი ზანია, ჩვენც ცხვრები ერთად ველარა ძოვენ. ჩვენს დავას წერტილი უნდა დაესვას.

— რომ მოგერიოს?

— ზღაპარია!

— არა, მაინც რომ მოგერიოს?

— შალვა ღირსეული ვაჟკაცია. უნდელი და ჩანჩურა კაცისაგან მოყენებული მარცხია ძნელი გადასაყლაპი, ვაჟკაცთან დამარცხება კი სამარცხვინოდ არ ზთვლება. ასეა თუ ისეა, ბოხვერაანთ ბიჭო, მე მაინც მჯერა, რომ გავიმარჯვებ!..

ზურაბს გულში შეპარული ეჭვები მოსცილდა და გამხიარულდა.

II

ეცი შენს მეგობარს, მამაჩემის მომრევი ჯერ არ დაბადებულა-თქო...

— რა ჩემი მეგობარია, დღეს კინალამ ვიხსუბეთ...

— იხსუბეთ? ეგ როგორ შეიძლება! მაგას კი ვერ მოგიწონებ. კარის მეზობელია, ერთად დადიხართ სკოლაში და მეგობრები უნდა იყოთ... დღესვე შეურიგდი!..

— ტიტე ძიამ თქვა, რომ დათა და შალვა ხვალ სოფლის კლუბში ერთმანეთს უნდა დაეტაკნენ და იქ გაირკვევა, ვინ ვისაო. მართალია?..

— ეგ კი მართალია, ორი დღით ტრაქტორი სხვას ჩაევაბარე და სწო-

რედ მაგისტვის ამოვედი მინდვრიდან.

გამხიარულებული არჩილი ისევ დალონდა.

— რომ მოგერიოს?..

— ეგ არ მოხდება!

— არა, მაინც რომ მოგერიოს?..

— იქ, სადაც ვაჟკაცობა და პატიოსნებაა, კაცს დამარცხების არ უნდა ეშინოდეს. ვაჟკაცური დამარცხება ზოგჯერ გამარჯვებასაც უდრის. მე მაინც მჯერა, წრიბაანთ ბიჭო, რომ მე გავიმარჯვებ!..

მამამ შვილს ხელი დაავლო და ჰაერში ბურთივით შეათამაშა.

სოფლის შუაგულ მოედანზე მდგომ ორ მოშრიალე, მხარგაშლილ კაკლის ხეს ერთს ბოხვერას ეძახდნენ, მეორეს — თხილას, რადგან პირველი მსხვილ, ბარაქიან ნაყოფს ისხამდა, ხოლო მეორე — გალუულს, თხილისებურს. არავინ იცის, როდის მოხდა, მაგრამ ეს ამბავი ვილაც ენაკვიმატმა თავისებურად გამოიყენა და ორად გაყოფილი სოფლის ნაწილები ბოხვერაანთ და წრიბაანთ უზნებად მონათლა.

ეს ორი უბანი ერთმანეთს ჯიბურში ედგა და ეს ჯიბური ყველაფერში მელანდებოდა: თუ ერთი უზნე-

ლი მანქანას იყიდდა, მეორე უბან-შიც დატრიალდებოდნენ, ვილაცას წააქეზებდნენ, წაეხმარებოდნენ და აყიდვინებდნენ მანქანას; თუ ერთ უბანში ვინმე ლამაზ სახლს ააშენებდა, მეორე უბანში იტყოდნენ: „თხა თხაზე ნაკლები მგელმა შეჭამოსო“ და მანამ არ მოისვენებდნენ. სანამ ვინმე მათგანი ულამაზეს სახლს არ წამოსჭიმავდა...

როცა გაიგეს, რომ მთელი სოფლის წინაშე ძველი ფალანგები დათა და შალვა ერთმანეთს შეერკინებინათ, კიდევ უფრო ცხადი გახდა ამ ორი უბნის ჯიბრიანობა. ხშირად გაისმოდა ქიშპობის გამოძახებულ შეძახილები:

— სამართალმა პური ჭამოს!..

— ახლა გაირკვევა, ვისი წისქვილი უკეთ ფქვავს!..

ზურაბი და არჩილი თავდაპირველად სიხარულით ელოდნენ ამ შეხვედრას, მაგრამ, როცა კარგად ჩაუფიქრდნენ, უნებურმა წყენამ გაუშარათ, ისევ ერთმანეთისაკენ მიუწევდათ გული სამეგობროდ და არ უნდოდათ, მამების ამ შერკინებას მათი ურთიერთობაც გაემწვავებინა. ამიტომ დანიშნულ დროს უხალისოდ გასწიეს კლუბისაკენ და ჭიდაობის ციებ-ცხელებით შეპყრობილი ამხანაგების გვერდით დაიკავეს ადგილი.

წრიპაანთუბნელები მარცხნივ ისხდნენ, ბოხვერაანთუბნელები მარჯვნივ.

სცენაზე წითელმანუდგადაფარებული გრძელი მაგიდა იდგა. თავში დათა იჯდა, შემდეგ სოფლის თავკაცები და ბოლოში — შალვა. ბიჭებმა იფიქრეს, ჯერ შესავალი ნაწილია, ალბათ საჭიდაო ლეიბებს შემდეგ გამოიტანენო და მოთმინებით ელოდნენ არაჩვეულებრივი სანახაობის დაწყებას.

კოლმეურნეობის თავმჯდომარემ გეგმასა და მიღწევებზე ილაპარაკა, ბოლოს ყველა მადლობა გადაუხანდა კარგი შრომისათვის და ისევ თავისი ადგილი დაიკავა.

მერე დათას გვერდით მჯდომი ლექსო ძია ადგა, ულვაშზე ხელი გადაისვა და დარბაზს მიმართა:

— ხალხნო, დღეს ჩვენ ერთი დიდი დავის საკითხი გვაქვს გადასაწყვეტი...

„დაიწყო...“ — გული შეუთრთოლდა არჩილს და თვალი გააპარა მოწინააღმდეგე მხარეს, ამხანაგებში ჩამალული ზურაბისაკენ, რომელსაც სახე გაფითრებოდა, თავი ჩაელუნა და თითებს იმტვრევდა.

— შალვას და დათას ყველა კარგად იცნობთ, — განაგრძობდა ლექსო ძია. — შალვა წრიპაანთ უბნის ძველი ფალანგია, დათა — ჩვენი, ბოხვერაანთ უბნისა. მაგათი დავა და ქიშპობა ჩვენი უბნების დავა და ქიშპობაა. როდემდე უნდა გაგრძელდეს ასე? დღეს ყველაფერი უნდა გადაწყვიტოთ... მე შალვაზე გეტყვით, რასაც ვფიქრობ და რაც ვიცი. ტიტემ კი, — ხელი გაიშვირა შალვას გვერდით გამოჭიმულ ტიტემ ძიაზე, — დათაზე თქვას. ავწონდავწონოთ და, რაც მათ ეკუთვნით, ერთ მისხალსაც ნუ დავკლებთ.

— ხელზე ძაფი შაიბი, არ დაგავიწყდეს!..

— ნეტა რა იცი, რა უნდა თქვა ჩვენს შალვაზედა?! — გაისმა შეძახილები წრიპაანთუბნელებიდან.

— დამაცათ და ვიტყვი!.. პირში არავის მოვეფერები! — ცოტა ხმამალა წამოიძახა ლექსო ძიამ და ისევ ხმას დაუწია. — მე ასე ვფიქრობ და ასე მგონია, რომ ამ შალვა ბიჭმა ბოლო ხანებში ძალიან გადააჭარბა...

— აბა, აბა, მასეთები არ იყოს! — ვილაცამ შემფოთებით წამოიძახა წრიპაანთ უბნიდან.

— ხალხნო, თუ დამაცდით, დამაცადეთ, თუ არა და დავკლები!

— აი ჩემი დარდი!

— შავეებს ჩავეცვამ!..

ზურაბმა და არჩილმა გაკვირვებით გადახედეს ერთმანეთს.

— დავაცადოთ, დავაცადოთ! — ფანქარი დაუკაქუნა მაგიდას თავმჯდომარემ.

— ჰოდა, იმას ვამბობდი და ვიმეორებ, რომ გადააჭარბა და ძალიანაც გადააჭარბა! გეგმებს საცინად იგდებს! რის გეგმაც, რა გეგმაც, მე ვეგ რას მეყოფაო. ადგა და ათი კაცის გეგმა ერთად შეასრულა. ერთი ციდა ადგილი არსად დატოვა, მინდვრები გადახანა და ყველგან პურსიმინდი მითეს-მოთესა. მაგის ბა-

რობით ხან ისეთი რამე დაგეგმობთ, კაცი შეიძლება გულზე გულს გასკდეს; წვიმიანში რომ ტენსობილ კურდღელს გადაეყარო, ყანაში ვერ შეჭყვები, ქამრამდე ჩაიფლობი, რადგან ძალიან ღრმად აქვს დახსული მიწები... ეს კიდევ არაფერი: ბალები გაგვიგოთ! რაღაც ნორჩ ტექნიკოსთა წრე ჩამოაყალიბა. ჭინკებივით შემოისხამს გოგობიჭებს ხან ტრაქტორზე, ხან კომბაინზე და გაუხედნავი კვიცივით დააჭენებენ ამოდენა მანქანებს... აბა მეტი რაღა გითხრათ, რაცა ვთქვი, საკმარისზე მეტიც არის...

— ნეტა ისეთი რა თქვი, აქამდე სულ ჩვენს წისქვილზე ასხამდი წყალს და... — ვილაც წამოდგა წრიპაანთუბნელებიდან.

— მაისის ვარდო, დაჯექი. რაც ვთქვი, კარგად ვთქვი, გამგები გაიგებს, — ღიმილით გახედა შემკამათებელს ლექსო ძიამ და თვითონაც დაჯდა.

— ახლა კიდევ მე უნდა გითხრათ ჩემი სათქმელი, — წამოდგა შალვას გვერდით სკამიდან ტიტე ძია. — მე ერთი უთქმელი კაცი ვარ, მაგრამ გაჩუმება აღარ შეიძლება. ამ დათა ბაჭმაც ძალიან გადააჭარბა ყველა ზღვარს და გვემას; სამი ათასი დედაცხერიდან სამიათას ორასი ბატკანი შეინარჩუნა. მგლები ამოხოცა შიმშილით, მათთვის ცხერისა და ბატკნის ერთი ყურიც კი არ დაუთმია!.. ამას კიდევ მოითმენდა კაცი, სხვა უარესიც რომ არ იყოს: ცხოველთა დაცვის საზოგადოება ჩამოაყალიბა და ბალები გადარია. მაგის ბრობით ცხვარ-ძროხას ისე შეიყვარეს, ლამის ლოგინში ჩაიწვიონ. ამას წინათ კი ჩემი შვილიშვილი მეუბნებოდა, რომ ჩვენს ძროხას მგონი თურქულის ნიშნები აქვს და მივხედოთო. სად ვაგონილა, რომ შვილიშვილი პაპას ასწავლიდეს?! ეს ყველაფერი კი ამ კაცისაგან ვეჭირს, — ხელი გაიშვირა დათასაკენ. — მე მგონი, ეს ორი ვაჟბატონი ერთმანეთზე უარესები არიან და ამ საქმეს სწორედ ამ აზრით უნდა შევხედოთ.

ტიტე ძიამ წყალი მოსვა და ხმაურით დაჯდა სკამზე.

— რა ვქნათ? — თავმჯდომარემ ხალხს გადახედა.

— ჩემი აზრით, აქ საკამათო არაფერია, — წამოდგა ბოხვერაანთუბნელი ზაქრო პაპა. — მაგათთვის ზედგამოჭრილი იქნება, ჩამოვკიდოთ!..

— რას ამბობ, კაცო, რა უნდა ჩამოვკიდოთ? — გაიკვირვა თავმჯდომარემ.

— რა უნდა ჩამოვკიდოთ და ოქროს ვარსკვლავები უნდა ჩამოვკიდოთ ამ ჩვენს სანაქებო ბიჭებს! — საბოლოოდ ბეჭედი დაუსვა წრიბანთუბნელმა ვასო პაპამ.

— მაგაზე მეც გეთანხმებიო, — თქვა თავმჯდომარემ და მოწონების საერთო შეძახილებში სოფლის რჩეული ფალავნების გმირობაზე წარდგენის მასალები წაიკითხა.

მ ა კ ა

კინოს დაწყებამდე დერეფანში კარგა ხანს ვიდექით — ბავშვების შეგროვებას ველოდით. მაკა დაგვიანებით მოვიდა, ბებია ახლდა. ის იყო, დარბაზში შევდიოდით, თვალი მოვკარი: მაკას გახუნებული, ლურჯი კაბა ეცვა, თავზე დიდი, თეთრი

ბაფთა ეკეთა. ცოტა ხნის შემდეგ გავიგონე, როგორ გადაულაპარაკა მაიკომ თამრიკოს:

— რა „სოფლუშკა“, რად უნდოდა იმხელა ბაფთა.

კინოში გვერდი-გვერდ ვისხედით მე და მაკა. მას არაფერი უთქვამს ჩემთვის. მოწყენილი, უინტერესოდ შესცქეროდა ფილმს. ფილმი საბავშვო იყო. ფილმის დასასრულს პატარა ბიჭუნას დედა მოუყვდა... მაკას გახვლედე — სახეზე ხელები აეფარებინა და ქვითინებდა. ყელში რაღაც გამეხირა, ცრემლებმა დამახრჩო: — „ალბათ, მართლაც მწარეა ობლობა“, — ფავიფიქრე და გულით გავიზიარე ფილმის გმირ ბიჭუნასა და მაკას ხვედრი.

შინ რომ დავბრუნდი, თავი მიბრუოდა, თვალწინ მაკა მედგა, —

სიკვდიანი, თვალცრემლიანი, მფლად გალუული.

ფანქარი ავიღე და მაკა დაგვხატე. მიკვირს, როგორ გამომივიდა. ეს ნახატი მისთვის არც მიჩვენებია. ვიცი, მალე მისი დაბადების დღეა, 11, წლისა ხდება.

...თვალწინ მიდგას, როგორ ნახავს ჟურნალში საკუთარ თავს, როგორ მოვა სკოლაში სახეგაბადრული თუ არა, ოდნავ გაღიმებული მაინც და ჩურჩულით მეტყვის: „გმადლობ, გოგა, ძმაო!“

ბობა მახსნი,

წვალტუბოს მე-4 საშუალო სკოლა,
V კლასი.

ჩვენი
სოფელი

როგორც გინდათ ჩათვალეთ, უნდა გითხრათ მართალი: იმერეთის სოფლებში სვირს არა ჰყავს ბადალი.

იმოდენა ვაზები, იმოდენა ზვრებო... შორიდან რომ გახედავ, ჩანან, როგორც ზღვები.

ზვრებს დარაჯობს საფრთხობელა, ფართხუნა და კაკუნა, რომ არავინ არ მოსტაცოს დამკრახული კრახუნა.

მაგრამ მე ვერ მოვითმენ, რომ არ გავკრა კბილი. აბა რა ვქნა, კრახუნა არის მეტად ტკბილი...

სამხეობარი

ცით გადიარეს ღრუბლებმა, მზემ პირი დაიბანაო. ცხელმა ზაფხულმა სექტემბერს ეს სიტყვა დაუბარაო:

სამ თვეს ვალხინე ბავშვები, ვანრთე და გავაკაჟეო, ან შენ გაბარებ მაგ ცელქებს, მიდი, ეფიანდაზეო,

დილ-დილაობით დარეკე შენი წკრიალა ზარიო, სკოლაში მოსულ ყმანვილებს ფართოდ გაუღე კარიო.

ვიტალი ბარათაშვილი,

ზეხტაფონის რაიონის მეორე სვირის
მე-2 საშ. სკოლა, III კლასი.

უყვარდა სიცოცხლე

მორჩ კორასონდევთა ჟურნალი № 12

მთები გაჭალარავდა, —
დაგვიბერდა ზამთარი.
მარტმა გაიჯირითა, —
შეაჯერა მთა-ბარი.
მწვანე ფუნჯით მოხატა
თოვლის თეთრი ზოლები,
კორდი აახასხასა,
შეკრა იის კონები.

მზემ თვალები მოიფშენიჭა,
სხივი დაჰკრა მინდორ-ველსა,
იამ გვიან გაიღვიძა
და აღმოხდა სანყალს კვნესა.
— რა განუხებს, ჩემო კარგო, —
მიეფერა იას ლია.
— უჰ! საბანი გადამხდია,
გვერდში ჭვალნი დამდგომია.

მოსაზრება ზვარზე

ერთი ზღარბი ზღარბუკელა
ჩემს ბოსტანში დაბრძანდება,
ახლოს მივალ, იკუმშება,
შორს წავალ და გაიშლება,
ჩემს ბაღში რომ მოსწყინდება,
ახლა სხვაგან წაბრძანდება.
ყველას ბაღში რომ ცხვირსა
ჰყოფ, ჰეტიალი არ გწყინდება?

ოლია ჯღანდიაშვილი,
ახალქალაქის საშუალო სკოლა, X კლასი.

მაწანწალა ძალნი იყო, თეთრი,
ფუმფულა — ცაზე მოტივტივე ღრუ-
ბლის ქულასავით, გრძელბეწვა და
ყურებზანტურა.

უყვარდა ეს დედამიწა. უყვარდა
მზე. ხეშრიალები, ჩიტიჭიკჭიკები; უყ-
ვარდა ეს მოფუსფუსე ადამიანები...

მაგრამ მაინც სიკვდილი არჩია.
არავინ გაუღიმებდა დილაობით.
არავინ გადაუსვამდა თავზე ხელს,
არავინ მიაართმევდა პაწია თეთრი ჯა-
მით გემრიელ საჭმელს.

...არავინ წაეჩხუბებოდა მისი გუ-
ლისთვის ბიჭებს და... სიკვდილი არ-
ჩია!

იშვიათად გაიგონებდა საალერსო
სიტყვას. თავზე ხელის გადასმა ზომ
სიზმრადაც არ მოელანდებოდა. იცო-
და, რომ არავის, არავის არ უყვარდა
იგი... და ვერავინ, ვერავინ ვერ ამჩ-
ნევდა მას დედამიწის ზურგზე.

ფიქრობდა, რა გულქვანი არიანო
ეს ადამიანები, მაგრამ მაინც უყვარ-
და ისინი.

ნაგავში ეძებდა საზრდოს, ქუჩაში
— თავშესაფარს, ხალხში — სიბრა-
ლულს და სიყვარულს.

ხშირად არც ერთი ჩანდა, არც
მეორე, არც მესამე... და გადიოდა
ღრო.

ცვიოდა ფოთლები...
მოფარფატებდნენ ფიფქები...
თოვლის ქვემიდან იღიმებოდა ენ-
ძელა...

ოქროსფრად ღელავდა ყანა... და
მაინც იყო უნუგეშობა, უმწეობა და
სიბრალული — თავისი თავისა.

და მაშინ, როცა ქარმა კიდევ ერთ-
ხელ ჩამოყარა მკვდარი ფოთლები,
მან რაღაც იგრძნო... ჯერ არნაგრძნო-
ბი, მაგრამ თითქოს ბევრჯერ, ძალიან
ბევრჯერ განცდილი და დანახული.

დალამდა... მთებისაგან შეკერილი
უძირო ტომრიდან ვიღაცამ უხილავ
ხელით მოსწია მზე და დიდი წვალე-
ბით შიგ ჩაითრია.

ძალს თითქოს რაღაც ჩასწყდა
სხეულში — ეს იყო უკანასკნელი
ტკივილი გულისა...

მშვიდად შეხვდა აღსასრულს ის,
ვისი ცხოვრებაც არ იყო მშვიდი.

პირისპირ მდგარი ჯიქურ შეჰყუ-
რებდა სიკვდილს თვალეზში და იდ-
გა. იდგა და ხედავდა, როგორ მოიჩ-
ქაროდა აღსასრული.

მატარებელმა გადაურა, მაგრამ ეს
ტკივილი არ ჰგავდა იმას, საკუთარი
უმწეობა რომ აყენებდა...

მაწანწალა ძალნი იყო. თეთრი,
ფუმფულა — ცაზე მოტივტივე ღრუ-
ბლის ქულასავით, გრძელბეწვა და
ყურებზანტურა.

უყვარდა ეს დედამიწა, უყვარდა
მზე, ხეშრიალები, ჩიტიჭიკჭიკები.
უყვარდა ეს მოფუსფუსე ადამიანე-
ბი...

თამარიკო ხვედელიძე,
თბილისის 142-ე საშუალო სკოლა, IX
კლასი.

გულად
შველიძე,
ზესტაფონის
მე-3 საშ.
სკოლა,
V კლასი.

მზიანი კავშირი

(დასასრული. იხ. 1-ლი გვ.)

— ყველა ერთისათვის და ერთი — ყველასათვის!.. ერთ მაგალითს დაგისახლებთ: შარშან ჩვენი სკოლიდან გალის რაიონში სასწავლებლად გადავიდა მერაბ ეშბა. გადავიდა, მაგრამ ბიჭს გული აქ დარჩა. ამიტომ, ჩამოვა თუ არა სოხუმში, მაშინვე მშობლიურ სკოლას მოაკითხავს ხოლმე, გადაეხვევა და გადაკონის ამხანაგებს — აფხაზებს, ქართველებს, ბერძნებს... სამაგიეროდ, არც ჩვენ ვტოვებთ უყურადღებოდ: სადმე ექსკურსიას მოვაწყობთ თუ ვინმე დღეობას გადაიხდის, თემურიც აუცილებლად ჩვენთან არის ხოლმე...

ძალზე პოპულარულია პირველსა და მეათე სკოლებში „დაუსრულებელი მოგზაურობა საზღვარგარეთის ქვეყნებში“, „მშვიდობის კვირეული“, „მოძმე რესპუბლიკების ფესტივალი“, რაზმის კედლის გაზეთების კონკურსები (მაგალითად, მშვენიერი გაზეთი გამოუშვა ამას წინათ მე-10 სკოლის მე-7-ბ კლასმა სათაურით „ასარკალი“ — ზარი) და სხვა ღონისძიებები. ყველა ეს ღონისძიება საგულდაგულოდ მზადდება და ყოველ მათგანს აქვს ერთი საერთო მთავარი მიზანი: ერთმანეთი შეაყვაროს და ერთმანეთთან დამობილოს სხვადასხვა ერის შვილები, შეადლუბოს ისინი და სულის სიღრმემდე შთააგონოს, რომ ძმობის მზიანი კავშირით განმტკიცებულ მეგობრობას ვერასოდეს ვერაფერი დაუღდება წინ.

აკი სწორედ ამაზე ამბობდა სულმნათი გალაკტიონი:

იყოს ერთისთვის ყველა
და ყველასათვის ერთი,
რომ მიარღვევდეს ბურუსს
გაკაჟებული მკერდი.

ვერავინ დამარცხოს
მგრძობი მიზანის სწორის!
მარადუამს მზიანია
კავშირი გულთა შორის!

მზიანი კავშირი, მტკიცე და ურყევი ინტერნაციონალური მეგობრობა — აი, ჩვენი ნორჩი თაობის, მთელი ჩვენი ქვეყნის, პროგრესული კაცობრიობის მამოძრავებელი ძალა, ძალა, რომელსაც ვერავითარი წინაღობა ვერ შეაჩერებს!

ნუგზარ აფხაზავა

ის სასხვე დაოქანბნ

მოთარ
გელაშვილი

სახურავზე არ ჩანს ხვიფლი, დაე, ჩემიც გაჰყვეს ჯავრი; მოჩანს გულის მოსახიბლი ის სასახლე დარეჯანის.

დავინყების მღვიმე-სოროს გამკლავების არ აქვს ჯანი, — თბილის-ქალაქს მიექსოვა ის სასახლეც დარეჯანის.

ბრწყინავს ქართველ ბანოვანთა თავყრილობის აივანი და იფერებს ცისფერ ქანდას ის სასახლეც დარეჯანის.

ვინ იცოდა, ვინ იცოდა, ასე უღვთოდ ნამენყრალი

იხილავდა „თბილისობას“ ის სასახლეც დარეჯანის.

რიკულსა და რიკულს შორის მზე თამაშობს და მარჯვანი; მხარში უდგას ჟამთა რონინს ის სასახლეც დარეჯანის.

აგერ, ტატოც... მხრებით სუსტიტ მოაქვს ქვეყნის კაეშანი... რა ხანია, ზევით უცდის ის სასახლეც დარეჯანის.

მართალია გვინვეს თრობად ახლის სრბოლა ჩქარზე ჩქარი, მაგრამ ძველიც არ გვეთმობა — ის სასახლეც დარეჯანის.

ზამთრის სურათები

აქთანდელ მებკალიძე

სითბო შეცვალა სიცივემ, აი, ზამთარიც მოვიდა. დღე ფიფქთა თოვით ღამდება, ღამეც თენდება თოვითა. ბუხრებმა იწყეს ლულუნი, ღრენას უმატეს ძაღლებმა. თეთრი ქუდები მოირგეს კრამიტინამა სახლებმა. მზე ღრუბლებს ველარ ერევა, დასუსტებია ისრები და სიცივისგან ბელურებს დამოკლებიათ კისრები.

გაღვიძა... ნუკრის გული სიხარულით უცემს, — თოვლი მოდის! თოვლი მოდის! —

დაიძახა უცებ. პეპლებივით მოფარფატე ფიფქებს ლალად უცქერს... ეზოს ცეკვით დაუარა, თან ყიჟინა დასცა. სწვდა გოგას, დაეჭიდა, ფაფუკ თოვლზე დასცა, — ხარობს, თეთრად რომ ქათქათებს დედამინა და ცა.

ჩუმი შრიალით ფიფქებმა იწყეს მიწაზე დაშვება. ეზოში დასცეს ყიჟინა ლოყანითელა ბავშვებმა. ისმის საამო კისკისი, გულს სიხარულის მომფენი. თეთრად ქათქათებს და ბრწყინავს ჩვენი ღამაზი სოფელი.

დიდუხის აკლიანი ბჭა

ჰანს ჰაისლიანი ანდერსენი

ერთი ძველი ზღაპარი გვეუბნება: ეკლიანი იყო ეგერ* ბრიუდეს დიდების გზა. თუმცა სახელსა და დიდებას მიაღწია, მაგრამ მხოლოდ დიდი გაჭირვებისა და ძნელბედობის შემდეგ. ცხადია, ბევრ ჩვენგანს მოუსმენია ეს ზღაპარი ბავშვობაში, ან იქნებ მოზრდილბუნადაც წაუკითხავთ და ბევრიც უფიქრით საკუთარ გაჭირვებასა და ძნელბედობაზე, რაც სხვებს არ შეუძინებიათ. ზღაპარი და სინამდვილე ძალიან ჰგავანან ერთმანეთს. მაგრამ ზღაპარში ამბავი აქვე, დედამიწაზე, ბედნიერად თავდება, სინამდვილეში კი ადამიანი ხშირად მომავლის იმედით ცოცხლობს.

მსოფლიოს ისტორია — ეს ჯადოსნური ნათურა — ცხოვრების ბნელ ფონზე გვიჩვენებს კაცობრიობის კეთილისმყოფელთა ნათელ სახეებს, გონებისათვის წამებულ ადამიანებს, რომელთაც დიდების ეკლიან გზაზე უყვლიათ.

ამ ფონზე ყველა დროის, ყველა ქვეყნის სურათი აირეკლება — მართალია, სულ ერთი წამით, მაგრამ სწორედ ამ ერთ წამშია მოქცეული ადამიანის მთელი მიწიერი ცხოვრება თავისი ბრძოლებითა და გამარჯვებებით. მოდით, რამდენიმეს მაინც შევავლოთ თვალი წამებულთა უსასრულო რიგიდან, რომელსაც არა აქვს და არც ექნება ბოლო, ვიდრე ქვეყნიერება არსებობს.

ჩვენს წინაშეა მაყურებლებით გაჭედული ამფითეატრი. არისტოფანეს „ღრუბლები“ ბრბოს გესლიანი და ცინივით წამლავს. სკეინიდან დასცილნიან ათენის უმესანიშნავესი ადამიანის ზნეობრივ და ფიზიკურ ბუნებას, დასცილნიან ადამიანს, რომელმაც ხალხი ოცდაათი ტირანისაგან იხსნა, ბრძოლის ქარცეცხლში გადაარჩინა ალკიბიადე და ქსენოფონტე. დასცილნიან სოკრატეს, რომელმაც სულით

175 წლის წინათ, 1805 წლის 2 აპრილს, დანიის პატარა ქალაქ ოდენსეში დაიბადა ბავშვთა მესაიდუმლო, „ზღაპრების მეფე“, „ძია ანდერსენი“, რომელიც მსოფლიოს ბავშვთა გულეში დღესაც ცოცხლობს თავისი უკვდავი წიგნებით, თბილი იუმორითა და კეთილი გულით.

ქართულად არაერთი კრებულია გამოსული ანდერსენის ზღაპრებისა. მისი „თოვლის დედოფალი“, „პატარა ხირინოზი“, „დიდი და პატარა კლაუსი“, „პრინცესა ცერცვის მარცვალზე“, „რეგენი ჰანსი“, „დედა“, „ჰოლგერ დანიელი“ დიდი ხანია ჩვენმა ბავშვებმაც იხევე შეიყვარეს. როგორც მშობლიური ქართული ზღაპრები.

წინამდებარე წაწარმოები ქართულად პირველად იბეჭდება.

ძველი დროის ღმერთებზე მალა შეინავარდა. აი, დიდი ფილოსოფოსი ადგილიდან დგება და მთელი ტანით აღიშარება შუა დარბაზში: ერთი შეხედონ მოლიზარმა ათენელებმა, ჰგავს თუ არა მოაზროვნეს მისი კარიკატურა. მტკიცედ, შეუპოვრად დგას ზეზე და ყველაზე მალალია.

წვინანო, შხამიანო მწვანე ციკუტავ! შენ უნდა იყო ათენის ემბლემა და არა ზეთისხილის რტო!*

ჰომეროსი რომ გარდაიცვალა, შვიდი ქალაქი ედავებოდა ერთმანეთს დიდი პოეტის სამშობლო ქალაქის პატივს. სიცოცხლეში კი ამავი ქალაქებში დაეხეტებოდა „ილიადეს“ და „ოდისეას“ შემქმნელი და თავის უკვდავ ლექსებს მღეროდა ლუკმა პურისტვის, ხვალინდელ დღეზე ფქრში თმა უთეთრდებოდა. სწორუპოვარი პოეტი და წინასწარმეტყველი ბრმა და უთვისტომო იყო! ნარეკალი უგლუჯდა სამოსს პოეტთა მეფეს!

მისი სიმღერები კი დღესაც გვიბზლავენ და მხოლოდ მათში ცოცხლობენ ძველი ღმერთები და გმირები.

ბნელ ფონზე სურათს სურათი მოსდევს. ერთში აისახება აღმოსავლეთი, მეორეში — დასავლეთი, ერთში ჰალარა წარსულია, მეორეში — აგერ გუშინდელი დღე. მაგრამ, დროისა და ადგილის მთელი ამ სხვადასხვაობის მიუხედავად, ისინი ერთ რამეს ასახავენ — დიდების ეკლიან გზას! ეს ეკალი მაშინ გაიფურჩქნება ხოლმე, როცა უკვდავი ადამიანის სამარე უნდა შეამკოს.

პალმების ჩრდილში აქლემები მიიზღაზნებან, ინდიგოთი და სხვა ძვირფასი საქონლით არიან დატვირთული. საჩუქრები გაუგზავნია ქვეყნის მბრძანებელს იმ ადამიანისათვის, რომლის სიმღერები ხალხის სიხარულია, ქვეყნის დიდებაა, თვითონ ის კი შურსა და ცილისწამებას განუდევნია სამშობლო ქვეყნიდან. ქარავანი უახლოვდება პატარა

რა ქალაქს, სადაც თავშესაფარი უპოვინა დიდ მომღერალს. ქალაქის ალაცაფის კარებში ღარიბული კუბო გამოაქვთ. სასაფლაოზე მისვენებენ სწორედ იმას, ვისაც ქარავანი ეძებს — ფირდოუსის. დიდების ეკლიანი გზა ბოლომდე გაუვლია, საჩუქარი აღარ ესაჭიროება.

პორტუგალიის დედაქალაქის მარმარილოს კიბეზე ზანგი ზის. ულამაზოა, სქელი ტუჩები აქვს და შავი, ხუჭუჭა თმა. მოწყალეებს ითხოვს. ეს კამოენის ერთგული მონაა. ის რომ არა, შიმშილით მოკვდებოდა ადამიანი, რომელმაც შექმნა პოემა „ლუზიადა“. გამვლელიები ორიოდ გროშს დაუგდებენ და ამ გროშებით ცხოვრობს დიდი პოეტი.

დღეს კამოენსის სამარეზე დიდებული ძეგლი დგას.

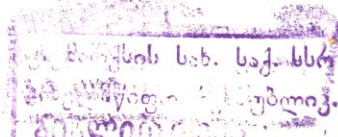
კიდევ ერთი სურათი. რკინის ღობის შიგნით ერთი ფერმკრთალი კაცი ჩანს, გრძელი წვერი აბურძგვინა. „მე მოვასდინე უდიდესი აღმოჩენა! — ყვირის პატიმარი, — მაგრამ აგერ ოც წელზე მეტია, რაც საპყრობილეში ვარ გამომწყვდეული!“

ვინ არის ეს კაცი? „გიჟია! — ამბობს დარაჯი. — რა სისულელე არ მოუვა თავში ადამიანს! წარმოიდგინეთ, ორთქლის ძალით მოგზაურობა შეიძლებაო, ამტკიცებს!“ ესაა სალომონ დე კო, რომელმაც ორთქლის ძალია აღმოაჩინა, მაგრამ ყოვლისშემძლე კარდინალ რიშელიეს მარჯვედ ვერ აუხსნა უცნაური აზრი, რაც თავში უტრიალებდა. უბედურმა სიცოცხლის მთელი დარჩენილი ნაწილი საგიჟეთში გაატარა.

აგერ, კოლუმბი! ოდესღაც ქუჩის ბიჭებიც კი დასცილოდნენ: ახალი ქვეყნების აღმოჩენა მოიწადინაო! და აღმოაჩინა კიდევ! ზარების ზრიალით ზვდებიან მის სახეიმო დაბრუნებას ესპანეთში, მაგრამ შურის ზარები კიდევ უფრო ხმამაღლა ზრიალებენ,

* ეგერი — მსროლელი ქარისკაცი ძველ არმეებში.

** ძველი ბერძნული მითოლოგია მოგვითხრობს, რომ ქალაქ ათენის მფარველმა, ქალღმერთმა ათინა პალადამ ატიკასა და მის დედაქალაქს ზეთისხილი უძღვნა; ეს იყო ათენის ემბლემა.

ნა ანის ეკოლოგია?

ეკოლოგია მეოცე საუკუნის მეორე ნახევრის ერთ-ერთი ყველაზე პოპულარული მეცნიერებაა.

რას წარმოადგენს მეცნიერება ეკოლოგია? აუარებელ სამეცნიერო და პოპულარულ გამოცემებში მოყვანილი კლასიკური განსაზღვრით, „ეკოლოგია არის მეცნიერება, რომელიც შეისწავლის ორგანიზმების დამოკიდებულებას იმ გარემოსთან, სადაც მათ ცხოვრება უნდებათ“. ტერმინის წარმოშობის ისტორია ადასტურებს ამ განსაზღვრას. ბერძნულად „ეკოსი“ საცხოვრებელს ნიშნავს, ხოლო „ლოგოსი“ მეცნიერებას. გამოდის, რომ ეკოლოგია არის მეცნიერება ორგანიზმთა არსებობის „საბინაო პირობებზე“. ეს კლასიკური ფორმულირებაა, თუმცა კი მსოფლიო ლიტერატურაში არსებობს ეკოლოგიის განსაზღვრის... ასზე მეტი ფორმულირება.

ორგანიზმები არის დედამიწაზე მცხოვრები ყველა ის ინდივიდი, რომელთაც ნივთიერებათა ცვლის და გამრავლების უნარი აქვთ, ხოლო გარემო — ყველაფერი ის, რის გარემოცვაშიაც იმყოფებიან, რასაც ეხებიან ეს ორგანიზმები: მზე, ნიადაგი, წყალი, ჰაერი, თოვლი, ქარი, სიცივე, საკვები, მტერი, მოყვარე, პარაზიტი, მათი მსგავსნი და ა. შ.

ეს ორგანიზმები და მათი გარემომცველი ბუნებრივი პირობები მთლიანია და განუყოფელი. ისინი ბუნებასთან მჭიდროდ არიან დაკავშირებულნი. ერთის სიცოცხლე დამოკიდებულია მეორეზე, მეორისა — მესამეზე და ა. შ.

ბუნების ძალეს, მის ცალკეულ კომპონენტებს შორის ყველაზე მთავარი, რა თქმა უნდა, ჩვენი პლანეტის მნათობი — მზეა. რასაკვირველია, უმისოდ არ ექნებოდა არც გარემო და არც ორგანიზმები.

მზის ენერგია უზარმაზარია, თუმცა, დედამიწის ზედაპირს მისი მცირე ნაწილი აღწევს. და მიუხედავად ამისა, საშუალო განედების ხმელეთისა და ზღვის თითოეულ ჰექტარზე წელიწადში 9 მილიარდი კილოკალორია მზის ენერგია მოდის. ფოტოსინთეზის ეფექტიანობა, სამწუხაროდ, დიდი არ არის. მცენარეები ზემოთ აღნიშნული მზის ენერგიის მხოლოდ 0,1-0,3 პროცენტის აკუმულირებას ახდენენ. ფრანგი მეცნიერების — დიუვიზოსა და ტანგას გამოანგარიშებით, ეს რაოდენობა ყოველწლიურად დაახლოებით 83 მილიარდი ტონა ორგანული ნივთიერების — მცენარეთა ბიომასის წარმოქმნას უზრუნველყოფს. აქედან 53 მილიარდი ხმელეთზე წარმოიქმნება, დანარჩენი კი — ზღვებში და ოკეანეებში.

83 მილიარდი ტონა ორგანული ნივთიერება... ეს თითქმის ყველაფერია, ეს არის კაცობრიობის ძირითადი კაპიტალი დედამიწაზე.

როგორც ხედავთ, ჩვენი პლანეტის ბუნებრივი რესურსები უკიდურესად და განუსაზღვრელი არ ყოფილა, იგი სწორედაც რომ განსაზღვრულია და ყაირათიან დიასახლისს — ეკოლოგიას საჭიროებს. სანგარიშოთი და ფანქრით შეიარაღებულმა, მან ყველაფერი გამოიანგარიშა და გავაფრთხილა: დედამიწის მარაგი ამოუწურავი როდია, სიფრთხილეა საჭირო! ულევია არც ბუნების მცენარეული და ცხოველური ორგანიზმებია და არც წიაღისეული. ცნობილია, რომ წიაღისეულის ამგვარმა მტაცებლურმა, უგემომო ექსპლოატაციამ სრულიად გამოფიტა ერთ დროს უმდიდრესი ქვეყანა — ამერიკის შეერთებული შტატები.

იმისათვის, რომ სწორად წარვმართოთ დედამიწის მეურნეობა, საჭიროა მისი გონივრული გაძღოლა. ამისათვის კი აუცილებელია ორგანიზმების ბუნებრივ გარემოსთან ურთიერთდამოკიდებულების კანონების, მათი ეკოლოგიის შესწავლა.

ორგანიზმები ბუნებაში ქაოსურად კი არ არიან დასახლებულნი,

და აი, ადამიანს, რომელმაც მიაგნო ახალ მიწას, რომელმაც თითქოს ოკეანის ფსკერიდან ამოზიდა ოქროს ამერიკა და თავის ხელმწიფეს აჩუქა, ბორკილებით ასაჩუქრებენ. კოლუმბმა ბრძანა, ეს ბორკილები სამარეში ჩამაყოლოთ, რათა შთამომავლობამ გაიგოს ქვეყნის და თანამედროვეთა უმადურობის ამბავი.

სურათს სურათი ცვლის. არასოდეს არ ყოფილა დიდების ეკლიანი გზა უკაცრიელი!

აგერ, უკუნეთ ბნელში ზის ადამიანი, რომელმაც გაზომა მთვარის მთები, რომელმაც თითქოს მთელი სამყარო განჭკრიტა თავისი მახვილი გონების თვალით, ბუნების საიდუმლოთ ჩასწვდა თავისი ძალეში ჭკუით, გაიგო, რომ დედამიწა ბრუნავს. ეს გალილეო გალილეია. უსინათლო, ყრუ მოხუცი თითქოს ეკლებით არის ადგილზე მიკრული, — ისე იტანჯება, ძალით რომ ათქმევინეს უარი თავის აღმოჩენაზე! იმდენი ღონეც აღარ

შესწევს, რომ კვლავინდებურად დაპკრას ფეხი მიწას და გათელილი ჭეშმარიტების დასაცავად შეჰყვიროს: „მინც ბრუნავს!“

აი, დგას ქალწული ქალი, სულით უმანკო ბავშვი, უზენაესი ალტაცებითა და რწმენით ანთებული. მეომართა ლაშქრის წინ მოაფრიალებს დროშას, ხსნა და გამარჯვება მიაქვს საჩუქრად სამშობლოსათვის. უცებ გაისმის საზეიმო ლაღადი. კოცონს აჩაღებენ. საფრანგეთის ეროვნულ გმირს ყანა ღარკს წვავენ, როგორც ჯაღოქარს!

აი, ვიბორგში დანიის თავადაზნაურობა მეფის კანონებს წვაავს. ქალაღდს ალი ედება, ანათებს ეპოქას და თვით კანონმდებელს. კეცხლის შუქი აღწევს პირქუში დილეგის სარკმელში, შედის საკანში, სადაც წელში მოკეცილი ზის იგი და თითით ხაზს ავლებს ქვის მაგიდის გარშემო. ეს კაცი ოდესღაც ჩრდილოეთის სამი სახელმწიფოს მბრძა-

ნებელი, იყო ხალხის ქომაგი. მუშაკაცის მეგობარი ქრისტიან მეორესულით მკაცრი იყო და მკაცრ დროშიც ცხოვრობდა; მტრები წერდნენ მის ისტორიას. მაგრამ მის სისხლიან საქმეებს რომ ვიგონებთ, არც ის ოცდამწიფი წელი გვაწიფდება, ციხეში რომ გაატარა.*

დანის სანაპიროებიდან ხომალდი გადის. ანძას ზურგით მიყრდნობია კაცი და სამშობლოს ემშვიდობება. ეს ტიხო ბრაჰეა. მან დანიის სახელი ვარსკვლავებამდე აიტანა და ამისათვის მხოლოდ წყენა და შეურაცხყოფა მიიღო. ახლა სხვა მიწაზე მიეშურება და ამბობს: „ცა ხომ ყველგან არის, სხვა მე რა მინდა?“ მშობლიურ მიწა-წყალს ტოვებს ამ მიწის სახელოვანი ადამიანი. უცხო ქვეყანაში ელის პატივი და თავისუფლება.

„აჰ, თავისუფლება, თავისუფლება — თუნდაც სხეულის აუტანელი ტკივილებისაგან!“ — ასეთი კვება აღწევს ჩვენს ყურამდე შორეული წარსული-

არამედ მკაცრად განსაზღვრულ ადგილებში.
მხოლოდ თხუნელას თუ შეეძლო სულელური საყვედური გამოეთქვა ბულბულის მიმართ, როგორც ეს ხდება ფრანგი მწერლის სტენდალის მოთხრობაში „გასეირნება რომში“. „ოდესღაც, — წერს სტენდალი, — ქვეყნად თხუნელა და ბულბული ცხოვრობდნენ. ერთხელ თხუნელამ სოროდან ცხვირი გამოყო და განცვიფრებით მიაშტერ-

და აყვავებული ბუჩქის ტოტზე შემომჯდარ ბულბულს.
— „თქვენ, ეტყობა, ჰკუაზე შეიშალეთ, — ეუბნება თხუნელა ჩიტს, — ნუთუ მთელ თქვენს სიცოცხლეს ასეთ უსიამოვნო მდგომარეობაში ატარებთ? — ზიხართ ტოტზე, რომელსაც ქარი ატოკებს, თვალებს იბრმავებთ საზარელი შუქით, რომლისგანაც მე უკვე თავიც მტკივა“. თხუნელას სისულელით გაოცებულმა ფრინველმა სიმღერა შეწყვიტა, შემდეგ კი გულიანი სიცილი წასკდა და საკადრისადაც გამოლანძღა თავისი შავტუხა მეზობელი. ვინ იყო მათ შორის მართალი? რათქმა უნდა, ორივენი.

ყველას თავისი ეროგება, — ამბობს ეკოლოგია და ამას საქმითაც ადასტურებს.
ყველა მეტყვევებ, სოფლის მეურნეობის მუშაკმა, მეცნიერმა იცის, რომ არსებობენ სინათლის მოყვარული და ზრდილის ამტანი მცენარეები: მათი თვისებები გა-

ნაპირობებს ტყეში მცენარეთა იარუსიანობას. მაგალითისათვის ავიღოთ ჩვენთვის კარგად ცნობილი ფიჭვნარი. ზემოდან პირველი იარუსი ფიჭვებს უკავიათ, მეორე კი სხვადასხვა ფოთლოვან ჩიშებს: მესამე იარუსს უმთავრესად ქვეტყე — ბუჩქები, ახალგაზრდა ხეები, ტყის მოზარდები ქმნიან, სულ ქვემოთ, ჩვენს ფეხებთან ბალახოვანი საფარი იზრდება. ამრიგად, პირველ იარუსზე ყველაზე სინათლისმოყვარულები არიან განლაგებულნი, მეორეზე — ჩრდილისამტანები. ეს არც არის გასაკვირი. მეცნიერებმა გაზომეს ტყის სხვადასხვა სიმაღლის განათების ინტენსივობა. ფიჭვების ვარჯიდან უფრო ზემოთ განათება 100 პროცენტის ტოლფასი აღმოჩნდა, ვარჯის ქვემოთ — სამოცი პროცენტისა, ხოლო ნიადაგის ზედაპირზე მზარდ მცენარეულობამდე მზის სხივების მხოლოდ 4-5 პროცენტი აღწევდა. ეს ქმნის იარუსიანობას ან მცენარეთა განსაზღვრებას ტყის „სართულებზე“. ამასთანავე, თუ დავაკვირდებით, ფიჭვი ყოველთვის ნათელსა და მშრალ ადგილებს ირჩევს დასასახლებლად, ნაძვი კი პირიქით, — ტენიანს. ითვალისწი-

დან. ეს რაღა სურათია? — გრიფენფელდია,** დანიის პრომეთე, კლდოვან კუნძულს მუხკოლმზე მიჯაჭვული!
ჩვენ ამერიკაში ვართ, ერთ დიდ მდინარესთან. ნაპირებზე ხალხი მოზღვავებულა: ახლა უნდა ვაცუროს გემმა დინებისა და ქარის წინააღმდეგ, სტიქიის წინააღმდეგობა უნდა დაძლიოს. რობერტ ფულტონს სწამს, რომ ეს შესაძლებელია. გემი დაიძრა და უცებ... სდექ! ხარხარებს, უსტვენს ბრბო, მათ შორის თვითონ ფულტონის მამა. „ახია შენზე, ზვიადო, შეშლილო! საკანში უკარით თავი ამ გიჟს.“ მაგრამ პატარა ლურსმანი, რომელსაც გემი შეუჩერებია, ტყდება, გემი ისევ იძვრის ადგილიდან, ბორბლები ტრიალებენ, ფრთები ტალღების წინააღმდეგობას ძღვევენ და ხომალდი მიცურავს! ორთქლის ნავი საათებს წუთებად აქცევს, მიწი-

დან მიწამდე მანძილს მანამდე გაუგონარი სისწრაფით ფარავს.
ადამიანთა მოდგმაც! გესმის თუ არა ასეთი წუთის ნეტარება? მაღალი სულიერი სინათლე, მოვალეობის შეგნება, სიდიადე წუთისა, როდესაც დიდების ეკლიან გზაზე მიღებული ყველა ტკივილი მალამოდ იქცევა და ჯანსა და ღონეს გმატებს; როდესაც დისჰარმონია ჰარმონიად იქცევა, ერთი ადამიანის დიდი მონაპოვარი — ყველას საკუთრებად?
დიდების ეკლიანი გზა დედამიწას სარტყელივით ეკვრის გარშემო. ნეტარ არიან რჩეულნი, რომლებიც ამ გზაზე დამდგარან ცისა და მიწის შემაერთებელ დიდ გზაზე.
ძლიერი ფრთებით მიჰქრის ისტორია დროთა წყვილიაღში და გვიჩვენებს — ჩვენდა იმედად და გასამხნევებლად — ეკლიანი გზის მუქ ფონზე მოციმციმე ნათელ ვარსკვლავებს. ეს გზა ხშირად არ თავდება სიხარული-

თა და ელვარებით, როგორც ზღაპარში, მაგრამ მიდის იქით, მარადიული და უსასრულო უკვდავების სამეფოში.

* დანიის მეფე ქრისტიან II (1481—1559) მეტად თავისებური, შეუთავარი, განათლებული ადამიანი იყო; სიმკაცრის მიუხედავად, უბრალო ხალხის თანაგრძნობა დაიმხატურა, რადგან თავადაზნაურობასა და ეპისკოპოსებს ებრძოდა. სამშობლოდან განდევნეს, ცხოვრობდა გერმანიაში, მეგობრობდა ლუთერთან, დიურერთან, ერაზმ როტერდამელთან, დიდ მხატვარ ლუკას კრანახთან. გადამწყვეტ ბრძოლაში დამარცხდა ბიძამისმა ფრიდრიხმა და ციხეში ჩააგდო. სიცოცხლის მთელი დარჩენილი დრო იქ გაატარა.

** პედერ გრიფენფელდი (1635—1699) — გამოჩენილი დანიელი სახელმწიფო მოღვაწე, ციხეში გაატარა ოცდაორი წელი.

ნებენ რა მათ ამ თვისებებს, სპეციალისტები ნაძვს არასოდეს მთის ნათელ სამხრეთ ფერდობზე არ რგავენ, ფოჭვს კი ტენიან ჩრდილო ფერდობზე.

მცენარეულობასთან მჭიდრო კავშირში იმყოფება ტყის ცხოველთა სამყარო: ნადირ-ფრინველი, ამფიბიები, რეპტილიები, მწერები და სხვ.

მოვიყვანოთ გარემოსა და ორგანიზმთა ურთიერთობის კიდევ ერთი მაგალითი. ამჯერად, ყურადღება გავამახვილოთ თოვლზე.

ტყეში მიმალული იღუმალი ნადირის მიერ თოვლში ნატიფად გამოყვანილი ნაკვალევი მწერლის, ნატურალისტის აღტაცებას იწვევს, მაგრამ მეცნიერი-ეკოლოგისათვის იგი შესწავლის ობიექტიც არის. მოკლედ გავეცნოთ იმას, რაც მეცნიერებამ უკვე იცის ცხოველთა, კერძოდ, ძუძუმწოვართა თოვლში გადაადგილების შესახებ.

ამა თუ იმ ნადირის თოვლში ჩაფლობის სიღრმე, პირველ რიგში, თვით ამ ნადირის სხეულის წონაზეა დამოკიდებული. სასაცილო იქნებოდა, ამ მხრივ ერთმანეთისათვის შეგვედარებინა რამდენიმე გრამი წონის მქონე ტყის თავი და 300 კილოგრამიანი ხარ-ირემი. მაგრამ წონა ყველაფერი როდია. რა გამოსავალი იპოვნა ადამიანმა, როცა შექმნა მაღალი გასვლის უნარის მქონე ავტომობილი? ფართოსაბურავიანი ბორბლების, სპეციალური მუხლუხობების გამოყენებით მან საგრძნობლად გააფართოვა მანქანის საყრდენი ფართობი. დაახლოებით ეს გზა გამოიარა ბუნებამაც, როცა მან ღრმა თოვლში მცხოვრები ნადირ-ფრინველი მოამარაგა დიდი ფართობის მქონე საყრდენებით. აი, ორი კურდღელი — ნაცარი და თეთრი. პირველი არჩევს თოვლის ნაკლებად ღრმა და უფრო მაგარი საფარის მქონე გაშლილ ადგილებს. მეორე ზამთრობით ჩვეულებრივ მაღალი და ფაფუკი თოვლით დაფარულ ტყეში ბინადრობს. თეთრი კურდღელი უფრო მსუბუქია, ამასთანავე, უკანა თათები უფრო ფართო და გაფარჩხული აქვს, ვიდრე ნაცარი კურდღელი.

როგორც ჩანს, საჭიროა რაღაც ისეთი განზომილების პოვნა, რომელიც გააბათილებს ცხოველის აბსოლუტურ წონას. მეცნიერებმა იპოვეს იგი. ეს არის ნაკვალევის ზედაპირის ერთ კვადრატულ სანტიმეტრზე გრამებში გამოხატული წონითი დატვირთვა.* გამოიჩვენა, რომ თეთრი კურდღელთან ეს წონა 19 გრამს უდრის, ნაცარასთან —

23-ს. ეს ღრმა თოვლში ცხოვრების შემთხვევაში მორფოლოგიური ანუ სხეულის აგებულებასთან დაკავშირებული შემგუებლობაა.

როგორ სურათს ვხვდებით სხვა ძუძუმწოვრებში? აი, კიდევ რამდენიმე მონაცემი. ცხენ-ირმის ნაკვალევის ერთ კვადრატულ სანტიმეტრზე მოდის ჩლიქოსნის სხეულის 500 გრამი, შვლის — 320, მგლის — 190, ფოცხვერის — 42, მელიის — 28, კვერნის — 12, ყარყუმის — 8-10 გრამი და ა. შ. გარეგნულად ეს მშრალი ჩამოთვლა ეკოლოგიისათვის სამოქმედო პროგრამაა. მაგალითისათვის ავიღოთ მგელი. მისი თათის ზედაპირის ერთ კვადრატულ სანტიმეტრზე 190 გრამი წონა მოდის. ეს პატარა დატვირთვა როდია

— იგი ოთხჯერ და მეტად აღემატება ფოცხვერისას. ეს არის სწორედ იმის ერთ-ერთი ძირითადი მიზეზი, რომ ზამთრობით მგელს არ შეუძლია ცხოვრება ტყის მივარდნილ ტევრებში, ფოცხვერი კი ასეთ ადგილას შესანიშნავად გრძნობს თავს, მაგრამ, მეორე მხრივ, მგლის ეს მაჩვენებელი თითქმის სამჯერ ჩამოუვარდება ცხენ-ირმისას. დიდთოვლობისას სწორედ ეს განსხვავება განაპირობებს ცხენ-ირმეზე ამ მტაცებლის წარმატებით ნადირობას. მგლები დათოვლილ ზედაპირზე შედარებით იმდენად მსუბუქად დარბიან, თითქოს დაცურავენო, ცხენ-ირმეები კი ყოველ ნაბიჯზე თოვლში ეფლობიან, ნამქერებში ვარდებიან, ჩლიქებს იჭრიან და, ბოლოს და ბოლოს, ქანცამოცილები ჩერდებიან.

ამას გარდა, ნაკვალევე გარეულ ჩლიქოსანთა სხეულის დატვირთვა გაცილებით მეტია, ვიდრე მტაცებლებისა. მაგრამ ეს როდინიშნავს, რომ პირველნი ცუდად არიან შეგუებულნი თოვლში ცხოვრებას. იმისათვის, რომ კარგად წარმოვიდგინოთ, თუ რატომ ხდება ასე,

საჭიროა, გავიხსენოთ ნადირთა სხეულის მეორე მონაცემი — კიდურების სიგრძე. ჩლიქოსნებს კიდურები გაცილებით უფრო მაღალი აქვთ. ამიტომ ვარდებიან სიარულისას თოვლში. თუმცა მათ საშიშროებისაგან ისევ კიდურები იცავთ, ოღონდ თოვლის სიღრმე გარკვეულ საზღვრებს არ უნდა აჭარბებდეს. ჩლიქოსანთა ყოველ სახეობას აქვს თოვლის კრიტიკული სიმაღლე: ცხენ-ირემს — 70 სანტიმეტრი, კეთილშობილ ირემს — 40, გარეულ ღორს — რამდენადმე ნაკლები, შველს — 30 სანტიმეტრი. ცხოველებმა იციან, რა შესაძლებლობები აქვთ და ერიდებიან თავიანთთვის „უხერხულ“ საცხოვრებელ ადგილებს. სახელდობრ, კეთილშობილი ირემი და გარეული ღორი ცხოვრობენ მხოლოდ იქ, სადაც თოვლის საშუალო სიღრმე 40 სანტიმეტრს არ აჭარბებს.

მაგრამ, თუმცა იშვიათად, მაინც დგება უჩვეულოდ მძიმე ზამთარი. ამ დროს ზმირდება კატასტროფები, გარეულ ცხოველთა მასობრივი განადგურება, მათი არეალის შემცირება. რა თქმა უნდა, რამდენიმე წლის შემდეგ ცხოველთა პოპულაციები აღიდგენენ თავიანთ პირველყოფილ რიცხოვნობას და ერთდროულად შეავსებენ კიდევ არეალის ყოფილ საზღვრებს. ასეთ შემთხვევებში ადგილი აქვს არეალის პულსაციას, იცვლება მისი „მაქმანი“ — ცხოველთა გეოგრაფიული გავრცელების საზღვრები. და სწორედ ასეთ შემთხვევაში, მრავალწლიანი დაკვირვების საფუძველზე, ვლინდება ცოცხალ ორგანიზმებზე გარემო ფაქტორთა მოქმედების საშუალო განწყობილებანი.

მაღალი ფეხები ჩლიქოსნებს მტაცებელთა დევნისაგან იცავს, მაგრამ იქ, სადაც სხეულის ეს უპირატესობა ამაოა, ცხოველები ხერხს მიმართავენ. ეს ხერხი მდგომარეობს შეცვლილ გარემო-პირობებთან ეკოლოგიურ და ქცევით შემგუებლობაში, ანუ ადაპტაციაში. ასეთია ზამთარში ჩლიქოსანთა ჯოგებად გაერთიანების ტენდენცია, ან უნარი. თუ ზაფხულობით და შემოდგომობით ირემი, მგელი და სხვა ჩლიქოსნები ერთეულად, ანდა პატარ-პატარა ჯგუფებად დახეტილობენ, ზამთარში ამგვარი ქცევა არახელსაყრელია და ენერჯის ფუჭად გაფლანგვას ნიშნავს. ამას კი სახეობას, ინდივიდს ბუნება არ აპატიებს. ღრმა-თოვლიანობის დროს ჯოგებად, არცვებად გაერთიანება მათთვის თავდაცვის შესანიშნავი საშუალებაა. ასეთ შემთხვევაში ნაკვალევის მი-

ჰენრი კობიძე
დიდმოვლობა

...დიდ ქალაქში დეკემბრის დამე ჩამოწოლილა. გარეთ სუსხიანი ქარი ქრის. მწერლის ბინაშიც ცივა, ელექტროლუმელი ვერ ათბობს ოთახებს. მწერალს სტუმრები ჰყავს — სიყრმის მეგობარი და მისი მეზობელი, ახალგაზრდა პროზაიკოსი... საოცარი კაცია ეს მწერალი, სულით რომანტიკოსია, ჭაბუკობისას შორეულ ჩრდილოეთში უმოგზაურია მეგობრითურთ, ნენცებთან ერთად უცხოვრია, მარხილით უსრიალია, უთევზავია და უნადირია... ახლა ზის ამ ცივ, ქალაქურ ბინაში და სოფელზე ოცნებობს. მისი მეგობარიც აუბამს მხარს. ამ კაცს სოფელში ერთი პატარა ოდა-სახლი ჰქონია. „არ მინდა დამენგრეს, — ამბობს იგი. — ის რომ დაინგრეს და მოიშალოს, ნასახლარი დაერქმევა მამაჩემის ეზო-კარს, მერე მე სოფლისკენ პირს ვედარ ვიზამ, იქ კი დედ-მამის და ბებიას საფლავებია“.

წარსულს იხსენებენ, ოცნებობენ მეგობრები და მკითხველის თვალწინ ნათლად იხატება თოვლში ჩაფლული სოფელი, უნიანი თოვა, ფანტლების შრიალი, ვიდაცის ყრუ ძახილი... ბუხარი და ბუხართან გაწყობილი ტაბლა... სოფლური შაშხი და ცოლიკაური...

მკაფიო, დასამახსოვრებელი ფერებით ხატავს ჰენრი კობიძე თავის

გმირებს. მის „დიდმოვლობაში“, რომელიც წელს „ნაკადულმა“ გამოსცა, კიდევ სხვა მოთხრობებსაც წაიკითხავთ და უთუოდ გაგახარებთ ამ მოთხრობებში დახატულ საინტერესო გმირებთან შეხვედრა.

შოთა არაბული
ფერხისა

„ბაბრი და ხევსურები“ — ასე ჰქვია, პირველ მოთხრობას, რომე-

ლიც შოთა არაბულის ახალ წიგნშია შეტანილი. ეს საოცრად თბილი, სევდაშერეული, ალერსით განათებული ამბავი ჩვენი მთების ერთ-ერთი ლამაზი ატრიბუტის — მრისხანე და მამაცი ბაბრის თავგადასავალს გვაცნობს.

ნაპირისადგილს, ხევსურთა პატარა სოფელს, ვეება ბაბრმა (მარტოხელა მეგლმა) ძილი გაუტეხა და მოსვენება დააკარგინა: მთელი ზამთრის განმავლობაში ხან ძაღლს სტაცებდა, ხან ცხვარს, ხანაც ღამით გარეთ დარჩენილ ძროხას გამოლადრავდა ყელს. სოფელს „ახალუხლებს“ (ყმაწვილობას) ქალაქისკენ ეჭირათ თვალთ და თოვის ახ ნადირობა აღარავის დასოვდა, ორიოდე საფანტისანი ვაწით დატენილი „ცენტრალკალა“ ეკიდათ კედელზე, საფანტით კი უზარმაზარ მეგლს ბეწვსაც ვერ დააგდებინებ. სწორედ ეს აწუხებდათ მოხუცებს, რომლებიც მრისხანე ნადირთან მხოლოდ ვაჟკაცური ანგარიშსწორების მომხრენი იყვნენ. მათ ეცოდებოდათ კიდევ „დეგჩოხა მოყმე“, რომელსაც მონადირე ჩაჩაურმა ხაფანგი დაუგო: „რანი იქნებთან ეს მთები უკარგემოდ, უმგლოდ და უარწივოდ?.. დედამწის

ზურგზე ყველაფერს თავისი საქმე და აფგელენული აქვს მიჩენილი განგებლად გან“.

ხოლო როცა დაჭრილმა და ხაფანგზე გამობმული კუნძის თრევისაგან დაქანცულმა ბაბრმა ზვავთან ბრძოლისას რაღაც საოცარი, არაბუნებრივი ვაჟკაცობა და სიცოცხლისკენ, თავისუფლებისკენ დაუოკებელი სწრაფვა გამოამულავნა, მაშინ მისდამი სიმპათიით განეწყვენენ არა მარტო მოხუცები, არამედ ახალგაზრდებიც...

კრებულში, რომელიც „ნაკადულმა“ მიმდინარე წელს გამოსცა, შესულია საინტერესო მოთხრობები: „ტკივილი“ (იგი ამ რამდენიმე წლის წინათ „პიონერშიც“ დაიბეჭდა), „გუდანის ჭვრის ნაყმევი“, „ქისტური“, „ხევსურდედაი“, „ყვითელი აქლემი უნდა მოკვდეს?!“ და სხვ.

ყოლა ცხოველებს საგრძნობლად უადვილებთ გადაადგილებას. ამიტომ ზამთრის წინ ჩლიქოსნები 7-8-10 სულიან ჯოგებად და არვეებად ერთიანდებიან. უფრო მეტი არ ივარგებს — საკვები არ ეყოფათ.

თუ ნაადრევ თოვლს წამოყრის, დაზამთრდება და ცხოველები ჯო-

გებად გაერთიანებას ვერ მოასწრებენ, ე. ი. ვერ გაიყვანენ სადგომებიდან საკვებ ნაკვეთებამდე მუდმივ „მაგისტრალებს“, ზამთარი შეიძლება დამლუპველიც შეიქნეს მათთვის.

გარემოსთან ორგანიზმთა დამოკიდებულების ასეთი და კიდევ უამრავი სხვა ხერხის, კანონის ამოხსნას, შესწავლას გულისხმობს ეკოლოგია.

ამ კანონების ღრმად დაუფლების, მათი ანალიზის გარეშე ბუნების მართვაზე, მასში მნიშვნელოვანი ოპერაციების განხორციელებაზე ოცნებაც კი ამაოა. არადა, ადამიანი ხომ ქმნის ხელოვნურ ზღვებსა და წყალსაცავებს, ტყის მთელ მა-

სივებს ჩეხავს, ათეულ ჰექტარზე აშრობს ჭაობებს, ცხოველთა და მცენარეთა მთელ რიგ სახეობებს ასახლებს ერთი კონტინენტიდან მეორეზე. და ა. შ.

ბუნებაში არსებული, ასეული საუკუნის მანძილზე ჩამოყალიბებული წონასწორობის, ჰარმონიის გათვალისწინების გარეშე, ეკოლოგიური განათლების გარეშე, ადამიანი კვლავ უნებ, გამოუსწორებელ შეცდომას ჩაიდენს. ამ შეცდომას კი აღარ გვაპატიებს „ყოველთვის სამართლიანი, ყოველთვის სერიოზული და ყოველთვის მკაცრი ბუნება“.

არნ. გეგევაკორი,
ბიოლოგიის მეცნიერებათა კანდიდატი.

სახურავისთვის, სადაც პატარა მწვანე პარკი ევლო.

ნაგაზი შეუწყვეტლივ ყეფდა. ეზოში შესვლა შეუძლებელი ჩანდა, თან არც სახურავზე ასასვლელი კიბის შოვნის იმედი იყო.

გოგონები წუწუნებდნენ, გავიყინეთო და წასვლას ჩქარობდნენ. მარგუს ვეიდენბაუმს სტენის ქურთუკის სახელო ჩაებლუჯა და სლუკუნებდა.

— რა უშნო ხუმრობაა! — გაუჯავრდა მასწავლებელი სტენს, — როგორ გგონია, რა ქნას მარგუსმა, როგორ წავიდეს შინ?

— მატარებლით, — უპასუხა სტენმა და ჯიბეებში ჩაიწყო ხელები. ასე უფრო გულმაგრად გრძნობდა თავს.

— კარგი, — მკაცრად თქვა მასწავლებელმა. — ყველა წავალთ. მაგრამ სტენი, შინ რომ მივა, მშობლებს უამბობს, როგორ იხუმრა, და იბრუნებს, რომ ხვალ დილისათვის პარკი მარგუსის ჩუსტებით სკოლაში იქნეს.

ყველანი სადგურისკენ გაემურნენ. სტენმა კი ფეხი ათრია, კიდევ შეეცადა დაეყოლებინა ძაღლი, მაგრამ ამაოდ. ძაღლს არა და არ უნდოდა პატარა კარგი ბიჭის გაცნობა, თითქოს ბოროტი სული ჩაუსახლდა ტანში.

მასწავლებელი გაჩერდა და თვალით ანიშნა სტენს, დანარჩენებს გაჰყოლოდა. სტენმა მასწავლებელთან მიიბრინა.

— ძალიან ვთხოვთ, ნება მომცე ბებიაჩემთან მივიდე. აქ ცხოვრობს, აი იმ მოსახვევში. მერე ბებია წამიყვანს.

— სადა ცხოვრობს ბებია? — მკაცრად შეეკითხა მასწავლებელი.

— აგერ, აქვე, აი იმ მოსახვევში, თუ გინდათ, სახლს გაჩვენებთ.

სტენი ბავშვებთან ერთად მოსახვევამდე მივიდა და მესამე სახლი დანახვა მასწავლებელს.

— რომელ ბინაში ცხოვრობს? — დაზუსტება მოინდომა მასწავლებელმა.

— მესამეში. მასწავლებელი წამით დაფიქრდა, მძიმედ ამოიოხრა და დარჩენის ნება დართო სტენს. სტენი გამოემშვიდობა თავის კლასელებს, ხელი დაუქნია და უცნობ ქუჩაზე შეუხვია. უკან არ მოუხედავს, ისე მივიდა მესამე სახლთან და ჭიშკარში შეიხედა. საბედნიეროდ, ამ ეზოში ავი ძაღლი არ იყო. სადარბაზოში სტენმა ცოტა მოიცადა და მერე გამოვიდა.

მისი კლასელები და მასწავლებელი აღარა ჩანდნენ.

სტენმა არ იცოდა, რა ექნა. არავითარი ბებია მას აქ არ ჰყავდა, მისი ერთი ბებია ლასნამიაციში ცხოვრობდა, შვიორე — პიარნუში.

ბიჭი გრძნობდა, რომ მარგუს ვეიდენბაუმის პარკის ვაშლი შინ ათასი უსიამოვნება იყო. გარდა ამისა, მამამისი დღეს სადამოს ტელევიზიით უნდა გამოსულიყო და დრო არ ექნებოდა, სტენთან ერთად ელექტრომატარებლით აქეთ წამოსულიყო თუნუქის სახურავიდან მწვანე პარკის ჩამოსაღებად. დედა რომ წამოჰყოლოდა, კიბე უნდა ეძებნა, სახლისთვის მიედგა და თვითონ ასულიყო ძაღლა, სტენს, სულ ერთია, არ დანებებდა კიბეზე ძროშიაღს. არა და დედა ხომ სუსტია, კიბეს როგორ ასწევს! მაღაზიაშიც ხომ ძირითადად მამა დადის და რძე და პური მოაქვს, რომ მძიმე ბადე დედამ არ ათრიოს. ესეც რომ არა, სტენს ვერც კი წარმოუდგენია, როგორ შეძლებს დედა კიბეზე ასვლას, როცა ვიწრო ჩვედატანი და ქუსლებიანი ფეხსაცმლები აცვია. უცბად ფეხი რომ აუცდეს და გადმოვარდეს, ღმერთმა დაიფაროს! ამის გაღიქრებაზეც კი ერთხანტელმა დაუარა სტენს.

არა, რადაც უნდა დაუჯდეს, თვითონ უნდა ჩამოიღოს მარგუს ვეიდენბაუმის ჩუსტებიანი პარკი. რა გახდა ასე გაუთავებელი! რამდენჯერ უნდა აწყენინოს მშობლებს! ისედაც დედა იტყვის ხოლმე ზოგჯერ — შენი საქციელი მალე გამათეთრებსო. და აბა სტენს ხომ ძალიან დასწყდება გული, დედას ლამაზი მუქი თმა რომ გაუჭლარავდეს.

რა უნდა ექნა? მარგუს ვეიდენბაუმი რომ წითელი რეზინის ჩექმებით ვერ შევიდოდა კლასში, კარგად ესმოდა.

და სტენი ისევე იმ სახლისკენ წავიდა, რომლის სახურავზეც მარგუს ვეიდენბაუმის პარკი დარჩა. დანახა თუ არა ძაღლმა ბიჭი, საშინელი ყეფით გამოენთო ჭიშკრისაკენ. ეტ-

ყობოდა, ვერ იტანდა უქმად მოხეტიალე ბიჭებს.

ამ ხნის განმავლობაში სახლის არც ერთი მობინადრე არ დაბრუნებულიყო შინ.

სტენმა გადაწყვიტა მოეცადა. ჩანთა სახლის წინ გზაზე დადო და ჩამოჯდა. ძალი ღობის იქით წამოწვა და თვალს არ ამორებდა ბიჭს. — საკმარისი იყო სტენი განძრეულიყო და ეზოს დარაჯი ღრენას იწყებდა.

ვინ იცის, რამდენი ხანი იჯდებოდა სტენი ასე, რომ ურბად დაინახა — მის წინ ქუჩაში შავი ძაღლი მობოდა და უკან ყაყანით მოსდევდა ბიჭებისა და გოგოების ჯგრო.

სტენს ბავშვებმა არავითარი ყურადღება არ მიაქციეს, შავი ძაღლის კვალდაკვალ ტყისკენ გარბოდნენ და გაყვიროდნენ:

— ტოპსი! ტოპსი! ტოპსი!

სტენს არ შეეძლო გულგრილად იტყვირა ამ სანახაობისათვის, მან მოვალედ ჩათვალა თავი, აპყოლოდა ამ ბავშვებს და გაქცეული ძაღლი დაეჭირა. წამოხტა და სხვებივით ყვირილით გამოედევნა ძაღლს:

— ტოპსი! ტოპსი!

დაბის განაპირას ერთ-ერთი ხის ქვეშ ტოპსი წამით შეჩერდა. სტენი წინ გაიჭრა მის დასაჭერად. აი, ხელი სტაცა კიდევ აფართხალბულ ძაღლს და გამარჯვებული შემოეგება აქოშინებულ ბავშვებს. თვითონაც გონს ვერ მოსულიყო, როგორ მოახერხა ძაღლის დაჭერა. მართალია, ამ დროს პირქვე მოადინა ტყაპანა, მაგრამ თითქოს არაფერი დაშავებია! ყველა ძვალი მთელი ჰქონდა, სახეც კი არ ჰქონდა გახსხანლი.

სტენმა მაგრად მიიკრა ტოპსა მკერდზე. ორივეს ამოვარდნაზე ჰქონდათ გული. სირბილისაგან არაქათგამოლეულ ძაღლს ვარდისფერი ენა გადმოეგდო და მიიმედა სუნთქავდა. ტოპსის მრგვალი, ყავისფერი თვალები და გულითადი გამოხედვა ჰქონდა. ერთი სათვალისანი ბიჭს სტენთან მივიდა, ხელი გაუწოდა და უთხრა:

— მადლობელი ვარ!

სტენმა უხალისოდ მიაწოდა მათ ეს საყვარელი ძაღლი.

ახლა ვიღაც ჭორფლიანმა აყლასუდამ უთხრა სტენს:

— შენ რა გგონია, ჩვენ თვითონ ვერ დავიჭერდით?

— ხომ ვერ დაიჭირეთ, — გულღიად მიუგო სტენმა.

ბავშვებს გაეცინათ.

— ტოპსი სირბილისთვის გყავს, — და ჭორფლიანმა სათვალისანი ბიჭისკენ გადააქნია თავი, — ტინათვის ჭიშკართან მოგვიყრის ხოლმე თავს და ტოპსის უშვებს. ძაღლი გარბის, ჩვენც მივსდევთ. გრძელ მანძილზე სირბილში ვვარჯიშობთ.

თითქოს ამ სიტყვების დასამტკიცებლად სათვალისანი ბიჭმა ისევ გაუშვა ძაღლი.

ტოპსი, რომელსაც ცოტა დასვენება მოესწრო, გაქანდა.

ბავშვები ღრიანცელით გაედევნენ, სტენი კი მარტო დარჩა ხის ქვეშ, ხელთათმანებიდან მტვერი ჩამოიბერტყა და გულზე დაიხედა — დაცემისაგან და ტოპსის თათებისაგანაც ღია მწვანე ქურთუკი მთლად დალქავებოდა. ერთ ადგილას კი ამოგლეჯილიც იყო. სტენს ზაფხულობით მუხლებიც ხშირად ჰქონდა დაკაწრული, მაგრამ ყოველთვის ურჩებოდა. ღირს კი ამისთვის თავის შეწუხება?

უტბად სტენს გაურკვეველი წუხილი მოეძალა. დარდი რომ გულიდან გადააჰყოფდა, გადაწყვიტა სხვებთან ერთად ევარჯიშნა გრძელ მანძილზე სირბილში.

ტოპსი კურდღელივით კუნტრუსით მიხტოდა და, როცა ისევ მოუახლოვდა, სტენი ადგილობრივი სპორტსმენების ჯგროს შეურთდა და ისიც დაედევნა ძაღლს. ხოლო უსიამოვნო ფიჭრი რომ მოეშორებინა, სხვებთან ერთად დასძახა:

— ტოპსი! ტოპსი! ტოპსი!

რა თქმა უნდა, სტენს ერჩივნა ხელში სჭეროდა ეს ბომბორა ლეკვი, ვიდრე ტალახსა და გუბებებში სარბენად გაემეტიებინა, მაგრამ მალე ქანცი გაუწყდა და გაჩერდა. სულს ვერ ითქვამდა. თან გაახსენდა, რომ ჩანთა ქუჩაში დატოვა, სწორედ იმ სახლის წინ, რომლის თუნუქის სახურავზეც მარგუს ვეიდინბაუმის ჩუსტების პარკი ეგდო.

სტენი სინდისმა შეაწუხა, ბავშვები და ტოპსიც მიატოვა და უკან დაბრუნდა.

ჩანთა გამჭრალიყო.

ესლა უნდოდა! სტენმა აღმაცერად შეათვალა თავისი მწვანე ქურთუკი და ამოგლეჯილი ადგილი მოსინჯა. გარეცხვით კი გარეცხავს დედა, მაგრამ ამ ნაგლეჯს რა ეშველება! ისევ ნემსი და ძაფი უნდა აიღოს და ისევ ის უნდა თქვას — მინისტრის ხელფასიც კი არ იკმარებს, რომ ამისთანა ფეთხუმს ტანსაცმელზე ეყოსო. ახლა ეს ჩანთაც დაიკარგა, შიგაც წიგნები, რეკულები და დღიური. რას იტყვის მასწავლებელი, დღიური რომ არ ექნება!

სტენს მეტი აღარ შეეძლო ამ ფიჭრი. თავს დამტყდარი განსაცდელით გუნებაწამხდარი ძლივს მილასდა ერთსართულიანი სახლის ღობესთან და ჭიშკარს მიეყუდა. აი ახლა ჭიშკარი გაიღება, სტენი კუნძივით დაეცემა, დაე იმ ურჩხულმა დაგლიჯოს. ასე აჯობებს კიდევ, აჯობებს, იმიტომ რომ სულ ერთია, გინდ ყოფილხარ ახლა, გინდ არა! მარგუს ვეიდინბაუმი დილით ამოდ დაუწყებს ლოდინს თავის ჩუსტების პარკს. კიდევ რომ მოახერხოს პარკის ხელში ჩაგდება, უჩანთოდ ხომ მაინც ვერ წავა სკოლაში. ახლა ქურთუკი? რა უნდა ჩააჩაღას დედამ ამ გათხუზული და გაგლეჯილი ქურთუკის მაგივრად?

უცნაურია, ავი ნაგაზი არ ჩანდა მაგრამ როცა ჭიშკარი, რომელსაც სტენი მიეყრდნო, გაიღო, ეზოს დარაჯი ყეფით და ჯაჭვის უღარუნით გამოვიდა სახლის უხიდან.

სტენი მასთან მივიდა. — აჰა, შემეჭამე! — უთხრა და კბალები გააკრაჭუნა, რომ ძაღლი მიმხვდარიყო, რა უნდა გაეკეთებინა.

უტბად სტენის გვერდით მალალი კაცი გაჩნდა.

სტენი შეკრთა.

— ნეტავ საიდან მოგვევლინა ეს გათხუზული ცეროდენა ბიჭი? — აუჩქარებლად იკითხა მამაკაცმა და სტენს ნიკაპი აუწერა, რომ კარგად დაენახა მისი სახე.

სტენი მოიღუშა.

— იცით, ამხანაგო ძაღლის პატრონო, უბედურება დამატყდა თავს.

— ოჰო! — გაიკვირვა კაცმა. — მართლა?

— ჩვენ დღეს შეველმფრენით დავფრინავდით... ხომ იცით, რაც არის შეველმფრენი? ფრთები აქვს, ჭრიჭინასავით...

— გამიგია, — თქვა კაცმა და გაიღიმა.

— თქვენი სახლის თავზე შეველმფრენის კარი გაიღო და გადმოვვარდი. მაგრამ ვეიდინბაუმის მწვანე პარკიც გადმოვარდა და, რა თქმა უნდა, ჩემი ჩანთაც. ჩუსტების პარკი თქვენი სახლის სახურავზე დაეცა, იმედია, სახურავი არ დაზიანებულა. ჩანთა კი ქუჩაში ჩამოვარდა, მაგრამ არსადა ჩანს, — ნაღვლიანად დაამთავრა სტენმა და ამოიხრა.

— ხა-ხა-ხა! — გულიანად გაეცინა მალალ კაცს, თავი უკან გადაწეული ჰქონდა და სტენი მხოლოდ მის ნიკაპს ხედავდა.

სიცილს რომ მორჩა, კაცმა სტენს ცხვირში ჩაავლო ორი თითი.

— სულ გაყინული გაქვს, — ჩაილაპარაკა და დასძინა: — ოთახში შედი, გათბი და ყველაფერი ისე მოგვიყუევი, როგორც მოხდა.

რამდენიმე ხნის შემდეგ სტენი ხტუნვა-ხტუნვით გამოვიდა ქუჩაში, ზურგზე ჩანთა ჰქონდა მოკიდებული, მარცხენა ხელში კი მარგუს ვეიდენბაუმის ჩუსტების პარკი ეჭირა. მაღალმა კაცმა და მასავით მაღალმა მისმა ცოლმა მას ცხელი ჩაი დაალეგინეს და დაწვრალებით გამოჰკითხეს ყველაფერი. ისე მოახერხეს, რომ სტენმა მთელი თავისი იმდენი განდელი გასაჭირი უამბო მათ, ტოპსიხედაც მოუყვა და ისიც კი უთხრა, როგორ უნდოდა სულ მუდამ ხელში სჭეროდა ასეთი მშვენიერი ლეკვი. ამის შემდეგ კაცმა სამზარეულოში წავაზი შემოუშვა. ეს ვეება, ეზოს დარაჯი ძალი არც ისე ავი გამოდგა, წყნარად დაწვა იატაკზე და სტენსაც საშუალება მიეცა სულ ანლოდნ ეყურებინა მისთვის.

მერე მაღალმა კაცმა და მისმა ცოლმა გამოჰკითხეს სტენს, მიაგნებდა თუ არა ელექტრომატარებულს და მერე შინისაკენ გზას გაიგნებდა თუ ვერა. სტენს დასჭირდა დაწვრილებით აეხსნა მათთვის, რომელი ქუჩებით წავიდოდა. საბედნიეროდ, ისინი ხშირ დაკმაყოფილდნენ.

მაღე სტენი ელექტრომატარებელში იჯდა ფანჯარასთან და სახელში მიდიოდა. გარეთ ბნელდებოდა. ვაგონში შუქი აინთო და სტენმა ფანჯარაში თავისი გამოსახულება დაინახა. თავის თავს ენა გამოუყო და გულზე ისე მიიკრა მარგუს ვეიდენბაუმის ჩუსტების პარკი, თითქოს ეს ტოპსი ყოფილიყო.

თარგმანა მანანა სიღამონიძე

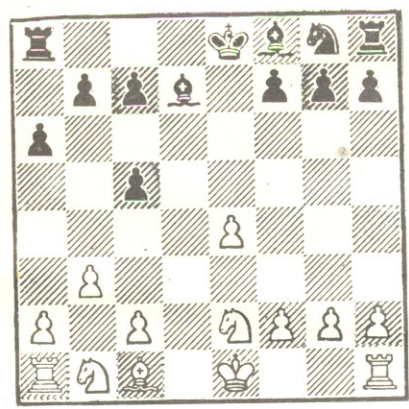
შეკრები

განყოფილებას ხელმძღვანელობს
საქართველოს სსრ
დამხმარებელი მწვრთნელი
ზოტა ინჟირაველი

სტრატეგიული და ტაქტიკური იღებების მეგობრობითობა

სისუსტეების შექმნა

ვერლინსკი — ალიოხინის პარტიაში (ვერტურაგი, 1909 წ.) ალიოხინმა მოწინააღმდეგის პოზიციაში სისუსტეების შესაქმნელად პაიკი შესწირა.

9... c4! 10. bc e4! 11. c8.

თეთრების ბანაკში დასუსტდა ლაზიერის ფრთა — პაიკები და თეთრი უჭრები. d1 უჭრაზე კონტროლი უზრუნველყოფს „d“ ვერტიკალის დაპყრობას, d3 უჭრის სისუსტე კი — შეჭრას.

11... 0—0—0 12. მძ2 კ2 13. f3?

ასუსტებს g1—a7 დიაგონალს, რაც ალიოხინს უქმნის შესაძლებლობას არ დაუშვას როკი. ლაზიერების გაცვლა ყოველთვის როლი ნიშნავს ენდშილში გადასვლას. დაფაზე მიტეღშილი მძვინვარებს, რაც რამდენიმე სვლაში თვალსაჩინო გახდება. ამდენად, თეთრების მცდარი სვლა პრინციპული უაიღისაა, წინააღმდეგ შემთხვევაში ისინი როკს ამგობინებდნენ.

13... კ5! 14. a4 მ6 15. კა3 კე3 16. მ1 კა7 17. ა5 ედ3 18. c5.

შავებმა თითქოს უვნებელყვეს g1—a7 დიაგონალი, მაგრამ, როგორც მოვლენათა განვითარება გვიჩვენებს, მხოლოდ დროებით.

18... ეი—d8 19. მფ2 მდ7 20. მე3 მ:ც5! 21. მდ4.

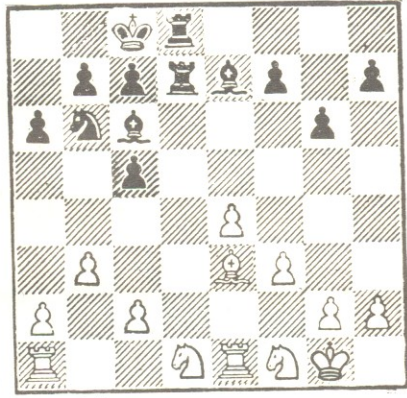
შეწირვის მიღებას მოჰყვებოდა შამათი 5 სვლაში: 21. მ:ც2 მ:ე4++ 22. მფე1 ედ1+! (ჩათრევის იდეა) 23. ე:დ1 კქ2+ 24. მფ1 ე:დ1 25. მე1 ე:ე1×

21... კხ3 22. მე2 ე:კ3 23. კხ2 ე:ე3+! 24. მფ:ე3 მე6 25. ეა3 მ:დ4 26. მფ4 კ5 27. ეა—a1 მე2+ 28. მფ4 კ6+

თეთრები დანებდნენ 29. მფი4 ე7+ 30. მფი5 მფ4×-ის გამო.

დიაგრამის მოცემულ პოზიციაში ვერლინსკის უკანასკნელი სვლა იყო 9. ხ3, ახვევით იამაშა ლასკერმა 1908 წელს სამატჩო პარტიაში მსოფლიო პირველობაზე ტარაშთან: 9. ხ3 კ6 10. f3 კე7 11. კხ5 კ6 12. კ:6 13. მძ2 მცირე პოზიციური უპირატესობით.

თუ ჩვენ კიდევ უფრო დავიხეყო უკან ისტორიის სიღრმეში, წავაწყდებით ასეთ პოზიციაში:

იგი შეიქმნა ლასკერ-სტეინიცის სამატჩო პარტიაში მსოფლიო პირველობაზე 1894 წელს მონრეალში. შეიძლება დაბეჭდვით ითქვას, რომ ჭაბუკი ალიოხინი იცნობდა ან პარტას.

მსოფლიოს ჩემპიონმა აშკარად გადააჭარბა ლასკერს ძალთა მობილიზაციაში, და იწყებს აქტიურ მოქმედებას.

18... c4!

ლასკერს თუ შემოთავაზებულ პაიკის მიღება სურს, ამისათვის მოუწევს საჭირო კუს გაცვლა და ლაზიერის ფრთის დასუსტება.

19. კ:ხ6 ცხ 20. ხე კხ4

21. ე3 კ5+ 22. მფი1 ედ3 23. ეა—c1 ა5 ბევრ პოზიციურ პლუსთან ერთად, შავებს ორი კუს უპირატესობაც აქვთ, რომელიც მით უფრო მრისხანეა, რაც ნაკლები იქნება პაიკთა წინააღმდეგ. ჩიგორინის აზრით აქ ჯობდა მყისვე 23... f5; ცხადია, სტეინიცსაც ესმის, რომ საჭიროა პოზიციის გახსნა. მაგრამ თავს იკავებს f7—f5 სვლითაგან, რა-

თა ის გააკეთოს უფრო ხელსაყრელ სიტუაციაში.

„თეთრების არჩევანი ერთობ შეკვეცილია — ისინი თითქმის ცუგცვანგში არიან: f1 მხედარი იცავს d2 უკრას მოწინააღმდეგის ეტლის შემოჭრისაგან, ეტლები ვერ მიატოვებენ პირველ ჰორიზონტალს — შებორკილი არიან d1 მხედრის დაცვით. მეფის საერთოდ არ აქვს უკრები, ხოლო ნებისმიერი სვლა პაიკით კატასტროფულად ასუსტებს პოზიციას. რჩება სვლა მხედრით“ (ნეიშტადტი).

24. მდ—e3 f5
სტრატეგიულად სწორი სვლაა, რომელიც ძლიერებს ზუსტ გავლას. ეს სვლა უფრო ეფექტური იყო, როცა მხედარი d1-ზე იდგა.

25. e f?
აუცილებელი იყო 25. მდნ, e6 კუსათვის დიაგონალის „დაბლომებით“; ამ შემთხვევაში სტეინიცს მეტი სიძნელეები ექმნებოდა.

25. გ f 26. h3
26. მ:ნ5-ზე სტეინიცს მომზადებული ჰქონდა 26. ... ე:ნ3! ეტლის აუვანა არ ვარგოდა შამათის გამო. თუ 27.მე7 + კ:ე7 28. გ1,მაშინ 28. ... კ:ნ3 + 29. მფგ1 კ:ნ + 30. მე3 ედ2. მიუხედავად ნაკლები ხარისხისა, შავებს მოსაგები პოზიცია აქვთ.

თუ 28. გ:ნ5 ნაცვლად 28. კ:ე7, მაშინ კომენტატორთა აზრით, 28. ... ეგ8 ამთავრებს ბრძოლას, რადგან გ2-ზე მუქარების მოგერიება თეთრებს არ ძალუძთ. ნეიშტადტი თვლის, რომ 29. ეე2 შემდეგ, პართალია, თეთრების მდგომარეობა უარესია, მაგრამ მათ დაცვა შეუძლიათ და, ამგვარად, ღირდა ლასკერს f5 პაიკი აეყვანათ.

26. ... ეგ8 27. მდნ
საერთოდ ორი კუ უპირატესობაა, მითუმე-

ტეს ამგვარ პოზიციაში, და ამიტომ ერთი კუს გაცვლისათვის ლასკერი აბრუნებს ზედმეტ პაიკს. თუ 27 მ:ნ5, მაშინ, ცხადია, 27. ... ე:ნ3!

27. ... კ:დ5
უზუსტობაა. ჩიგორინი თვლიდა, რომ შავებს უნდა დაეთმოთ მეორე კუ, რამდენადაც e6 კუ უფრო აქტიურად მონაწილეობდა შეტევაში; ამ მიზნით ის თავაზობდა 27. ... ხ:ნ5-ს შემდეგი შესაძლებელი ვარიანტებით: 28. მე7 კ:ე7 29. ე:ე7 ე:ნ3! 30. გ:ნ3 31. მფხ2 ეე2 32. მფხ1 ე:ა2 33. მფგ1 ეე2 34. მფხ1 ეე2 მოგებით.

28. cd ე:დნ 29. ეც—d1
შაბლონური სვლაა, რისგანაც ზოგჯერ დიდი მოჭადრაკეებიც არ არიან დაზღვეულნი. ლასკერი მოწინააღმდეგეს შემბოქავი f5—f4 სვლის საშუალებას აძლევს.

29. ... ე:დ1 30. ე:დ1 f4!
ახლა ძალზე შეიზღუდა მხედრის მოძრაუნარიანობა, ხოლო ეტლი ადვილად ვერ მიატოვებს პირველ ჰორიზონტალს. მატერიალური თანაფარდობა აღდგენილია ისე, რომ შავებს პოზიციური უპირატესობა არ გაუფლანგავთ. სტეინიცი ზუსტად ახდენს მის რეალიზებას.

31. მფხ2 ეე8 32. ა4 მფც7 33. h4 მფც8 34. c4 კ:ბ4 35. მფხ3 ეე1!

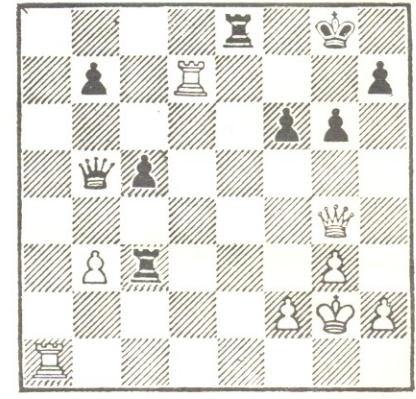
შავი მეფე მიუახლოვდა მოწინააღმდეგის პაიკებს ლაზიერის ფრთაზე და დადგა ეტლების გაცვლის დრო! ენდშაილი — კუ მხედრის წინააღმდეგ სხვადასხვა ფრთაზე გამსვლელი პაიკებით — უიმედოა თეთრებისათვის.

36. ე:ე1 კ:ე1 37. მფგ4 მფცნ 38. მფ: f4 მფ: c4 39. მფე4

არ შველის 39. ხ:ნ5 40. ან ა4 41. მე3 მფდ3, ან 39. მე3 + მფდ3 39. ... კ: h4 40. გ3 კ: d8 41. მე3 + მფხ4

42. მფდ3 მფ: a4 43. მფც2 მფხნ 44. f4 მფცნ 45. f5 მფდ6 46. გ4 ხ5
მეფისა და კუს მხარდაჭერით გამსვლელი პაიკები წყვეტენ ამ მშვენიერი პარტიის ბედს.

47. მდ1 მფცნ 48. მე3 ხ4 49. მე4 მფდ4 50. მხ2 ხ5 51. მფხ3 კ:ე7 52. გ5 ა4 + 53 მ: a4 ხა + 54. მფ: a4 მფცნ 55. მფხ3 მფ: f5 თეთრები დანებდნენ.
ახლა ამოსახსნელად გთავაზობთ ერთ-ერთი პარტიის დაბოლოებას ერთდროული თამაშის სენსიდან დაფებზე დაუხედავად (ზეპირად), რომელიც ჩავატარე 1953 წელს პიონერთა და მოსწავლეთა პარკში (შედეგი: +8—0). შავებით თამაშობს პირველთაწარგოსანი ლ. კარაპეტიანი.

სვლა თეთრებისა; ტაქტიკური დარტყმით ვაიძულე მოწინააღმდეგე დანებებულიყო. ველით თქვენს პასუხს.

ხეყანი ჩყვანი

თვეზე მეტი იყო, რაც ტურისტული ექსპედიცია აფრიკაში მოგზაურობდა. ერთხელ ერთ პატარა სოფელს მიაღწენენ. სოფლის ბინადართ ნაირფერად მოხატული სამოსელი ეცვათ და აბრიალებული კოცონის გარშემო როკავდნენ.
— აფრიკა ცოცხლობს! — წამოიძახა ალტაციკლტ ექსპედიციის ხე-

ლმძღვანელმა და მანქანიდან გადმოხტა, ამხანაგებთან ერთად სოფლისაკენ მიმავალ ვიწრო ბილიკს გაუყვია და ტომის ბელადს წარუდგა.
— აჰა, აიღე! — გაუწოდა საჩუქრებით სავსე ყუთი მასპინძელს.
ბელადმა მადლობა გადაუხადა და ჯცხო სტუმრები მიიპატიჟა. იგი ლაპარაკობდა ინგლისურად.

— იცით, მთელი თვეა გვინდოდა ძველი აფრიკა გვეჩხა, მაგრამ მუდამ უღრან ტყეში გაყვანილ რკინიგზას, მოძრავე კინოსა და გარებანურებს ვაწყდებოდით. მხოლოდ შენს სოფელში ვიხილეთ, ბელადო, ის აფრიკა, რომელიც ჩვენს წარმოდგენაში არსებობდა. უღრმესი მადლობა, კეთილო მასპინძელო, ამ ნეტარი წუთის მონიჭებისათვის, — უთხრა კმაყოფილებით ექსპედიციის ხელმძღვანელმა, თან მოჯადოებული შეპყურებდა აფრიკელთა ლამქრულ ცეკვას, ისმენდა მათ წკრიალა ხმას.

— ძალიან მიხარია, რომ ჩვენი ზემი ასე მოგწონთ, — უთხრა ბელადმა.

— ეს ალბათ თქვენი უძველეს წინაპართა ცეკვაა, არა? — ჰკითხა ბელადს ექსპედიციის ხელმძღვანელმა.
— არა, ბატონო, — მიუგო ბელადმა, — ეს ცეკვა და სიმღერა ჩვენ ერთმა თეთრმა ჰოლოვუდელმა ბატონმა გვასწავლა, რომელიც სათავგადასავლო ფილმის გადასაღებად იყო ჩამოსული აქ.

ცნობილი გამომთვლელი ინდოელი ქალი შაკუნტალა დევი ამას წინათ აშშ-ის ყველაზე სწრაფმოქმედ კომპიუტერს გაეციბრა. დევის ზუსტად 50 წამი დასჭირდა 201-ნიშნის რიცხვიდან 23 ხარისხის ფესვის ამოსაღებად. ელექტრონულ-გამომთვლელმა მანქანამ კი მხოლოდ 60 წამის შემდეგ ამოხსნა ამოცანა. ისიც აღსანიშნავია, რომ დამპროგრამებლების მრავალი დღის შრომა გახდა საჭირო, რათა მანქანისათვის ასეთი ამოცანების ამოხსნა შეესწავლებინათ, შაკუნტალა დევი კი სრულიად მოუშაადებელი გამოვიდა შეჭიბრებაზე. მას სკოლაში არახოდეს უვლია, მაგრამ ოთხი წლისამ უკვე დაიწყო რიცხვებით „თამაში“. ამ ხნის გოგონები კი, ჩვეულებრივ, თოჯინებით თამაშს ამჯობინებენ.

მუსიკა და ხორცის ხარისხი

როკ-მუსიკამ შეიძლება სადილი გაგიუგემუროს — ასეთ დასკვნამდე მივიდნენ ექსპერტები, რომლებმაც ფინეთის ქალაქ კოტკის ერთ-ერთი სასაკლავო გამოიკვლიეს. ისინი აქ იმისთვის მოიყვანეს, რომ გაეგოთ, რატომ იყო ახალდაკლული საქონლის ხორცში არაჩვეულებრივად ბევრი ტუტე.

მხოლოდ დიდი ხნის შემდეგ მიაკვლიეს ამ მოვლენის მიზეზს. თურმე სასაკლავო გვერდით, დღის განსაზღვრულ საათებში, რეპეტიციებს გადიოდა ადგილობრივი როკ-ჯგუფი, რომელიც ხმის გამძლიერებელი თანამედროვე ტექნიკით იყო აღჭურვილი. მუსიკის უერთსმენისწამლები გრიალი, მომღერლების გამყვიანი კივილი ისე ცუდად მოქმედებდა დასაკლავად მორეკიდ ძროხებსა თუ ხარებზე, რომ მათ სრულიად მოეშალათ ფერმენტული სისტემა, რის გამოც ხორცის ხარისხი გაუარესდა.

ჰელიუმის იმედით

ავსტრიის დედაქალაქ ვენაში ცხოვრობს ცნეშე ანდრეას როლი. იგი სხვებისაგან იმით გამოირჩევა, რომ 20-25 მეტრი სიგრძის ნიუტონებს აკეთებს. ეს ხომ შეუძლებელია, იყო ახავთ. საქმე ის არის, რომ როლს ზურგზე მიმაგრებული აქვს ჰელიუმით სავსე

პლასტიკის ტომარა. გაზის მოცულობა ისეა გაანგარიშებული, რომ ანდრეასი თითქმის კარგავს საკუთარ წონას და ადვილად სწყდებ-

ბა მიწას. რისთვის სჭირდება ეს ამბავი, მიზიდულობის ძალაზე გამარჯვების დემონსტრირებისათვის ხომ არა? არა. როლი ბავშვობიდანვე ოცნებობს, მარტომ გადალახოს საპარის უდაბნო და, მისი ფიქრით, ჰელიუმში სწორედ ის საშუალებაა, ოცნების აზღენაში რომ დაეხმარება.

ვინ უფრო მალე

იმის გამოსარკვევად, თუ რომელია საქალაქო ტრანსპორტის სახეობებიდან ყველაზე ეფექტიანი, ჰამბურგის საღამოს გაზეთმა თავის სამ კორესპონდენტს დაავალა მეტროს ერთ-ერთი სადგურიდან სხვადასხვა ტრანსპორტით მისულიყვენ რედაქციაში. ერთი მათგანი ტაქსით გაეშურა რედაქციისაკენ, მეორე — მეტროთი, მესამე კი — ველოსიპედით. ფინიშთან პირველი მივიდა ველოსიპედისტი, რომელმაც გაზის გავლას 14 წუთი მოანდომა. მას ორი წუთით ჩამორჩა მეტროთი წამოსული, კიდევ ცხრა წუთის შემდეგ ტაქსიში მჯდომიც გამოჩნდა.

მტაცებელი ცხრველები სახეობებში

იაპონიაში საერთოეროვნული კამპანია ჩატარდა საცხოვრებელ სახლებში საშიში ცხოველების ყოლის წინააღმდეგ საბრძოლ-

ველად. ამის მიზეზი გახდა ცხოველთა ერთ ერთი თავგამოდებული მოყვარულის ბინაში დატრიალებული ამბავი: ორმა უსრფერმა ლომმა დაგლიჯა პატრონი.

კამპანიის დროს პოლიციამ აღმოაჩინა პითონები საკუქნაოებში, დათვები და ლეოპარდები წინა ოთახებში, ნიანგები საბაზანოებში და კიდევ ბევრი სხვა ცხოველი, რომელთაც არაფრით არ ესადაგება სიტყვა „შინაური“. 1979 წელს იაპონელებს საკუთარ ბინებში ჰყავდათ 1138 განსაკუთრებით საშიში ცხოველი, მათ შორის: 874 დათვი, 91 მახრიბელა გველი, 62 ნიანგი, აგრეთვე გორილა, ბეჰემოტი და სხილოები.

ელექტრონი და ფორთოხლები

ხილის კრეფა იოლი როლია: ისე უნდა დაკრიფო, არც ნაყოფი დააზიანო, არც ტოტები მოამტკრიო ხეხილს. კალიფორნიაში წარმატებით ჩააბარა გამოცდა ხილის საკრეფმა მანქანამ, რომელსაც „რვაფეხა ტომი“ უწოდეს. იგი ორი მექანიკური ხელით არხვეს ალუბლის ხეს, დანარჩენებით კი ბადე უჭირავს, რომელშიაც სეტყვასავით ცვივა ალუბალი. უფრო მარჯვე აღმოჩნდა „ტომის“ ავტომატური თანამომძე, რომელიც საათში ოცი ატმის ხის ნაყოფს კრეფს ისე, რომ ერთ ფოთოლსაც კი არ ჩამოაგდებს. და მანაც ყველაზე ორიგინალურია ფორთოხლის კრეფის მეთოდი: ხის ღეროს თუ მავთულს შეუერთებ და მასში სუსტ დენს გაუშვებ, ყველა მწიფე ფორთოხალი მიწაზე დაცვივა.

მოძარაობა და მიმართულება

დიდი ხანია ცნობილია, რომ შორი მგზავრობა ადამიანში ხანმოკლე უსიამოვნო შედეგებს იწვევს (მაგალითად, უძილობას და თავის ტკივილს), განსაკუთრებით მაშინ, როცა მერიდიანული მიმართულებით კი არ მგზავრობს, არამედ განედის მიმართულებით და თანაც რამდენიმე გეოგრაფიულ სარტყელს გადაკვეთს. ფიქრობენ, რომ ამ შემთხვევაში ორგანიზმის „ბიოლოგიური საათი“ ვერ აწერებს ახალ დროზე გადართვას. მაგრამ, როგორც ახლახან ჩატარებულმა გამოკვლევებმა აჩვენა, დიდი მნიშვნელობა აქვს არა მარტო იმას, თუ რა მანძილზე გადაადგილდები სივრცეში, არამედ მოძარაობის მიმართულებაც: გაცილებით ცუდად მოქმედებს დასავლეთიდან აღმოსავლეთისაკენ მგზავრობა.

ვკონსილად

უკომოპოტო

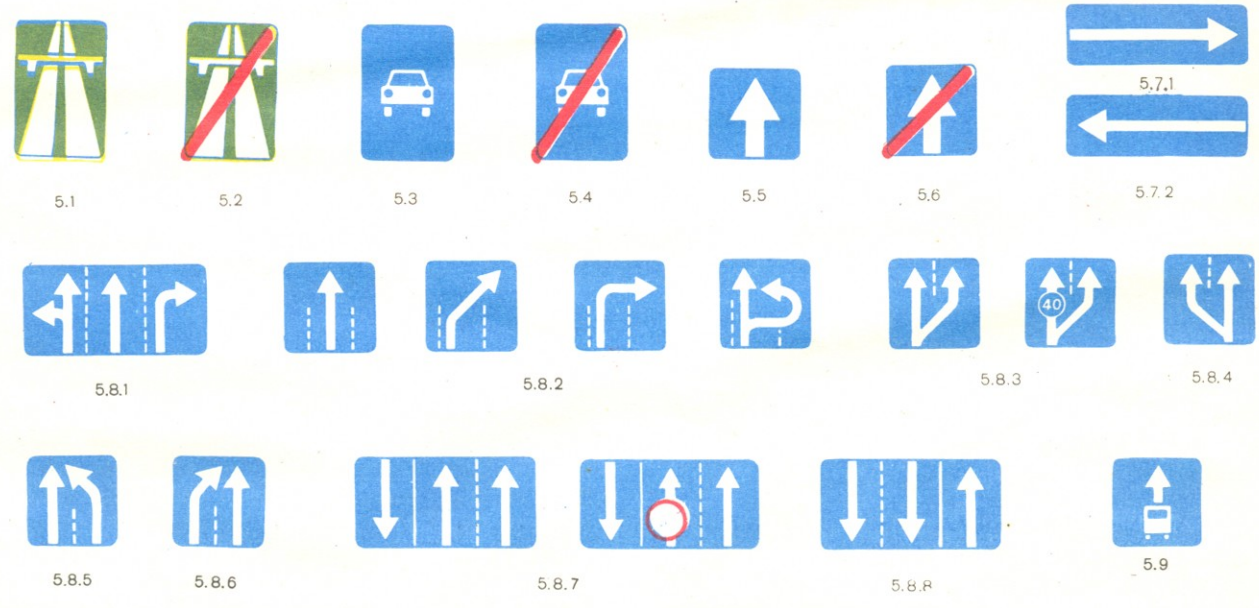
განყოფილებას ხელმძღვანელობს საქართველოს სსრ შსს
სახ. ავტონსპექციის სააღრიცხვო-საგამოცდო ქვეგანყოფილების
სახ. ინსპექტორი პ. კანდელაკი.

საინფორმაციო-მაჩვენებელი ნიშნების მძღოლის ინფორმაციის აძლევს მოძრაობის რეჟიმის თავისებურებების ან გზაზე განლაგებული დასახლებული პუნქტების შესახებ.

- 5.1 — „ავტომობილისტრალი“
- 5.2 — „ავტომობილისტრალის დასასრული“
- 5.3 — „გზა ავტომობილიზაციისათვის“
- 5.4 — „საავტომობილო გზის დასასრული“
- 5.5 — „ცალმხრივი მოძრაობის გზა“
- 5.6 — „ცალმხრივი მოძრაობის გზის დასასრული“
- 5.7.1, 5.7.2 — „ცალმხრივი მოძრაობის გზაზე განვლა“
- 5.8.1 — „ზოლზე მოძრაობის მიმართულება“

- 5.8.2 — „ზოლზე მოძრაობის მიმართულება“
- 5.8.3, 5.8.4 — „ზოლის დასაწყისი“
- 5.8.5, 5.8.6 — „ზოლის დასასრული“
- 5.8.7, 5.8.8 — „ზოლზე მოძრაობის მიმართულება“
- 5.9 — „საერთო სარგებლობის ტრანსპორტის სამოძრაო ზოლი“
- 5.10.1 — „გზა საერთო სარგებლობის ტრანსპორტის სამოძრაო ზოლით“
- 5.10.2, 5.10.3 — „საერთო სარგებლობის ტრანსპორტის სამოძრაო ზოლიან გზაზე შესვლა“
- 5.11.1 — „მოგზუნების აღვლი“
- 5.11.2 — „მოგზუნების წინა“

- 5.12 — „ავტომობილის და (ან) ტროლეიბუსის გაჩერების აღვლი“
- 5.13 — „ტრამვაის გაჩერების აღვლი“
- 5.14 — „მსუბუქი ტაქსის გაჩერების აღვლი“
- 5.15 — „დგომის აღვლი“
- 5.16.1, 5.16.2 — „ქვეითად მოსიარულეთა გადასასვლელი“
- 5.17.1, 5.17.2 — „ქვეითად მოსიარულეთა მიწისქვეშა გადასასვლელი“
- 5.17.3, 5.17.4 — „ქვეითად მოსიარულეთა მიწისზედა გადასასვლელი“
- 5.18 — „რამომენდებელი სიჩქარე“
- 5.19.1 — 5.19.3 — „ჩიხი“
- 5.20.1, 5.20.2 — „მიმართულებაზე წინასწარ მაჩვენებელი“
- 5.20.3 — „მოძრაობის სქემა“
- 5.21.1 — „მიმართულების მაჩვენებელი“
- 5.21.2 — „მიმართულების მაჩვენებელი“
- 5.22 — „დასახლებული პუნქტის დასაწყისი“
- 5.23 — „დასახლებული პუნქტის დასასრული“
- 5.24 — „დასახლებული პუნქტის დასაწყისი“
- 5.25 — „დასახლებული პუნქტის დასასრული“
- 5.26 — „ოვიქტის დასახლება“
- 5.27 — „მანძილთა მაჩვენებელი“
- 5.28 — „ტილომეტრის ნიშანი“
- 5.29.1, 5.29.2 — „მარშრუტის ნიშანი“
- 5.30.1 — 5.30.3 — „მოძრაობის მიმართულება სატვირთო ავტომობილიზაციისათვის“
- 5.31 — „ოვიქტის სქემა“
- 5.32.1 — 5.32.3 — „შემოვლის მიმართულება“
- 5.33 — „სდმე — ხაზი“

5.10.1

5.10.2

5.10.3

5.11.1

5.11.2

5.12

5.13

5.14

5.15

5.16.1

5.16.2

5.17.1

5.17.2

5.17.3

5.17.4

5.18

5.19.1

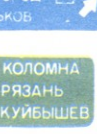
5.19.2

5.19.3

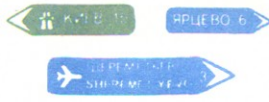
5.20.1

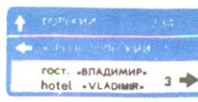
5.20.2

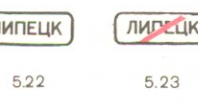
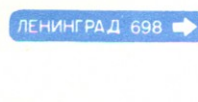
5.20.3

5.21.1

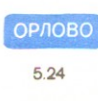

5.21.2

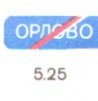

5.22

5.23

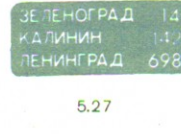
5.24

5.25

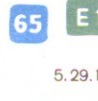
5.26

5.27

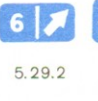
5.28

5.29.1

92

5.29.2

578

5.30.1

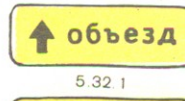

5.30.2

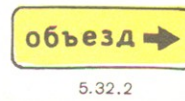

5.30.3

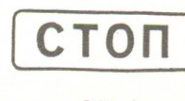
5.31

5.32.1

5.32.2

5.33

გაკვეთილი მე-5

ქუდი

დღევანდელ გაკვეთილზე შევისწავლით ქუდის და კაშნის ქსოვას. ქუდი შეიძლება სხვადასხვა ფორმისა მოიქსოვოს. გავეცნოთ სამგვარი ქუდის ქსოვის წესებს.

ბერეტი

ქუდის მოსაქსოვად უპირველეს ყოვლისა, უნდა ავიღოთ თავის ზომა. ბერეტისათვის საჭიროა დაახლოებით 105-110 თვლის ალუბა. 8-10 რიგი მოვქსოვოთ წალმით, შემდეგ კი

ჩვენთვის სასურველი უზორით გავაგრძელოთ ქსოვა სულ ცოტა 15 სანტიმეტრზე (უმჯობესია ინგლისური ან იტალიური რეზინი). შემდეგ დავიწყოთ თვლების გამოკლება ბერეტის უკუღმა მხრიდან. უკუღმა და ორმაგი თვლები (ინგლისური რეზინის დროს) ერთად გამოვქსოვოთ უკუღმა თვლით, წინდისებურად მოვქსოვოთ 4 რიგი, ქსოვის დროს, მათაც თანდათან ვაკლოთ. შემდეგ ორ-ორი თვალი ერთად გადმოვიღოთ და მეორედ კლემის შემდეგ კიდევ გამოვქსო-

ვით ორი რიგი წინდისებურად. ასე გავაგრძელოთ რიგის ბოლომდე. დარჩენილი ხამი თვალი ერთად გამოვქსოვოთ და გადავხუროთ, მოქსოვილი ბერეტი შიდა მხარიდან ნაწიბურებზე გავკეროთ. (სურ. 1).

სკორტული ქუდი

ავკრიფოთ 14მ თვალი. მოვქსოვოთ წალმით 8 რიგი.

მეცხრე რიგი: პირველი თვალი მოუქსოვლად გადავიტანოთ, ნამატი—22 თვალი წალმა, 2 თვალი ერთად ზევიდან წალმით, 2 თვალი ერთად ქვეშიდან წალმით, 22 თვალი წალმა, ნამატი — 1 წალმა, ნამატი — 22 თვალი წალმა 2 ერთად, 2 ერთად — 22 თვალი წალმა, ნამატი — 1 წალმა, ნამატი — 22 თვალი წალმა, 2 ერთად, 2 ერთად — 22 თვალი წალმა, ნამატი — 1 წალმა.

მეათე რიგი: ყველა თვალი გამოვქსოვოთ უკუღმით. ყველა კენტი რიგი გამოვქსოვოთ წალმით და ყველა წყვილი რიგი — უკუღმით. ნაქსოვი უნდა იყოს 15-16 სმ-ის სიგრძისა, შემდეგ გავკეროთ შიდა მხარის ნაწიბურებზე. ყურების ადგილზე ავკრიფოთ 4-5 თვალი და მისგან მოვქსოვოთ დაახლოებით 18-20 სმ-ის შესაკრავი. (სურ. 2).

მრგვალი ქუდი

ავკრიფოთ 24 თვალი, ინგლისური რეზინით მოვქსოვოთ 48-50 სმ. სიგრძის ნაჭერი და გადავხუროთ, შემდეგ სიგრძეზე ამოვკრიფოთ თვლები. თვლების აკრეფა ასე ხდება: მარჯვენა ჩხირს შევუყრიოთ ნაპირის თვლებს, წამოვღებთ საქსოვ ძაფს და გამოვიღებთ, ამოკრეფილი თვლები ვქსოვოთ 10-11 სმ-ის სიგრძეზე. შემდეგ დავიწ-

კოეზიბი

კოეზიბი — ორი თვალი ერთად, 1 თვალი წალმა გამოვიყვანოთ და ასე გავაგრძელოთ რიგის ბოლომდე. უკუღმა პირზე ვქსოვთ უკუღმით, კლდება საჭიროა მხოლოდ წალმა პირიდან. ქულის თავი მოვამთავროთ წინდისებური ნაქსოვით. ბოლოს ჩხირზე 14-15 თვალი დავგრძედა, გავუყაროთ ამ თვლებში სამუშაო ძაფი, გავკვიროთ ეს ძაფი ისე, რომ თვლები ერთ ადგილას მოგროვდეს; მოვწყვიტოთ იმდენი ძაფი, მათ გასაქრად, რომ გვეყოს და გავკეროთ ნაქსოვი უკანა მხრის ნაწილებზე, ქულის ერთ-ერთი კიდე შალა ავკეცოთ. (სურ. 3).

პ ა შ ნ ე (1 ვარიანტი)

ავკრიფოთ 61 თვალი. მოვქსოვთ 6 რიგი წალმით. შემდეგ ვქსოვთ წინდისებურად. შუაში გამოვიყვანოთ სამი თვალი. ამ სამი თვლიდან შუა თვალი გადავიტანოთ პირველი თვლის ადგილზე, პირველი თვალი შუაში მოვკეციოთ და დანარჩენ ორ თვლთან ერთად წალმით გამოვქსოვთ. უკანა მხრიდან კლებით მიღებული თვალი მოუქსოვლად გადავიტანოთ ისე, რომ ძაფი თვლის წინ იყოს. ასე ვქსოვთ მანამ, სანამ ჩხირზე 33 თვალი არ დავგრძედა. შემდეგ ყოველი რიგის დასაწყისში დავუმატოთ თითო თვალი. ვქსოვთ დაახლოებით 50 სმ-ის სიგრძის მიღებამდე, შემდეგ მოვქსოვთ დაახლოებით 8 სმ-ის სიგრძის რეზინი 1X1-ზე ან 2X2-ზე და

გადავხურთ. კაშნეს მეორე ნახევარიც ასევე მოვქსოვთ და რეზინთან გავკეროთ. ბოლოში გავუკეთოთ ფიჩები. ფიჩებს ვაკეთებთ ასე: საქსოვი ძაფი დავკრათ თანაბრად — დაახლოებით 30 სმ-ზე, კაშნეს დასაწყისში თითოეულ თვალში ჩხირით ან ყაისნადით გამოვატაროთ ორად მოკეცილი დაკრილი ძაფი, წარმოქმნილ თვალში გავატაროთ ძაფის ბოლოები და დავკვიროთ (სურ. № 4).

პ ა შ ნ ე (II ვარიანტი)

ავკრიფოთ 24 თვალი, ვქსოვთ ინგლისური რეზინით 100-120 სმ-ის სიგრძის მიღებამდე. ბოლოებში გავუკეთოთ ფიჩები.

კ ა შ ნ ე ი რ ი ბ ი ზ ო ლ ა ბ ი თ

ავკრიფოთ 40 თვალი. პირველ რიგს რომ მოვქსოვთ, რიგის ბოლომდე 2 თვლის წინ ვუმატოთ. მეორე რიგის ქსოვის დროს პირველი თვალი მოუქსოვლად გადავიტანოთ, მეორე — წალმით. ნამატი უკუღმით გამოვქსოვთ ისე, რომ ნახვრეტი არ წარმოიქმნას. რიგის ბოლოს ორი თვლის წინ ვუკლოთ. ე. ი. ერთ მხარეს ვუმატოთ, მეორე მხარეს — ვუკლოთ. ორივე მხრიდან ვქსოვთ წალმით, დაახლოებით 100-120 სმ-ის სიგრძეზე. ასეთი კაშნე შეგვიძლია ერთფერი ან სხვადასხვა ფერის ძაფით მოვქსოვთ, ფიჩები გავუკეთოთ სურვილისამებრ.

ლილი ზურბაზვილი

- ფორჩხიძე შ. — ყოველ ახალ წელს. № 1.
- ჯანაშვილები მ. — თებერვლის შუქი. № 2.
- პოპონათანი ჰ. — ტყის მცენარე; გაზაფხული. № 2.
- ბაღაბაძე ს. — ორი უხათაურო; მამის შეგონება; № 2 ჩემი ბავშვობა. № 11.
- ჩხატინი მ. — შენ გაგიმარჯოს, სიცოცხლე გაღვიძებულ! № 3; წყაროსთან. № 9.
- წვინაშვილი ნ. — ადგილის დედა; სადღეობო; იმედი. № 3.
- მიქაძე ქ. — გაგარინი. № 3.
- სარაჯიშვილი ნ. — ნატვრა; უხათაურო. № 3.
- მეგრელიშვილი ბ. — გაზაფხული. № 4; ზამთრის სურათები. № 12.
- ბეწაძე ბ. — გამარჯვების მაისი. № 5.
- მორჩილაშვილი მ. — რამდენი დიმილი, ფერები რამდენი. № 5.
- ბაღაბაძე მ. — მთაწმინდიდან სმოლენსკამდე. № 5.
- ილინი ი. — მზის ჩირაღდანი. № 6.
- წარბაქაძე ბ. — ანდერძი. № 6.
- პიპინაძე ბ. — წიკო-წიკო, გარმონიკო; ყანა. № 6.
- შამანაძე ნ. — გაჯავარდინთან; დედა; შინმოუსვლელის მოხატვა; დილის მზე; ყვირილა. № 7.
- სოლომონიშვილი ზ. — სამი უხათაურო; წიქარა. № 8.
- ჩაჩუაძე მ. — დილა; უხათაურო. № 8.
- შამაგიაშვილი ს. — გილოცავთ! № 9.
- წარბაქაძე ბ. — ამას ბუბუნებს ბერმუხა; სიმღერა სამშობლოზე; შემოდგომა. № 9.
- ამირანაშვილი შ. — მხიარული ლექსები. № 9, 10.
- ბაგრატიანი ბ. — მასწავლებელი. № 10.
- პრიბიტკო ვ. — თავო, თქვი, რა გიჭამია; როგორ იქცა გველი ფრანად. № 10.
- პინაშვილი ქ. — სიცოცხლის ზვირთები. № 11.
- იხაბაძე ქ. — ლამაზი ფიქრები. № 12.

პ რ ო ზ ა

- ბრიგოლაშვილი დ. — უცნაური სტუმარი. № 1-4.
- პაპუაშვილი ბ. — შორეული ციალი, № 1.
- ბაბაძე ბ. — საგანგებო შემთხვევა. № 1.
- სამხარაშვილი ს. — დედა მწყერი. № 2.
- დალი რ. — ჯადოსნური თითი. № 2.
- ვინოგრადსკაია ს. — ბავშვის წაღებით. № 3.
- ბაგრატიანი შ. — ხანძალი. № 3.
- მირაძე ს. — „გნიოზდიშკო“. № 4.
- ბაბაშაშვილი ზ. — გზები და მანებები. № 5.
- ასლაბაშვილი ვ. — დუმილი ერთი წუთით. № 5; შენ სოფელს სჭირდები. № 12.
- პირაშვილი მ. — ხუთსამეგრეო. № 6.
- ბაბაშვილი ზ. — ხელისგულიდან აფრენილი მტრედეები. № 6.
- იმაღლიძე ბ. — ფერხული მზის სადღეობად. № 7-9.
- ასპურაძე დ. — მგავრობა ღამით. № 7.
- ბაბაშვილი ვ. — მე და შეფხენი. № 7.
- ჯორჯაძე ბ. — ბიჭო-გოგია. № 8.
- მეგრელიშვილი ნ. — განსაცდელი. № 8.
- ბაბაშვილი ნ. — თაფლი. № 9.
- ბაბაშვილი ქ. — ბავშვთა გამწყვდილი სახეები. № 10, 11.
- ბელაშვილი მ. — ავსტრალიური ქათამი. № 10.
- ბაბაშვილი ბ. — დაკარგული ზმები. № 10.

- რუხელი ხ. — უშიშარი გოგონა. № 10.
 ოქროს თევზი (ფინური ზღაპარი). № 10.
 მუმლაძე ბ. — ქარი და ფოთლები. № 11.
 ანდრონიკაშვილი ნ. — ერთი წიგნის ნამდვილი ზღაპარი. № 11.
 მატუბა ბ. მ. — მეღუფნეები. № 11.
 შუბინიძე მ. — უკანასკნელი შერკინება. № 12.
 ბეჰბანი ე. — პარკი ჩუსტებით. № 12.

პიონერული ცხოვრება

- ზამფრინანი ს. — ცხაკაიელი პიონერები მარშის ახალ ეტაპზე. № 1.
 ნორჩ შემოქმედით კონსტანტინი. № 2.
 ხარაზიშვილი ნ. — თაბათა ცვლის კანონი. № 2; ნორჩ მეოჯახეთა ნობათები. № 4; ჩვენი მეგობარი ოქტომბრელები. № 6; ნახვამდის სკოლაჲ! № 7; მორბედები. № 8; სტუმრად მუზეუმის ბინადრებთან. № 11.
 აზნაზუნა ნ. — ვისწავლით, ვიწრომებთ და ვიცხოვრებთ ლენინურად. № 3; „აჩუქე ადამიანებს სიხარული!“ № 5; მათი ხაერთო ოჯახი — ინტერნატი. № 7; ლამაზი, შინაარსიანი ზაფხული. № 8; სიკეთე სიკეთის წილ. № 9. შინაინ კავშირი. № 12.
 ხარაზიანი მ. — სწრაფვა დიდი მიზნისაკენ. № 4; უვალ მწვერვალთა მოლაშქრენი. № 8.
 მებრძველი თ. — და არა აქვს მას დასასრული. № 4.
 სპიტილი მ. — პიონერული რვალის ზეიმი. № 7.
 აპალიანი ნ. — აჲ, ერთი ფეხის მონაცვლება მიწაზე. № 9.

ფერილები, მოგონებები, სკორტი, სხვადასხვა

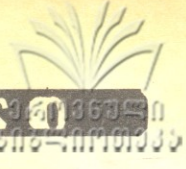
- დავითიძე ი. — მოგვიხსრობენ ექსპონატები. № 1.
 ლორთქიფანიძე ო. — არქეოლოგიის მნიშვნელობა. № 1.
 ლიჩაილი ვ. — ვანის ნაქალაქარი. № 1.
 გიორგი კაპახიძე (ნეკროლოგი). № 1.
 შავლაშვილი შ. — (რუბრიკით „იცნობ თუ არა შენ მშობლიურ მხარეს!“) დია საცურაო აუზი. № 1.
 შილაშვილი მ. — თეატრი და ბავშვები. № 2.
 ნინოშვილი ზ. — 25 თებერვალი (მუსიკალური ნოტი). № 2; მოვდივართ, მოგვიხარია! (მუსიკალური ნოტი) № 9.
 სხაბაშვილი შ. — (რუბრიკით „დედამიწა და სამყარო“) მარტონი ვართ მთელ სამყაროში? № 2; ყველა ერთგვარად ვარსკვლავი გამოდგება მზედ? № 6; რამდენი ცივილიზაცია უნდა წარმოიშვას გალაქტიკაში, რომ თუნდაც ერთი აღმოვაჩინოთ? № 9; ვებნაურებით თუ არა კოსმოსს? № 10.
 ბეჰბანი პრ. — (რუბრიკით „ბუნების კარი“) შენიღბვა ანუ მიმიკრია. № 2; ცხოველთა საზღვრები. № 4; ბიოსფერო — კაცობრიობის ხაერთო სახელმწიფო. № 7; ბიონიკა. № 9, 10; რა არის ეკოლოგია? № 12.
 კარბელაშვილი ბ. — ზღვა, მზე და უცნაური კატერი. № 1.
 შიშინაძე ლ. — ბავშვების საყვარელი პოეტი. № 3.
 ქლანტი ვ. — მეთაურობა. № 3.
 რას გვიჩვენებს სკორტული ექიმები; სკორტი და სასკოლო სპენები № 8.

- ჯორბანაძე ბ. — გათხრები მომავალი „ზღვის“ ფსერზე. № 4.
 კოლაშვილი ბ. — ყველაზე სამახსოვრო რეპორტაჲ. № 5.
 სანაძე-ბაგვაშვილი ბ. — ჩვენი ბორისი. № 5.
 სპანი მ. — ლაპარაკობს ივანე შიოშვილი. № 5.
 რუსნიძე ბ. — უფროსი ძმის კვლადაკვალ. № 5.
 სპიტილი მ. — გამარჯვებათა გზებით. № 5.
 ხარაზიანი მ. — ჯაღოქარი დირიჟორი; საიმედო ბოლო რგოლი. № 5.
 მარტოვაშვილი შ. — სიკეთის მთესველი. № 5.
 ხარაზიშვილი ნ. — მოსკოვის ოლიმპიადის ბილიკებით. № 5; ყველაზე საკირო ფერი, № 5; საქმემან შენთან... № 9.
 მუმლაშვილი ნ. — ოლიმპიადის დაბადება № 6; საქართველოს ოლიმპიკელები. № 7.
 სილაშვილი ვ. — თამრო ვაშლივინელი. № 7.
 მუმლაძე ნ. — „მოკლემარცვლიანთა ბაზრის“ საიდუმლოება. № 6. ((რუბრიკით „უნებობს ანბანი“) გულისა და სიმაღლის შესახებ. № 11.
 მრეკვიშვილი მ. — (რუბრიკით „ამაგდარი“) როდის კორქა. № 7.
 ნოდარ შამანაძე — (დაბადების 50 წლისთავი). № 7.
 ბაბუნიანი მ. — კლდეზე გამოსახულებები — პეტროგლიფები საქართველოში № 6.
 შურაბაშვილი ლ. — ქსოვა. № 4, 6, 9, 10, № 12.
 ჩხარტიშვილი ბ. — (რუბრიკით „იცნობ თუ არა შენ მშობლიურ მხარეს?“) საფარის სამონასტრო ანსამბლი. № 5; შინმოუსკლელთა შემორჩაილი გურჯაანში. № 10.
 ოლიმპიადე 80 — ძმობის, მეგობრობის და მშვიდობის ზეიმი № 6, 7.
 ვალდარია დ. — კლავია დევიდარიანი (დაბადების 75 წლისთავი). № 8.
 კვიციანი რ. — ციხი-გორა. № 8.
 ზაინაბიძე რ. და მ. — ქარვის ოთახის საიდუმლოება. № 9.
 ნატროშვილი ბ. — დავით გურამიშვილი, № 10.
 ბორბაძე ე. — ლადო გულიაშვილი და ბავშვები. № 10.
 თვლინსკალაშვილი (ფოტომონტაჲ). № 11.
 იოსებ ნონეშვილი (ნეკროლოგი). № 11.
 დიდიგამიშვილი ე. — ჩვენი საყვარელი პოეტი. № 11.
 ანდერსენი ჰ. მ. — დიდების ეკლიანი გზა. № 12.

განყოფილებები

- ბიხი — № 1-12.
 შავკარიშვილი ხალხური საუნჯე — № 1, 10.
 კოცონი — № 1, 3, 4, 5, 10, 11.
 ჯალღისური სარბა — № 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 10, 11, 12.
 მხედრონი — № 1, 6, 9, 11, 12.
 ფრთხილად, ავტომობილი! — № 1, 2, 3, 5, 6, 8, 9, 11, 12.
 თამაშობები — № 1, 3, 6, 9.
 ცხრატლიტული — № 1-12.
 ახალი წიგნები — № 2, 3, 4, 6, 8, 9.
 ბამბადაბები — № 3, 4, 7, 4, 22, 12.
 უანი უცხოელი თანატოლები — № 4, 8, 11.
 სინტარასო თამაშა — № 7, 8, 10.
 სკორტული შესვენება — № 9.

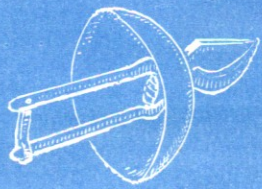

კარგი იქნება, თუ სა-
შაბთრო პალტოს მეორე
ჩამოსაკიდსაც მიაკერებ
(საამისოდ ფეხსაცმელის
ზონარის გადანაჭერია მი-
სწრება). მიკერებას სუთი
წუთიც არ დასჭირდება,
შემდეგ კი ძალზე კმაყო-
ფილი იქნები.

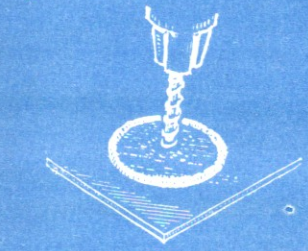
მინის ვახვრეტა იოლი
საქმე როდია, მაგრამ ხე-
რხი აქაც სჯობია ღონეს.
ვიდრე ბურღვას დაიწ-
ყებდე, საბურღავ ადგილს
ირგვლივ პლასტილინის
პატარა ზღუდე შემოავ-
ლე და ამ ციცქნა „აუზ-
ში“ კამფორისა და სკი-
პიდარის ხსნარი (ან ალუ-
მინის ნაფხვენებისა და
ძმრის ნარევი) ჩაასხი.
დამუშავების დროს მინა
რბილ ქსოვილზე უნდა
იყოს.

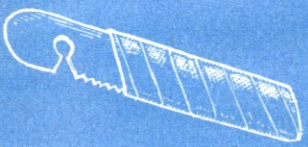
გაცვეთილი რეზინის
ბურთი არ გადააგდო —
შუაზე გაჭერი, სახსლავ
მაკრატელს ჩამოაცვი და
ხელი აღარ დაგეკაწრება.

გონიერი ხელოსანი
არასოდეს არ დააგდებს
ნაჯახს უპირისშალითოდ.
საამისოდ რეზინის მი-
ლის გადანაჭერია საჭი-
რო. იგი შუაზე უნდა გა-
დაჭრა და ნაჯახის პირს
ისე ჩამოაცვა. ნაჯახს
შალითა პირიდან რომ არ
წასძვრეს, ძველი ავტო-
კამერის გადანაჭერისაგან
გამოჭრილი რგოლით
დაამაგრე.

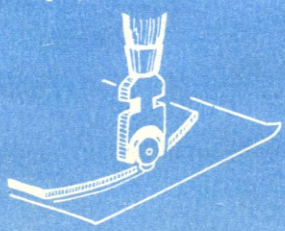
ნახმარ ხერხუნას ნუ
გადააგდებ. ზედ საიზო-
ლაციო ლენტი შემოახვიე
და ასეთი „დანით“ ელექ-
ტრომავთულს წამში გაა-
სუფთავებ. ოღონდ ხერ-
ხუნას ნახვრეტთან კბი-
ლი უნდა ამოუქლიბო და
კიდები გაუღესო.

ცივი და ცხელი წყლის
ონკანებიდან, რეზინის უბ-
რალო მილის მეშვეობით,
ასე შეგიძლია მიიღო შე-
ჯავებული თბილი წყა-
ლი.

მინის საჭრელი აღმა-
სი რომ დაგიბლავდება,
ნუ გადააგდებ — სქელი
ქაღალდის გასაჭრელად
გამოგადგება.

აფხაზაზა ნ. — მზიანი კავშირი (ნარკვევი)	გარეკ.	1
ასლამაზიშვილი ვ. — უნდ სოფელს სჭირდება (მოთხრობა)		4
მბრბინანი რ. — მაცვალა მრევლიშვილი (წერილი)		6
მშობლიური პარტიის ყრფობას ვუპატაკებთ (პიონერ-მოსწავლეთა წერილები)		8
ისბაძე მ. — ლამაზი ფიქრები (ლექსი)		10
შუბინიძე მ. — უკანასკნელი შერკინება (მოთხრობა)		11
აიხი		14
შალაგაძე ი. — ის სახალღე დარეჯანის (ლექსი)		16
მეგრელიშვილი ბ. — ზამთრის სურათები (ლექსები)		16
ანდერსენი ბ. ბ. — დიდების ეკლიანი გზა (თარგმანი)		17
ბაგვაშვილი ბრ. — რა არის ეკოლოგია? (წერილი)		18
ახალი წიგნები		21
ბეკაძე ი. — პარკი ჩუსტებით (მოთხრობა)		22
მხედრიონი		25
ჯადოსნური სარკე		27
ფრთხილად, ავტომობილი!		28
წურბაშვილი ლ. — ქსოვა (წერილი)		28
გამოგადგები		32
ცხრაკლიტული	გარეკ.	3

გარეკანის I-ლი გვერდის მხატვრობა ელისო ცაბაძისა

მთავარი რედაქტორი ბაბუღია შალია

სარედაქციო კოლეგია: ნუზარ აფხაზაზა, ზურაბ გომეზაძე, ავთანდილ გურბანიძე, დოდო ვადაშვილი, გიორგი ფრინოზი, გიორგი ქლიბაძე, რომარტ ლარიაშვილი, ნოდარ შამანაძე, სიმონ შაფრინანი (პ/მგ. მღვიანი), ლიანა შაფირული, ზურაბ წყარიაშვილი, ზურაბ ჭუმბურიძე.

მაკეტი შეადგინა ბ. ფრინოზი

საქართველოს კ კვ-ის გამომცემლობის სტამბა. 380096, ლენინის ქ. № 14.

რედაქციის მისამართი: 380096, თბილისი, ლენინის ქ. № 14. ტელეფონები: მთავარი რედაქტორის — 93-97-05, 93-31-81, 3 მგ. მღვიანის — 93-97-03, 93-53-05, განყოფილებების — 93-97-02, 93-97-01. გადაეცა ასაწყობად 27/X-80 ხელმოწერილია დასაბეჭდად 23/XII-80 ქაღალდის ფორმატი 60 90, ფიზიკური ნაბეჭდი ფურცელი 4. სააღრიცხვო-საგამომცემლო თაბახი 5,35. შეკვ. 2835. ტირ. 151.750. ეგზ. უე 08690.

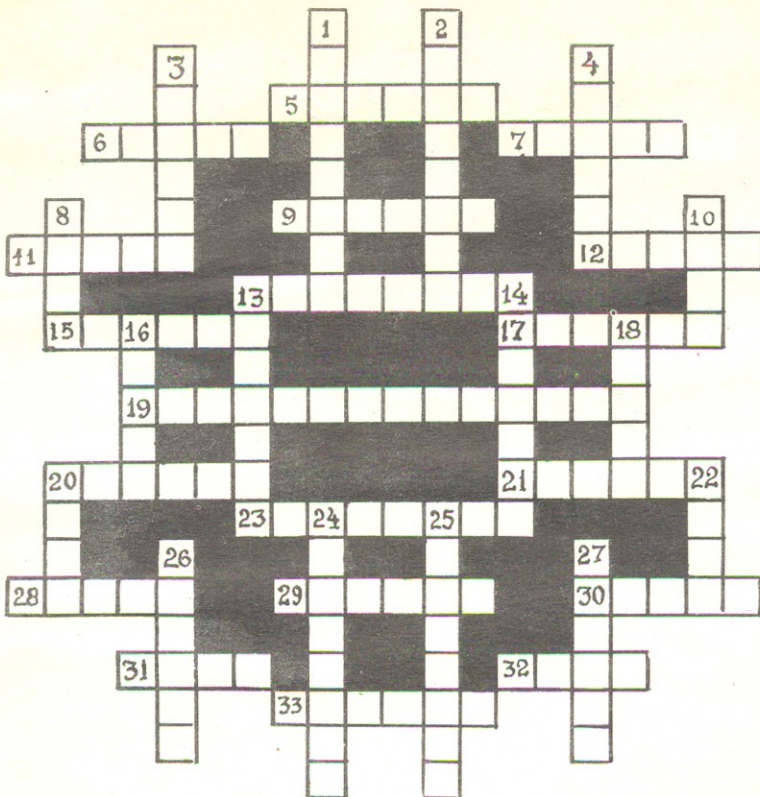
რედაქციაში შემოსული მასალები ავტორებს არ უბრუნდებათ. თბილისში მცხოვრებ ავტორებს პასუხი წერილობით არ ეცნობებათ.

«Пионери», журнал ЦК ЛКСМ Грузии и Грузинского Республиканского Совета Всесоюзной пионерской организации имени В. И. Ленина для школьников. Выходит один раз в месяц на грузинском языке. Издательство ЦК КП Грузии, 380096, г. Тбилиси, ул. Ленина, 14. Адрес редакции: 380096, г. Тбилиси, ул. Ленина, 14. Отпечатано в типографии Издательства ЦК КП Грузии, 380096, г. Тбилиси, ул. Ленина, 14. Формат 60×90¹/₈, учетно-изд. л. 4, усл. печ. л. 5,35. Тираж 151.750 экз. Цена 20 коп.

თარაზულად: 5. სპორტული კლუბი; 6. სიგრძის საზომი ერთეული;

ში; 28. სპორტდარბაზი ტოკიოში; 29. ნაწარმოები, სადაც საზოგადოებ-

8. სიმებიანი საკრავი; 10. უმაღლესი წერტილი; 18. მხარე დასავლეთ გერმა-

7. ცრუ მოძრაობა სპორტში; 9. ქალაქი ინდოეთში; 11. სახელმწიფო აზიაში; 12. სახელმწიფოს შეიარაღებული ძალების ერთობლიობა; 13. რუსი მხატვარი; 15. ა. ტოლსტოის ნაწარმოები; 17. მდინარე საქართველოში; 19. ქართველი კომპოზიტორი; 17. ქართული ურნალი; 21. ლიტერატურის სახეობა, რომელიც ლექსად გადმოსცემს ავტორის განცდებს; 23. სამხედრო წოდება საზღვაო ფლოტ-

რივი ცხოვრების პროცესი ფართოდაა ასახული; 30. ექსპრომტად შეთხზული ლექსი; 31. სათამაშო, რომელიც შედგება მუყაოს ბარათებისა და კოჭებისაგან; 32. სასოფლო-სამეურნეო იარაღი; 33. გრძელი, ფართო წამოსახამი.

შვეულად: 1. ციფრი; 2. მექსიკური ფართოფარფლიანი ქული; 3. საბჭოთა კოსმონავტი; 4. ლითონის ფულის ნიშანი; 5. ნიაში; 14. ქართველი მე-

ვიოლინე; 16. მდინარე საფრანგეთში; 18. ინფექციური დაავადება; 20. ინგლისის ფეხბურთელთა კლუბის — „ლივერპულის“ მოთამაშე; 22. თითბრის ჩასაბერი საკრავი; 24. ფრანგი მწერალი; 25. ერთ-ერთი სახის ბარომეტრი; 26. სახელმწიფო აფრიკაში; 27. სამი ან მეტი მუსიკალური ბგერის ჰარმონიული შეერთება.

მარიამ ლუღუშაური, თბილისის 140-ე საშუალო სკოლა, IX კლასი.

შარადები

ის მარგალიტი

ყვავილებს დილას ეპყურა ციდან, — ანბანის მეცხრე ასოთი სიტყვის შევსება გვინდა. დეზებიანი ფრინველის სახელიც მითხარ მარჯვედ, —

წინა მარცვალი შარადის თავსამკაულად დარჩეს. — ელდენი სითბოს მაგიერ, მასში სიცივეს აჩენს.

შარადის პირველ ნაწილად ბაცის ანტონიმს დავამ, მერე კი თავის წაკვეთას

არ მოუნდები წამსაც. ხოლო დასკვნისთვის რაც გვინდა, მყის გამოიცნობ მასაც: ნაზბეწვიანი ცხვარია, იშვიათია მართლაც, — მეხუთე ბგერას გადასვამ ბოლო თანხმონის ნაცვლად. თუ შეაერთებ ორივეს

ლექსში ჩამოთვლილ რიგით, მამა-პაპათა ნაგები ციხე-კოშკია იგი.

შოთა ამირანაშვილი

გამოცანა

მიწაში ჩამფლეს, ვიმრავლე, ვიზარდე ერთი ათად. ვინც მომიარა, იშრომა, ჩემს გამო ჯაფა ადგა, შემოდგომაზე ნაყოფით მას ვაჭილდობ უხვად. გამოიცანი, ვინა ვარ, მოსაზრებული თუ ხარ.

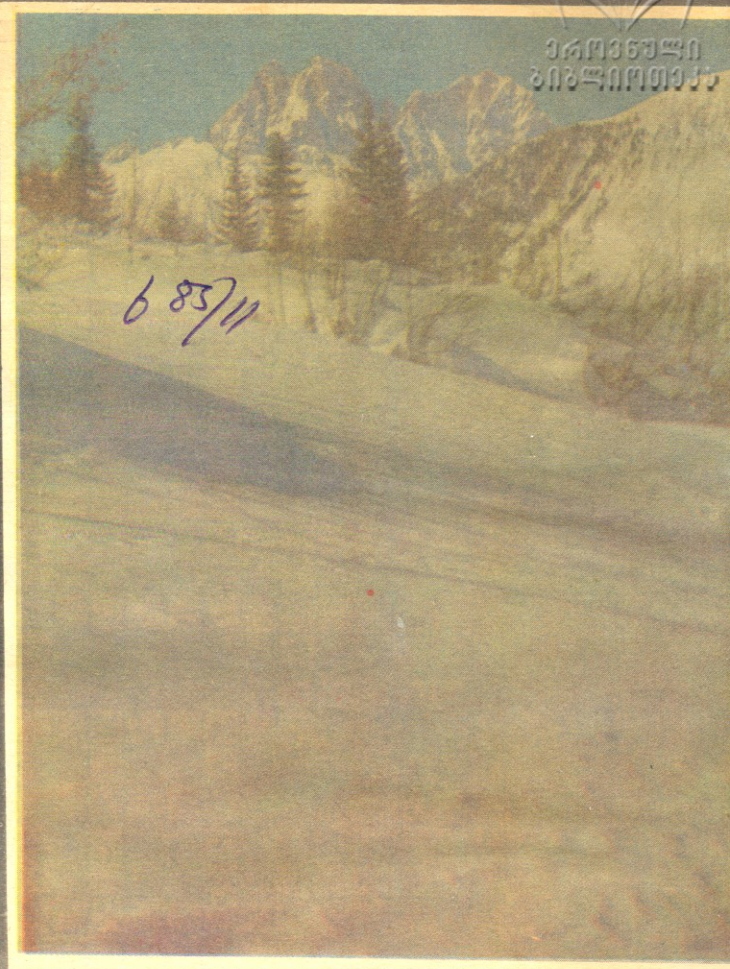
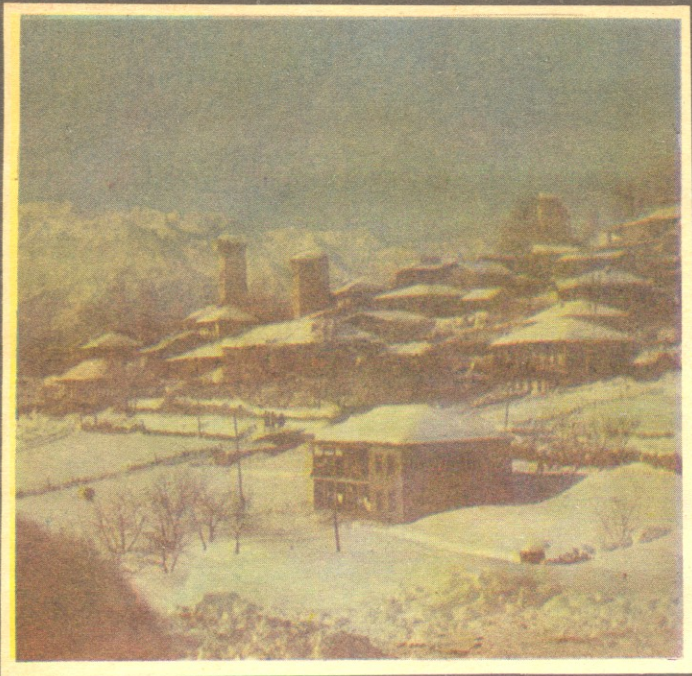
ალექსი ნამორაძე

პესუნუი № 11-ში მოთარგმნულ „სხრაქლიგულზე“

კროსკორდი

თარაზულად: 5. პასარელა; 6. იასამანი; 8. რენტა; 9. „ვარა“; 10. „გორდა“; 12. იარღი; 24. ანტარქტიდა; 16. ქალამანი; 17. სარდინია; 18. ტრილოფია; 21. პრაქტიკა; 26. იმპერატორი; 27. ლორია; 29. სირია; 30. გაგრა; 31. ირემი; 32. აბოვიანი; 33. ნახიმოვი.

შვეულად: 1. მასრა; 2. გალაფანი; 3. ბიზანტია; 4. ამუაი; 5. პანორამა; 7. იპოდრომი; 11. დუშნა; 13. აქატი; 14. არდადეგები; 15. ასტრონავტი; 19. რაფსოლია; 20. ლახტი; 22. ტევრი; 23. კარაიანი; 24. ოპერაცია; 25. მატოიანი; 28. აგავა; 29. სიამი. გამოცანები ლოკოინა; კუ; აბრეშუმის ჭია. შარადები ფარი; ბორბლო.

სვანეთის პეიზაჟები

ფოტო აკსენ ჩაჩუაძისა

ინლაქსი

ფანი 20